

SPRAWOZDANIE

C. K. DYREKCJI

Akademii Handlowej
W KRAKOWIE

za rok szkolny

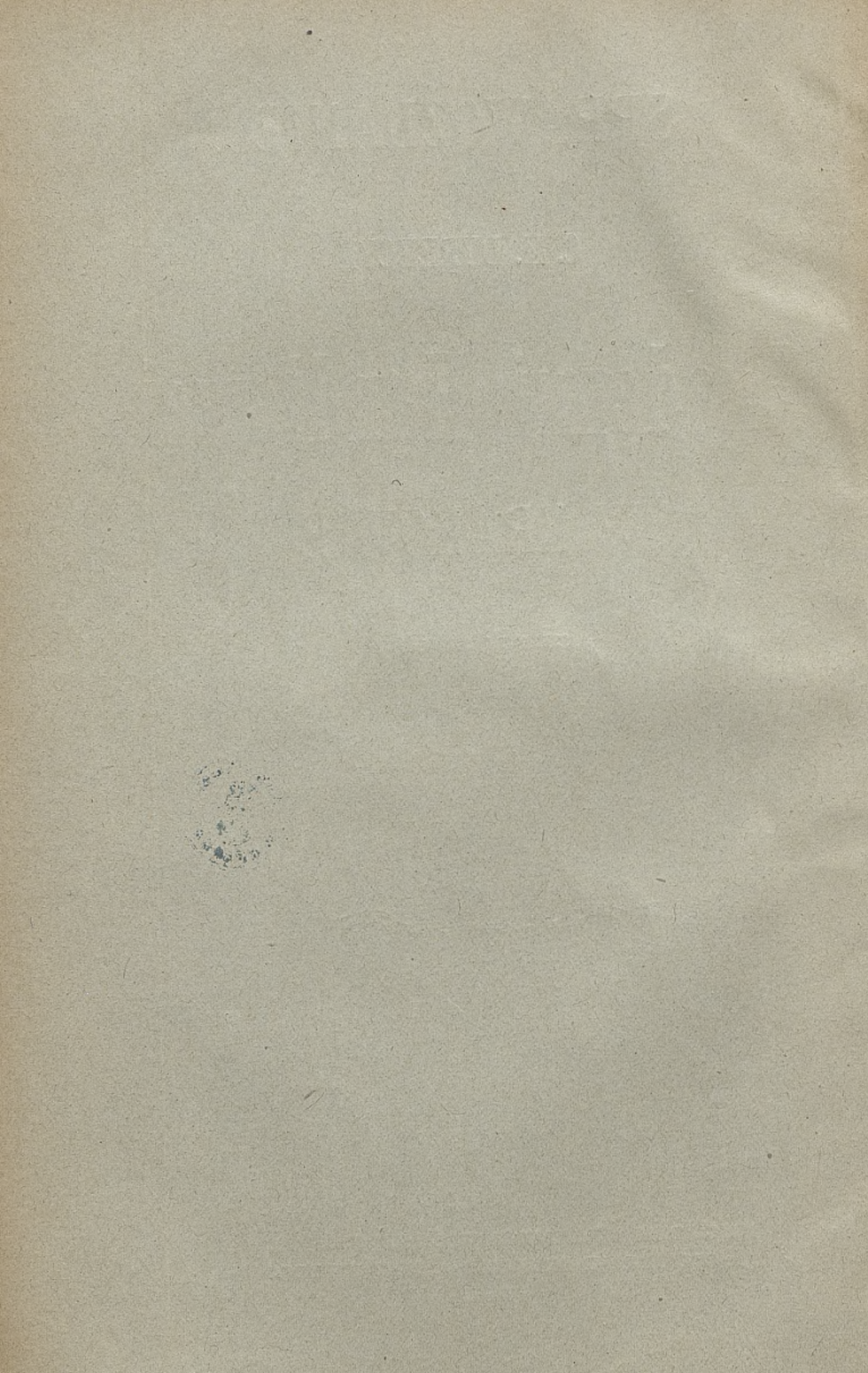
1909.

KRAKÓW

NAKŁADEM AKADEMII HANDLOWEJ W KRAKOWIE
CZCIONKAMI Drukarni A. KOZIAŃSKIEGO

1909.

3782

SPRAWOZDANIE

C. K. DYREKCYI

Akademii Handlowej

W KRAKOWIE

za rok szkolny

1909.

KRAKÓW
NAKŁADEM AKADEMII HANDLOWEJ W KRAKOWIE
CZCIONKAMI DUKARNI A. KOZIAŃSKIEGO

1909.

T R E Ś C:

I. Dr. Tomasz Lulek, Rachunek mieszaniny.

II. Wiadomości szkolne przez dyrektora zakładu.

A) Akademia Handlowa:

- a) Skład Kuratoryi,
- b) Skład grona nauczycielskiego,
- c) Plan nauk,
- d) Zbiory naukowe.
- e) Pomoc koleżeńska uczniów A H.
- f) Kronika zakładu,
- g) Imienny spis uczniów wpisanych,
- h) Statystyka uczniów,
- i) Wykaz książek szkolnych na rok szkolny 1909/1910,
- k) Ogłoszenie, dotyczące wpisów na rok szkolny 1909/1910,

B) Połączone z Akademią handlową szkoły i kursa (plany naukowe, spisy uczniów, ogłoszenia o wpisach).

- 1. Kurs Abiturjentów,
 - 2. Dwuklasowa szkoła handlowa męska,
 - 3. Dwuklasowa szkoła handlowa żeńska,
 - 4. Uzupełniająca szkoła handlowa,
 - 5. Wieczorny zawodowy kurs handlowy dla dorosłych.
-

Dr. TOMASZ LULEK.

RACHUNEK MIĘSZANINY.

Rachunek mieszaniny.

Zadanie rachunku mieszaniny jest dwojakie:

- 1) oznaczenie jakości lub wartości mieszaniny, utworzonej z danych składników;
- 2) oznaczenie ilościowego stosunku składników, tworzących lub mających tworzyć daną mieszaninę.

Obliczenia pierwszego rodzaju zalicza się zwykle do tak zwanego rachunku średniego podziału, podczas gdy obliczenia drugiego rodzaju uważane bywają za właściwy rachunek mieszaniny ¹⁾. Jednakże podział ten rzadko ²⁾ bywa przestrzegany z należytą ścisłością, tak, że zwłaszcza zagadnienia, należące do rachunku średniego podziału, dostają się najczęściej pod firmę właściwego rachunku mieszaniny.

Ze względu na okoliczność, że oba rodzaje obliczeń odnoszą się zawsze do mieszaniny, tudzież że nazwa »rachunek średniego podziału« wcale nie odpowiada istocie zagadnień pierwszej kategorii, niema dostatecznego powodu wyłączać ich z rachunku mieszaniny.

Składniki, tworzące mieszaninę, różnią się od siebie albo jakością albo wartością. Chociaż bowiem w rzeczywistości różnica jakościowa idzie zwykle w parze z różnicą wartościową, to jednak w rachunku mieszaniny mamy na oku zawsze tylko jedną różnicę. Zasady obliczenia są zresztą te same, czy przedmiotem rachunku jest mieszanina jakościowa, czy wartościowa.

¹⁾ Feller—Odermann, Das Ganze der kaufm. Arithmetik, 1906. Kreibitz, Lehrbuch der kaufm. Arithmetik, 1904. Pawłowski, Nauka rachunków kupieckich, 1901.

²⁾ A. Brasilier, Traité d'arithmétique commerciale, 1907.

Tak jakość jak i wartość każdego składnika musi być wyrażona liczebnie, w przeciwnym razie nie może być czynnikiem rachunkowym, a więc i przedmiotem rachunku mieszaniny.

I.

Oznaczenie jakości mieszaniny.

Mieszamy składniki o jakości $s_1, s_2, s_3 \dots s_n$, biorąc z każdego $m_1, m_2, m_3 \dots m_n$ jednostek ilościowych (l, kg itp.); jaka mieszanina powstanie z tego połączenia?

Jakość mieszaniny oznaczamy przez x .

Ponieważ ilość mieszaniny musi być równa ¹⁾ sumie ilości wszystkich składników, przeto powstaje równanie

$$m_1 s_1 + m_2 s_2 + \dots + m_n s_n = (m_1 + m_2 + \dots + m_n) x$$

$$x = \frac{m_1 s_1 + m_2 s_2 + \dots + m_n s_n}{m_1 + m_2 + \dots + m_n}$$

Jakość mieszaniny oznacza zatem iloraz, którego dzielną jest suma iloczynów z ilości i jakości poszczególnych składników, dzielnikiem zaś suma ich ilości.

Z natury rzeczy wynika, że jakość mieszaniny musi być niższa niż jakość najprzedniejszego, a wyższa niż jakość najpośledniejszego składnika, czyli musi być pośrednią albo przeciętną.

Przykłady.

1. Mieszanina jakościowa.

Mamy zmieszać 12 l spirytusu próby 75% i 18 l próby 60%; jaka będzie próba otrzymanej mieszaniny?

Wstawiwszy dane czynniki w powyższe ogólne równanie, otrzymamy

$$x = \frac{12 \cdot 75 + 18 \cdot 60}{12 + 18} = 66\%$$

¹⁾ W rzeczywistości zdarzają się różnice zwłaszcza przy mieszanii spirytusu z wodą.

Ten sam wynik otrzymamy w następujący sposób:

12 l spir. próby 75 ⁰ / ₀	zawiera	9 l alkoholu
18 » » » 60 ⁰ / ₀	»	10·8 » »
<u>30 l » » ?</u>	»	<u>19·8 l »</u>

Próbę mieszaniny (30 l) oznaczyć najłatwiej zapomocą wnioskowania w formie rachunku łańcuchowego:

$$\begin{array}{r|l}
 x \text{ l alkoh.} & 100 \text{ l spir.} \\
 30 & 19·8 \text{ l alkoh.} \\
 \hline
 x = \frac{100 \cdot 19·8}{30} = 66\%
 \end{array}$$

2. Mieszanina wartościowa.

Zadania tej mieszaniny rozwiązuje się zupełnie tak samo jak zadania mieszaniny jakościowej.

Jaką wartość ma mieszanina, złożona z 15 l wina po 48 h, 12 l po 45 h, 10 l po 34 h i 13 l wody?

$$x = \frac{15 \cdot 48 + 12 \cdot 45 + 10 \cdot 34 + 13 \cdot 0}{15 + 12 + 10 + 13} = 32 \text{ h}$$

Inny sposób obliczenia:

15 l wina po 48 h	=	720 h
12 » » » 45 »	=	540 »
10 » » » 34 »	=	340 »
13 » wody » 0 »	=	0 »
<u>50 l mieszaniny . .</u>	=	<u>1600 h</u>

1 l mieszaniny ma więc wartość 32 h. Wartość ta jest pośrodkowa pomiędzy wartością składnika najdroższego (48 h) a najtańszego (wody).

II.

Oznaczenie stosunku składników.

Aby utworzyć mieszaninę żądanej ilości i jakości konieczna jest znajomość ilości i jakości każdego składnika. Rozporządzając zatem składnikami danej jakości, stajemy przed pytaniem, ile jednostek (l, kg itp.) wziąć z każdego, aby otrzymać żadaną mieszaninę. Odpowiedź na to pytanie wypada inaczej, gdy mieszanina ma powstać z dwóch, inaczej zaś, gdy ma być utworzona z trzech lub więcej składników. W pierwszym wypadku otrzymujemy bowiem jedną, w drugim nieograniczoną liczbę odpowiedzi. Wskutek tego rozróżniamy:

- 1) mieszaninę prostą, utworzoną z dwóch składników;
- 2) mieszaninę złożoną, utworzoną z trzech lub więcej składników.

A. Mieszanina prosta.

Z dwóch składników o jakości s_1 i s_3 chcemy utworzyć mieszaninę, obejmującą m jednostek (l, kg) średniej jakości s_2 : ile jednostek wziąć należy z pierwszego, a ile z drugiego składnika?

Oznaczywszy ilość jednostek pierwszego składnika przez x , a ilość drugiego przez y , możemy wyrazić całe zadanie dwoma równaniami, polegającymi na zasadzie, że suma jednostek obu składników równa będzie ilości mieszaniny.

$$\begin{aligned} x + y &= m \\ s_1 x + s_3 y &= m s_2 \end{aligned}$$

Rozwiązanie daje następujące wyniki:

$$x = \frac{m(s_2 - s_3)}{s_1 - s_3}, \quad y = \frac{m(s_1 - s_2)}{s_1 - s_3}$$

Z przedniejszego składnika (s_1) należy zatem wziąć tyle jednostek ilościowych (l, kg itp.), ile wynosi iloczyn z ilości mieszaniny i różnicy między jakością mieszaniny a pośledniejszego składnika. Z pośledniejszego składnika natomiast tyle, ile wynosi

iloczyn z ilości mieszaniny i różnicy między jakością składnika przedniejszego a jakością mieszaniny.

Przykład.

Jak zmieszać spirytus próby 90⁰/₀ i 40⁰/₀, aby otrzymać 35 hl spirytusu próby 70⁰/₀?

Jeżeli z pierwszego składnika (90⁰/₀) weźmiemy x hl, a z drugiego (40⁰/₀) y hl, to znajdziemy według powyższych wzorów

$$x = \frac{35(70-40)}{90-40} = 21 \text{ hl próby } 90\%$$

$$y = \frac{35(90-70)}{90-40} = 14 \text{ hl próby } 40\%$$

Jeżeli rozwiązanie jest trafne, to powstała mieszanina (35 hl) powinna mieć próbę 70⁰/₀, co sprawdza następujący rachunek:

21 hl próby 90⁰/₀ zawiera 18.9 hl alkoh.

14 »	»	40 ⁰ / ₀	»	5.6 »	»
35 hl	»	70 ⁰ / ₀	»	24.5 hl	»

Na podstawie otrzymanych powyżej ogólnych równań można oznaczyć wzajemny stosunek ilościowy obu składników.

$$x : y = (s_2 - s_3) : (s_1 - s_2)$$

Utworzona mieszanina zawiera udział składnika przedniejszego (x) i pośledniejszego (y). Ponieważ jakość całej mieszaniny, a więc i obu udziałów jest średnia, przeto udział przedniejszy doznał pogorszenia, udział pośledniejszy zaś polepszenia jakościowego. Polepszenie jakościowe jednostki wyraża różnica $s_2 - s_3$, pogorszenie zaś różnica $s_1 - s_2$. Z powyższej proporcji wynika, że stosunek składnika przedniejszego do pośledniejszego równy jest stosunkowi polepszenia do pogorszenia (jednostkowego).

Ponieważ następnie polepszenie udziału pośledniejszego dokonać się mogło tylko kosztem pogorszenia udziału przedniejszego, przeto ogólna suma polepszenia musi być równa ogóln-

nej sumie pogorszenia. Zasadę tę wypowiada także równanie, utworzone z powyższej proporcji:

$$x(s_1 - s_2) = y(s_2 - s_3).$$

W przerobionym powyżej praktycznym przykładzie równanie to przybiera postać:

$$\begin{aligned} 21(90 - 70) &= 14(70 - 40) \\ 21 \cdot 20 &= 14 \cdot 30 \end{aligned}$$

Pogorszenie składnika przedniejszego wynosi 20%, gdyż spirytus próby 90% rozpuszcza się w mieszaninie na 70%. Ponieważ z przedniejszego składnika wzięto 21 hl, przeto strata z pogorszenia wynosi ogółem 4,2 hl alkoholu. Polepszenie składnika pośledniejszego wynosi natomiast 30%, bo spirytus próby 40% polepsza się w mieszaninie na 70%; przy 14 hl pośledniejszego składnika czyni to ogółem 4,2 hl alkoholu, co równoważy zupełnie pogorszenie składnika przedniejszego.

Na zasadzie równowagi między ogólną sumą polepszenia a pogorszenia polega metoda rozwiązywania zadań z zakresu mieszanki bez pomocy równań. Według niej oznacza się najpierw polepszenie względnie pogorszenie jakościowe każdego składnika, porównywując go z żadaną jakością mieszaniny. Otrzymane liczby stanowią klucz dla podziału żadanej ilości mieszaniny, przyczem liczba, wyrażająca pogorszenie, oznacza udział składnika przedniejszego, a liczba, wyrażająca polepszenie, udział składnika pośledniejszego, — zgodnie z powyższą proporcją. Obliczenie poszczególnych ilości każdego składnika odbywa się następnie zapomocą rachunku spółki.

Rozwiązanie powyższego przykładu praktycznego przedstawia się według tej metody następująco:

$$\begin{array}{ccc} 90 & & 30 = 70 - 40, \text{ polepszenie, udział składnika pośledn.} \\ & \diagdown \quad \diagup & \\ & 70 & \\ & \diagup \quad \diagdown & \\ 40 & & 20 = 90 - 70, \text{ pogorszenie, udział składnika przedn.} \end{array}$$

Żadaną ilość mieszaniny należy zatem podzielić w stosunku 30:20 względnie 3:2.

$$\begin{array}{rcl} 3 \text{ części po } 7 \text{ hl} & = & 21 \text{ hl próby } 90\% \\ \hline 2 \text{ » » } 7 \text{ »} & = & 14 \text{ » » } 40\% \\ \hline 5 \text{ części » } 7 \text{ hl} & = & 35 \text{ hl.} \end{array}$$

Ponieważ zapomocą tej metody można oznaczyć tylko ogólny stosunek ilościowy obu składników, których poszczególne ilości obliczyć trzeba następnie zapomocą osobnego rachunku, przeto metodę tę, prowadzącą tylko pośrednio do zamierzonego celu, nazywamy pośrednią dla odróżnienia od metody równań, która pozwala wprost oznaczyć poszczególne ilości zmieszanych składników i stąd zasługuje na nazwę metody bezpośredniej.

Szczególne zadania rachunku mieszaniny.

1. Mieszanie z wodą.

Jak należy zmieszać 90-procentowy spirytus z wodą, aby otrzymać 40 l spirytusu próby 63%?

a) metoda bezpośrednią.

Jeżeli x oznacza potrzebną ilość spirytusu 90%, a y ilość wody, to otrzymamy

$$x = \frac{40(63 - 0)}{90 - 0} = 28 \text{ l}; y = \frac{40(90 - 63)}{90 - 0} = 12 \text{ l}$$

b) metoda pośrednią.

$$\begin{array}{rcl} & : 9 & \\ 90 & \overline{) 63} & 7 \text{ części po } 4 \text{ l} = 28 \text{ l} \\ 63 & & \\ 0 & 27 & 3 \text{ » » } 4 \text{ »} = 12 \text{ »} \\ 40 \text{ l : } 10 & = & 4 \text{ l} \quad \quad \quad 40 \text{ l} \end{array}$$

Próba:

$$\begin{array}{rcl} 28 \text{ l spir. próby } 90\% & = & 25 \cdot 2 \text{ l alkoholu} \\ 12 \text{ » wody } 0\% & = & \text{— » »} \\ \hline 40 \text{ l mieszaniny} & = & 25 \cdot 2 \text{ l »} \end{array}$$

Mieszanina ma zatem próbę 63%.

2. Mięszanie metali szlachetnych z miedzią.

Mięszanie metali szlachetnych ze sobą odbywa się według zasad wyżej wyliczonych. Mięszanie z miedzią będzie zatem przedstawiało się podobnie, jak mięszanie spirytusu z wodą, o czym świadczy następujący przykład:

Złotnik potrzebuje 3.6 kg złota próby 3. (750⁰/₀₀), posiada zaś tylko czyste złoto; jak musi je złączyć z miedzią, aby otrzymać potrzebną ilość próby 3.?

a) zapomocą *metody bezpośredniej* otrzymamy, oznaczwszy przez x ilość złota, przez y ilość miedzi,

$$x = \frac{3.6 \cdot 750}{1000} = 2.7 \text{ kg}; y = \frac{3.6 (1000 - 750)}{1000} = 0.9 \text{ kg}$$

b) zapomocą metody pośredniej

$$\begin{array}{r|l} 1000 & 750 \\ 0 & 250 \end{array} \left| \begin{array}{l} 3 \text{ części po } 0.9 \text{ kg} = 2.7 \text{ kg} \\ 1 \text{ część } \gg 0.9 \gg = 0.9 \gg \end{array} \right.$$

$$3.6 \text{ kg} : 4 = 0.9 \text{ kg} \qquad \qquad \qquad 3.6 \text{ kg}$$

Próba:

$$\begin{array}{rcl} 2.7 \text{ kg czystego złota zawiera } 2.7 \text{ kg złota} & & \\ 0.9 \gg \text{ miedzi} & \gg & \text{—} \gg \gg \\ 3.6 \text{ kg mieszaniny} & \gg & 2.7 \text{ kg złota} \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} x \text{ kg złota} & 1000 \text{ kg mieszaniny,} \\ 3.6 & 2.7 \gg \text{ złota} \end{array}$$

$$x = 750 \text{ kg}$$

Mięszanina jest zatem 3. próby (750⁰/₀₀).

3. Rozcieńczanie

polega również na mieszaniu różnych składników z tą tylko różnicą, że dana jest ilość jednego składnika, nieznana jest natomiast ani ilość mieszaniny, ani ilość drugiego składnika.

Przykład:

8 l octu po 36 h należy rozcieńczyć tak, aby 1 l miał wartość 24 h; ile l wody potrzeba dolać?

a) metodą bezpośrednią:

wstawiwszy dane czynniki w równanie

$$x = \frac{m(s_2 - s_3)}{s_1 - s_3}, \text{ otrzymamy } 8 = \frac{m \cdot 24}{36}$$

Ogólna ilość mieszaniny (m) wynosi zatem 12 l. Ilość wody musi więc wynosić 4 l, co wynika także i z równania

$$y = \frac{m(s_1 - s_2)}{s_1 - s_3}$$

b) metodą pośrednią

$$\begin{array}{r|l} 36 & 24 & 2 \text{ części octu} \\ 24 & & \\ \hline 0 & 12 & 1 \text{ część wody} \end{array}$$

Ponieważ ilość samego octu wynosi 8 l, a ocet stanowić ma $\frac{2}{3}$ części mieszaniny, przeto $\frac{1}{3}$ mieszaniny jest 4 l, a więc i ilość wody wynosić musi 4 l, cała zaś mieszanina 12 l.

4. Domieszka.

Nieraz zachodzi potrzeba wytworzenia pewnej mieszaniny z 2 składników, z których jeden jest znany pod względem ilości i jakości (wartości), drugi zaś tylko co do ilości.

Przykład:

Potrzebujemy 5 kg srebra próby 900‰, mamy jednak 3 kg próby 980‰; jakiej próby muszą być owe 2 kg, które należy domieszać?

a) Oznaczywszy jakość domieszki przez x, otrzymujemy następujące równanie

$$\begin{aligned} 5 \cdot 900 &= 3 \cdot 980 + 2x \\ x &= 780‰ \end{aligned}$$

Domieszka musi więc być próby 780‰.

b) Rozwiązanie zapomocą wnioskowania:

Potrzebujemy 5 kg próby 900‰ czyli 4.5 kg czystego srebra

Mamy zaś $\frac{3}{2}$ » » 980‰ » $\frac{2.94}{1.56}$ » » »

Brakuje więc 2 » » ? » 1.56 » » »

$$\begin{array}{r|l} x \text{ kg czyst. sr.} & 1000 \text{ kg miesz.} \\ 2 & 1.56 \text{ kg czyst. srebra} \\ \hline & x = 780 \end{array}$$

Ze wszystkich przytoczonych przykładów widać, że zadania prostej mieszaniny dają tylko po jednym wyniku.

Ta właściwość obok ograniczonej ściśle liczby składników odróżnia wybitnie mieszaninę prostą od złożonej, na której przedstawienie przychodzi teraz kolej.

B. Mieszanina złożona

powstaje, jak nadmieniono już wyżej, z trzech lub więcej składników. I tu jakość (względnie wartość) mieszaniny będzie pośrednią między jakością (względnie wartością) najprzedniejszego a najpośledniejszego ze składników.

Rozwiązywanie zadań odbywa się również zapomocą metody bezpośredniej i pośredniej według tych samych zasad, co w mieszaniu prostej, z odpowiednimi zmianami, przyczem wyższość metody bezpośredniej nad pośrednią występuje w całej pełni.

Przykład.

Mamy otrzymać 20 kg srebra próby 795‰ z trzech składników próby 600‰ , 800‰ i 900‰ ; ile kg należy wziąć z każdego składnika?

a) metoda bezpośrednia.

Oznaczywszy poszczególne ilości składników przez x , y , z , otrzymamy 2 następujące równania:

$$\begin{array}{rcl} 600x + 800y + 900z & = & 795 \cdot 20 \\ x + y + z & = & 20 \end{array}$$

Ponieważ ilość równań jest mniejsza niż ilość niewiadomych, przeto równania są nieoznaczone, wskutek czego ilość rozwiązań (wyników) będzie nieograniczona.

Uprościwszy 1. równanie otrzymamy

$$\begin{array}{r} 6x + 8y + 9z = 159 \\ \hline z = 20 - x - y \end{array}$$

a po wyrugowaniu niewiadomej z z pierwszego równania

$$6x + 8y + 9(20 - x - y) = 159$$

i ostatecznie

$$\underline{3x + y = 21,}$$

a stąd

$$\underline{y = 21 - 3x}$$

Jeżeli wyniki mają mieć praktyczne zastosowanie, to wartości za x , y , z muszą być dodatnie, Wskutek tego

$$y = 21 - 3x > 0, \text{ z czego znów wynika } x < 7$$

Ze względu na równania

$$y = 21 - 3x \quad \text{ i } \quad x + y + z = 20$$

powstają dla x następujące granice:

$$\frac{1}{2} < x < 7$$

Ponieważ między temi krańcowemi wartościami znajduje się nieskończona ilość liczb dodatnich (całych i ułamkowych), przeto ilość wyników jest nieskończona.

Rozwiązanie niniejszego zadania ograniczymy do wyników w liczbach całych, jednego ułamkowego i jednego mieszanego,

x może mieć całkowite wartości 1--6

X	$\frac{3}{4}$	1	2	3	$3\frac{1}{3}$	4	5	6
Y	$18\frac{3}{4}$	18	15	12	11	9	6	3
Z	$\frac{1}{2}$	1	3	5	$5\frac{2}{3}$	7	9	11

O wyborze wyniku do praktycznego zastosowania rozstrzyga okoliczność, którego składnika posiadamy najwięcej. Gdyby np. zapas próby 800‰ był najobfitszy, wybrać należy pierwszy albo drugi wynik.

b) metoda pośrednia

polega na rozłożeniu zadania na 2 lub więcej zadań częściowych, które należy rozwiązać osobno, i na złączeniu obu wyników w jeden.

Niniejszy przykład można rozłożyć tylko na 2 części:

1) Zmieszanie gatunków 600⁰/₀₀ i 800⁰/₀₀ w takim stosunku, aby z nich powstał gatunek 795⁰/₀₀

2) Zmieszanie gatunków 600⁰/₀₀ i 900⁰/₀₀ w takim stosunku, aby również powstał gatunek 795⁰/₀₀.

Rozwiązanie obu zadań częściowych przedstawia się jak następuje:

1)		:5		2)		:15	
600		5	1	600		105	7
	795				795		
800		195	39	900		195	13

Każda mieszanina posiada zatem próbę 795⁰/₀₀; jeżeli je połączymy ze sobą, to próba musi pozostać ta sama. Połączona mieszanina będzie zawierała 60 części, a mianowicie:

1 część próby	600 ⁰ / ₀₀	}	z pierwszej mieszaniny
39 części	800 ⁰ / ₀₀		
7 »	600 ⁰ / ₀₀	}	z drugiej »
13 »	900 ⁰ / ₀₀		

albo

8 części próby	600 ⁰ / ₀₀
39 »	800 ⁰ / ₀₀
13 »	900 ⁰ / ₀₀

Powyższe rozwiązanie przeprowadza się zwykle w sposób skrócony:

	:5			
600	5	1	1	} 8
600	105	21	7	
800	195	39	13	
900	195	39	39	

Części składowe pierwszej mieszaniny oznaczone są dla odróżnienia tłustymi czcionkami.

składników metodą bezpośrednią, a dopiero potem, — podobnie jak zawsze w metodzie pośredniej, — obliczyć ilości poszczególnych składników zapomocą rachunku spółki.

Przykład:

Należy zmieszać 850·85 hl spirytusu próby 50⁰/₀ ze spirytusu próby 90⁰/₀, 80⁰/₀ i 30⁰/₀; ile hl przypadnie na każdy składnik?

Poszczególne liczby stosunkowe oznaczamy przez x, y i z. Powstają zatem 2 równania:

$$\begin{array}{r} x + y + z = 1 \\ 90x + 80y + 30z = 50 \\ \hline z = 1 - x - y \end{array}$$

Podstawivszy tę wartość w 2. równanie otrzymamy ostatecznie równanie nieoznaczone:

$$\begin{aligned} 6x + 5y &= 2 \\ y &= \frac{2 - 6x}{5} = -x + \frac{2 - x}{5} = u - x \\ \frac{2 - x}{5} &= u, \text{ stąd } x = 2 - 5u \\ y &= 6u - 2 \end{aligned}$$

Ponieważ rozwiązanie ma dać wyniki do praktycznego zastosowania, przeto wartości za x, y, z muszą być dodatnimi ułamkami.

$$\begin{aligned} x = 2 - 5u &> 0, \text{ więc } u < \frac{2}{5} \\ y = 6u - 2 &> 0, \quad \text{»} \quad u > \frac{1}{3} \end{aligned}$$

Dla u istnieją zatem granice wartości

$$\frac{2}{5} > u > \frac{1}{3}$$

Ponieważ między temi granicami istnieje nieskończona ilość wartości, przeto ilość wyników będzie także nieskończona. Poniższa tabela zawiera ich 15.

U	$\frac{3}{8}$	$\frac{4}{11}$	$\frac{5}{13}$	$\frac{5}{14}$	$\frac{6}{17}$	$\frac{7}{18}$	$\frac{7}{19}$	$\frac{7}{20}$	$\frac{8}{21}$	$\frac{8}{23}$	$\frac{9}{23}$	$\frac{9}{25}$	$\frac{9}{26}$	$\frac{10}{27}$	$\frac{10}{29}$
X	1	2	1	3	4	1	3	5	2	6	1	4	7	4	1
Y	2	2	4	2	2	6	4	2	6	2	8	5	2	6	10
Z	5	7	8	9	11	11	12	13	13	15	14	16	17	17	17

Powyższe wartości za x , y , z oznaczają tylko stosunki mieszaniny, według których ilości poszczególnych składników należy dopiero obliczyć. Same ilości mogłyby one oznaczać tylko wtedy, gdyby ilość mieszniny równa była ich sumie. Gdyby ilość ta wynosiła np. 23 hl, to wartości za x , y , z (przy $u = \frac{8}{23}$ lub $\frac{9}{23}$) oznaczałyby zarazem ilości poszczególnych składników i ich wzajemny stosunek (6, 2, 15 hl względnie przy $u = \frac{9}{23}$ 1, 8, 14 hl).

Z tego wypływa, że wynik można najczęściej dostosować do ilości mieszaniny.

Gdyby np. potrzeba było 187 hl mieszaniny, to możnaby za u wstawić wartość z mianownikiem 187. W granicach $\frac{1}{3}$ do $\frac{2}{5}$ jest takich wartości 14, a mianowicie od $\frac{63}{187}$ do $\frac{76}{187}$ włącznie.

Przyjawszy $u = \frac{63}{187}$, otrzymamy następujący wynik:

$$x = 59, y = 4, z = 124.$$

Daną ilość mieszaniny 850·85 hl można utworzyć, mieszając składniki 90%, 80% i 30% tak w stosunku 2, 2, 7 ($u = \frac{4}{11}$), jak i w stosunku 1, 4, 8 ($u = \frac{5}{13}$), gdyż 850·85 jest podzielne przez 11 i 13. Teoretycznie rzecz biorąc, niema jednak żadnej przeszkody, utworzyć mieszaninę według któregośkolwiek innego stosunku.

Według stosunku 2, 2, 7 przedstawia się rozwiązanie w następujący sposób:

$$1 \text{ część wynosi } \frac{850 \cdot 85}{11} = 77 \cdot 35 \text{ hl};$$

należy zatem zmieszać:

2 części po	77·35 hl	=	154·70 hl próby	90%	139·230 hl alk.
2 » »	77·35 »	=	154·70 » »	80%	123·760 » »
7 » »	77·35 »	=	541·45 » »	30%	162·435 » »
11 części »	77·35 »	=	850·85 hl »	50%	425·425 hl »

Przykład mieszaniny z 4 składników.

Należy zmieszać 30 kg. pewnego towaru po 76 h z gatunków po 60 h, 70 h, 80 h i 90 h; ile należy wziąć z każdego gatunku?

Jeżeli oznaczymy poszczególne ilości przez x , y , z , s , to otrzymamy 2 równania:

$$\begin{aligned}x + y + z + s &= 30 \\60x + 70y + 80z + 90s &= 30 \cdot 76\end{aligned}$$

Wstawiając następnie wartość

$$s = 30 - x - y - z$$

w 2. równanie otrzymamy ostatecznie równanie nieoznaczone

$$3x + 2y + z = 42$$

$$y = \frac{42 - 3x - z}{2} = 21 - x - \frac{x + z}{2} = 21 - x - u$$

$$\frac{x + z}{2} = u$$

$$x = 2u - z,$$

$$y = 21 + z - 3u$$

Rozwiązanie ma uwzględnić tylko wyniki w liczbach całych, które nadto ze względu na praktyczne zastosowanie muszą być dodatnie.

Wartości za x , y , z , s mają być zatem liczbami całymi i dodatnimi.

Z tej zasady wynika

$$x + z = 2u > 1, \text{ wskutek tego zaś } u > 0$$

1) $u = 1$

$$x = 2 - z > 0, \text{ zatem } 0 < z < 2$$

$$\text{jeżeli } z = 1, \text{ natenczas } x = 1, y = 19, s = 9$$

2) $u = 2$

$$x = 4 - z > 0, \text{ a } 0 < z < 4$$

$$\text{jeżeli } z = 1, \text{ to } x = 3, y = 16, s = 10$$

$$, \text{ jeżeli } z = 2, \text{ „ } x = 2, y = 17, s = 9$$

$$, \text{ jeżeli } z = 3, \text{ „ } x = 1, y = 18, s = 8$$

Poniższa tabela zawiera z pomiędzy wszystkich (81) możliwych wyników w liczbach całkowitych wyniki przy $u = 1$ do 6.

U	1	2	—	—	3	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
X	1	3	2	1	5	4	3	2	1	7	6	5	4	3	2	1
Y	19	16	17	18	13	14	15	16	17	10	11	12	13	14	15	16
Z	1	1	2	3	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	7
S	9	10	9	8	11	10	9	8	7	12	11	10	9	8	7	6

U	5	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
X	9	8	7	6	5	4	3	2	1	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Y	7	8	9	10	11	12	13	14	15	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
S	13	12	11	10	9	8	7	6	5	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4

Metoda pośrednia daje wogóle tylko 3 następujące wyniki:

			:2	
1)	60		14	7 części po 1.5 kg = 10.5 kg
	70	76	4	2 » » 1.5 » = 3 »
	80		6	3 » » 1.5 » = 4.5 »
	90		16	8 » » 1.5 » = 12 »
			30 kg:	20 = 1.5 kg 30 kg

			:2	
2)	60		4	2 części po 1.5 kg = 3 kg
	70	76	14	7 » » 1.5 » = 10.5 »
	90		6	3 » » 1.5 » = 4.5 »
	80		16	8 » » 1.5 » = 12 »
			20	30 kg

3) Trzeci wynik otrzymać można, upraszczając w drugim rozwiązaniu liczby 2 i 8 przez 2, wskutek czego wypadnie stosunek 1:7 i 4:3.

Przykład złożonej mieszaniny z wodą.

Złożona mieszanina z wodą podobnie jak mieszanina metali szlachetnych z miedzią odbywa się według tych samych zasad, co każda inna mieszanina złożona:

Chcąc otrzymać 32 l spirytusu próby 45% mieszamy spirytus próby 55%, 60%, 80% z wodą. Ile l musimy wziąć z każdego składnika?

Oznaczywszy poszczególne składniki przez x , y , z , w , otrzymujemy 2 równania

$$\begin{aligned}x + y + z + w &= 1 \\55x + 60y + 80z + 0 \cdot w &= 45\end{aligned}$$

Wstawiając wartość

$$z = 1 - x - y - w$$

z pierwszego równania w drugie otrzymamy równanie nieoznaczone

$$5x + 4y + 16w = 7$$

$$\begin{aligned}y &= \frac{7 - 5x - 16w}{4} = 1 - x - 4w + \frac{3 - x}{4} = \\&= 1 - x - 4w + u\end{aligned}$$

$$\frac{3 - x}{4} = u$$

$$x = 3 - 4u,$$

$$y = 5u - 4w - 2$$

Wartości za x , y , z , w muszą być dodatnimi ułamkami, aby mieszanina mogła być praktycznie wykonalna. Wskutek tego

$$\frac{3}{4} > u > \frac{1}{2} \quad (\text{warunek według równania } x = 3 - 4u).$$

$$\text{Jeżeli } u = \frac{5}{8}, \text{ to } x = \frac{1}{2}, \quad y = 1\frac{1}{8} - 4w$$

Wobec zasady $1 > y > 0$ wynikają z tego równania granice dla w

$$\frac{9}{32} > w > \frac{1}{32}$$

$$\text{jeżeli } w = \frac{8}{32}, \text{ to } y = \frac{1}{8}, \quad z = \frac{1}{8}$$

Stosunek 4 składników przedstawia się zatem według tego rozwiązania jak 4, 1, 1, 2.

Przy $u = \frac{5}{8}$ otrzymamy jeszcze inne wyniki, jeżeli za w

wstawimy po kolei wartości $\frac{7}{32}$ aż od $\frac{2}{32}$ włącznie.

Ponieważ za u można oprócz $\frac{5}{8}$ wstawić nieskończoną ilość wartości, odpowiadających warunkowi

$$\frac{3}{4} > u > \frac{1}{2},$$

przeto ilość wyników jest nieograniczona.

Żądane 32 l spirytusu zmieszamy wedle znalezionej stosunku 4, 1, 1, 2 w następujący sposób:

4 części po	4 l =	16 l próby	55 ⁰ / ₀
1 „ „	4 „ =	4 „ „	60 ⁰ / ₀
1 „ „	4 „ =	4 „ „	80 ⁰ / ₀
2 „ „	4 „ =	8 „ wody	
<u>8</u>		<u>32 l</u>	

Według metody pośredniej porównywać należy każdy gatunek spirytusu z wodą.

Porównywanie poszczególnych gatunków spirytusu między sobą nie prowadzi do celu, bo każdy z nich jest lepszy niż żądany.

55	45	}	60	3 części po $\frac{32}{13}$ l =	7 $\frac{5}{13}$ l próby	55
60	45			3 „ „ $\frac{32}{13}$ „ =	7 $\frac{5}{13}$ „ „	60
80	45			3 „ „ $\frac{32}{13}$ „ =	7 $\frac{5}{13}$ „ „	80
45						
0	35	}	60	4 „ „ $\frac{32}{13}$ „ =	9 $\frac{11}{13}$ „ wody	
0	15					
0	10					
				<u>32 : 13 =</u>	<u>$\frac{32}{13}$ l</u>	

Jeżeli dane są ilości niektórych składników, nieznane natomiast ilości innych jako też ilość całej mieszaniny to należy najpierw utworzyć mieszaninę ze składników danych i oznaczyć ich jakość (wartość).

Przykład:

Mamy 3.5 kg czystego złota i 1.5 kg złota próby 920⁰/₀₀; ile złota próby 750⁰/₀₀ i miedzi należy domieszać, aby otrzymać złoto próby 580⁰/₀₀?

Przeciętną próbę danych składników obliczamy zapomocą rachunku średniego podziału:

$$\begin{array}{rcl} 3.5 \text{ kg złota czystego} & \text{zawiera} & 3.5 \text{ kg złota} \\ 1.5 \text{ „ „ „ próby } 920^{0}_{00} & „ & 1.38 \text{ „ „ „} \\ \hline 5 \text{ kg mieszaniny} & & 4.88 \text{ kg „} \end{array}$$

Mieszanina jest więc próby 976^{0}_{00} .

Teraz dopiero można obliczyć stosunek trzech składników (976^{0}_{00} , 750^{0}_{00} i miedzi), aby znaleźć ilości dwóch ostatnich.

$$\begin{array}{rcl} & & : 2 \\ 976 & 580 & | \quad 580 \quad | \quad 290 \\ 750 & 580 & | \quad 580 \quad | \quad 290 \\ & 580 & | & \\ 0 & 170 & | & \\ 0 & 396 & | \quad 566 \quad | \quad \frac{283}{863} \end{array}$$

Ponieważ 290 części, przypadających na pierwszy składnik wynosi 5 kg, przeto 1 część = 0.0172414 kg.

Do mieszaniny użyjemy więc:

$$\begin{array}{rcl} 5 \text{ kg próby } 976^{0}_{00} & | & = 4.88 \text{ kg złota} \\ 5 \text{ „ „ „ } 750^{0}_{00} & | & = 3.75 \text{ „ „} \\ 4.879 \text{ kg miedzi} & | & = 0 \text{ „ „} \\ \hline 14.879 \text{ kg mieszaniny (po } 580^{0}_{00}) & | & = 8.63 \text{ kg „} \end{array}$$

II.

WIADOMOŚCI SZKOLNE.

A. AKADEMIA HANDLOWA.

I. Skład Kuratoryi Akademii Handlowej

w Krakowie z końcem r. s. 1908/9.

Przewodniczący:

Dr. Leo Juliusz, prezydent miasta Krakowa, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek komisji prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie, członek państwowej i krajowej Rady kolejowej, oraz krajowej Komisji przemysłowej, poseł na Sejm krajowy i t. d.

Delegat c. k. Ministerstwa Oświaty:

Dr. Zoll Fryderyk, komandor cesarsko-austriackiego orderu Franciszka Józefa, kawaler ces. austr. orderu żelaznej korony III. klasy, członek Izby panów, c. k. Radca dworu, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wiceprezes Akademii Umiejętności w Krakowie.

Delegat Wydziału krajowego:

Liban Bernard, kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca komercyjny, członek Izby handlowej, właściciel fabryki cementu w Podgórzu.

Delegaci Rady miejskiej:

Federowicz Jan Kanty, właściciel handlu korzennego i win, radca cesarski, radca miejski, członek Rady nadzorczej Związku handlowego w Krakowie, członek Wydziału kongregacji kupieckiej, członek Wydziału wielkiego Kasy Oszczędności m. Krakowa, poseł na Sejm krajowy, wiceprezes Izby handlowej.

Dr. Leo Juliusz, j. w.

Dr. Staniszewski Walenty, dyrektor Kasy Oszczędności m. Krakowa, adwokat krajowy, radca miejski, poseł do Rady państwa.

Delegaci Izby handlowej i przemysłowej:

Dr. Benis Artur, kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca komercyjny, adwokat krajowy, szef biura Izby handlowej, członek krajowej komisji przemysłowej.

Blumenfeld Adolf, b. dyrektor filii Banku hipotecznego, właściciel składu węgla, członek Izby handlowej.

Dattner Maurycy, kawaler ces. austr. orderu żelaznej korony III. klasy i cesarskiego orderu Franciszka Józefa, c. k. Radca komercyalny, prezydent krakowskiej Izby handlowej i przemysłowej, radca miejski i t. d.

Delegaci Kongregacji kupieckiej:

Jawornicki Józef, właściciel handlu korzennego, radca miejski, członek Izby handlowej i t. d.

Dr. Szarski Henryk, zastępca przewodniczącego kuratorji A H., właściciel handlu korzennego pod firmą Szarski i Syn, c. k. Radca komercyalny, członek Komitetu nadzorczego filii Banku krajowego w Krakowie, wiceprezydent miasta Krakowa i t. d.

Dyrektor szkoły:

Kannenberg Józef, j. n.

2. Skład grona nauczycieli Akademii Handlowej

z końcem r. s. 1908/9.

C. k. Dyrektor:

1. **Kannenberg Józef**, b. c. k. dyrektor gimnazjalny, uczył języka niemieckiego w klasie Ia 4 godz. tyg., historii w kl. Ia i Ib 4 godz. tyg.

Nauczyciele rzeczywisci:

2. **Dr. Bolland Arnold**, c. k. profesor szkoły realnej, zawiadowca zbiorów towaroznawczych, kierownik pracowni chemicznej i towaroznawczej, uczył chemii w kl. II i III 4, godz. tyg., towaroznawstwa w kl. III i IV tyg. godz. 4, oraz kierował ćwiczeniami chem. i towaroznawczemi kl. III t. godz. 4.
3. **Ippoldt Juliusz**, c. k. profesor gimnazjalny VIII r., zawiadowca biblioteki nauczycielskiej i uczniów, gospodarz klasy IV, uczył języka niemieckiego w klasie Ib, II, III i IV tyg. g. 17.
4. **Lang Maryan**, c. k. profesor gimnazjalny, zawiadowca gabinetu fizykalnego, gospodarz klasy Ia, uczył algebry i arytmetyki w klasie Ia, Ib, II i III tyg. g. 8, fizyki w kl. Ia, Ib t. godz. 6, rachunków kupieckich w kl. Ia, Ib t. g. 6.
5. **Dr. Lulek Tomasz**, profesor Akademii handlowej, zawiadowca zbioru materyałów kantoru wzorowego, gospodarz kl. II, uczył rachunków kupieckich w kl. II, III i IV tyg. godz. 9, oraz buchalteryi w kl. II t. g. 2.
6. **Rongier Paweł**, lektor języka francuskiego na wszechnicy Jagiellońskiej, uczył języka francuskiego w klasie Ia, Ib, II, III i IV t. g. 21.
7. **Sosnowski Kazimierz**, c. k. profesor gimnazjalny, gospodarz klasy Ib, uczył języka polskiego w kl. Ia, Ib, II, III i IV tyg. godz. 15.
8. **Weigt Herkulan**, c. k. profesor gimnazjalny, zawiadowca gabinetu geograficznego, gospodarz klasy III, uczył historii w kl. II, III i IV t. g. 6, oraz geografii w kl. Ia, Ib, II, III i IV t. g. 10.

Nauczyciele pomocniczy:

1. **Byczkowski Roman**, urzędnik banku gal. dla handlu i przemysłu, uczył buchalteryi i korespondencyi w kl. III t. g. 6. oraz prowadził kantor praktyczny w klasie IV t. g. 6.
2. **Jaglarz Andrzej**, profesor gimn. św. Jacka, uczył geometryi w klasie Ia i Ib t. g. 4 i arytmetyki politycznej w kl. IV tyg. godz. 2.
3. **Dr. Josefert Bruno**, urzędnik Izby Handlowej, uczył nauki o handlu w kl. II t. g. 2.
4. **Horowitz Jakób**, urzędnik banku gal. dla handlu i przemysłu, uczył kaligrafii w kl. Ia, Ib i II t. g. 6.
5. **Dr. Krzyżanowski Adam**, docent Uniw. Jagiell., członek państw. Rady roln., uczył ekonomii politycznej w kl. IV t. g. 2.
6. **Oleś Andrzej**, buchalter gł. gazowni miejskiej, uczył korespondencyi w kl. II t. g. 2.
7. **Pompa Edward**, urzędnik banku gal. dla handlu i przemysłu, uczył nauki o handlu w kl. Ia i Ib t. g. 4.
8. **Rymar Leon**, nauczyciel gimn. V, uczył stenografii w kl. Ia, Ib i II t. g. 7.
9. **Smreczyński Stanisław**, profesor I szkoły realnej, zawiadowca gabinetu przyrodniczego, uczył historii naturalnej w kl. Ia i Ib t. g. 6.
10. **Dr. Wróblewski Stanisław**, profesor Uniw. Jag., uczył prawa wekslowego w kl. III i prawa handlowego w kl. IV t. g. 3.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych:

1. **Callier Oskar**, emer. profesor gimn., uczył języka angielskiego w II, III i IV t. g. 9.
2. **Dr. Josefert Bruno**, j. w., uczył pisania na maszynie w kl. IV t. g. 3.
3. **»Sokół«**, udzielał nauki gimnastyki uczniom zakładu w I oddziale t. g. 2.
4. **Żukowski Antoni**, c. k. radca szkolny, emer. profesor sem. naucz., uczył języka rosyjskiego w kl. II, III i IV t. g. 9.

Nadto udzielali nauki:

Języka Esperanto — p. Kuhl.
 Śpiewu — p. Bolesław Walewski.

3. Plan nauk Akademii Handlowej.

Liczba po- rządkowa	P R Z E D M I O T	Liczba godzin nauki tygodniowo na kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	A. Przedmioty obowiązkowe:					
1.	Język polski	3	4	3	2	12
2.	» niemiecki i korespondencya	4	4	4	5	17
3.	» francuski i »	4	4	5	4	17
4.	Geografia handlowa	2	2	2	2	8
5.	Historya	2	2	2	2	8
6.	Matematyka { <i>a</i>) algeb. i arytm. polit. <i>b</i>) geometrya <i>c</i>) rachunki kupieckie	2	2	2	2	8
		2	—	—	—	2
		3	3	3	3	12
7.	Historya naturalna	3	—	—	—	3
8.	Fizyka	3	—	—	—	3
9.	Chemia i technologia chemiczna	—	2	2	—	4
10.	Towaroznawstwo i technologia .	—	—	2	2	4
11.	Nauka o handlu	2	2	—	—	4
12.	Korespondencya handlowa . . .	—	2	3	2 (I. p.)	6
13.	Buchalterya	—	2	3	4 (I. p.)	7
14.	Kantor wzorowy	—	—	—	6 (II. p.)	3
15.	Prawo handlowe i przemysłowe .	—	—	—	2	2
16.	» wekslowe	—	—	1	—	1
17.	Ekonomia społeczna	—	—	—	2	2
18.	Kaligrafia	2	2	—	—	4
19.	Stenografia	2	3	—	—	5
	Razem	34	34	32	32	132

Liczba po- rządkowa	P R Z E D M I O T	Liczba godzin nauki tygodniowo na kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	B. Przedmioty nadobowiązkowe:					
1.	Język angielski.	—	3	3	3	9
2.	» rosyjski	—	3	3	3	9
3.	Ćwiczenia w laborator. chemiczn.	—	—	2	2	4
4.	» » towarozn.	—	—	2	2	4
5.	Pisanie na maszynie.	—	—	—	2	2
6.	Gimnastyka	2	2	2	2	8
	Razem	2	8	12	14	36

A) Przedmioty obowiązkowe.

1. Język polski.

Cel nauki: Biegłość i stylistyczna poprawność w ustnym i pisemnym używaniu mowy dla wyrażenia zasobu myśli, zawartego w zakresie nauki i doświadczenia uczniów; charakterystyka poetycznych i prozaicznych form artystycznych, wysnuta z przykładów. Przegląd w toku retrogresywnym i charakterystyka najważniejszych epok historii literatury oraz najwybitniejszych pisarzy, oparta na lekturze kilku wyborowych dzieł lub wyjątków.

KURS I. (3 godz. tygod.).

Utrwalenie zasadniczych wiadomości gramatycznych. Omówienie zasad głosowni, odmiany i składni. W miarę potrzeby praktyczne ćwiczenia ortograficzne z przygodnym podawaniem głównych zasad pisowni. (Dyktaty). Czytanie i objaśnianie epicznych i lirycznych utworów, tudzież wzorowych ustępów prozaicznych z dokładnem uwzględnieniem układu, toku myśli i właściwości językowych czytanego ustępu. W związku z lekturą poetycznych ustępów główne zarysy prozody i metryki. Wsnuta z przykładów charakterystyka najważniejszych rodzajów i form epicznej i lirycznej poezji, tudzież najcelniejszych artystycznych prozy. Przy objaśnianiu wzorowych ustępów należy podawać krótkie wiadomości biograficzne o najwybitniejszych autorach.

Ćwiczenia w uczeniu się na pamięć i wygłaszaniu.

Prace pisemne: W razie potrzeby dyktaty w celu utrwalenia prawideł ortografii i interpukcji. Rocznie 10 zadań, na przemian jedno domowe, a jedno szkolne. (Zadania szkolne można zastąpić dyktatami). Opisy przedmiotów rzeczywistych, które są uczniom dobrze znane z codziennego życia albo z nauki szkolnej; łatwe porównania; streszczenia lub wyciągi z obszerniejszych ustępów do czytania z podaniem dyspozycji (planu).

KURS II. (4 godz. tygod.).

Lektura najcenniejszych dzieł i wzorów polskiej literatury XIX. stulecia, poczynając od roku 1822. Charakterystyka tego okresu, określenie życia i rozwoju wybitnych pisarzy. Zwięzłe objaśnienia o powstaniu, historycznych podstawach i toku akcji czytanych poematów.

W miarę potrzeby dalszy ciąg gramatyki.

Uczenie się na pamięć poetycznych i prozaicznych ustępów wzorowych.

Prace pisemne: Zadania przeważnie konkretnej treści, będące w związku z lekturą albo z innymi przedmiotami naukowymi. Zaprawianie uczniów do samodzielnego, należytego dysponowania przez rozbiór stosownych ustępów do czytania, oraz przez uwagi podczas przygotowania i oddawania prac piśmiennych. Rocznie 10 zadań na przemian domowych i szkolnych.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Lektura najcenniejszych dzieł i wzorowych wyjątków z polskiej literatury XVIII. i XIX. stulecia do roku 1822. Charakterystyka tego okresu i najznakomitszych pisarzy.

Uczenie się na pamięć poetycznych i prozaicznych ustępów wzorowych.

Zadania jak na kursie II.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Lektura najważniejszych dzieł i wzorowych wyjątków z polskiej literatury XVI. i XVII. stulecia. Charakterystyka tego czasu i najznakomitszych pisarzy.

Rocznie ośm zadań, na przemian domowych i szkolnych.

2. Język i korespondencya niemiecka.

Cel nauki: Biegłość i stylistyczna poprawność w piśmiennem i ustnem używaniu języka w zakresie nauk udzielanych w szkole i korespondencji kupieckiej. Poznanie najbardziej kształ-

cących pierwiastków literatury niemieckiej, jako też najważniejszych szczegółów z życia klasycznych pisarzy niemieckich.

KURS I. (4 godz. tygod.).

Głównym utrwaleniem zasadniczych prawideł gramatycznych. Lektura utworów prozaicznych treści opowiadającej i opisowej, tudzież utworów poetycznych. Przeróbki tekstu. Podawanie toku myśli. Opowiadanie czytanych ustępów. Przekształcanie ustępów poetycznych na prozaiczne.

Co tygodnia dyktat, co trzy tygodnie zadanie domowe i szkolne na przemian.

KURS II. (4 godz. tygod.).

Ciąg dalszy lektury analitycznej, połączony z ciągiem powtarzaniem i pogłębianiem poznanych już partyi z nauki o formach i rozszerzenie przez zapoznanie się z dawniejszymi formami. W podanym zakresie zestawianie rodzin słów z przygodnym, niezbyt wielkiem rozszerzeniem nabytych wiadomości i szczególnem uwzględnieniem synonimów. Przez ciągłe przerabianie przeczytanego materiału ma uczeń przyswoić sobie trwale naukę o trybie przypuszczającym i warunkowym (mowa zależna); rząd czasowników i przymków; należy jednak unikać mechanicznego wyliczania takich prawideł i zwracać uwagę na różne znaczenie tego samego słowa przy zmianie rzędu. Lektura i memoryowanie wzorowych listów z zakresu życia towarzyskiego i rodzinnego. Wprawa w formach listu na podstawie przemiany przerobionego materiału.

Ćwiczenia ustne i pisemne przy użyciu obrazów, podobnie jak na kursie I., przy zwiększaniu jednak wymagań, stosownie do większej dojrzałości umysłowej i nowo nabytego zasobu językowej i ogólnej wiedzy.

Miesięcznie jeden dyktat, co trzy tygodnie zadanie szkolne i domowe na przemian.

KURS III. (4 godz. tygod.).

Analityczna lektura celem powtórzenia nauki o formach i składni, łącznie z nauką o zdaniu; systematyczna nauka o znakach pisarskich i powstawaniu wyrazów. Na tym stopniu nauki należy dać uczniom do ręki gramatykę napisaną po niemiecku. Lektura kursoryczna ze szczególnem zwróceniem uwagi na właściwości stylu i rodzaju prozy. Dalsze ćwiczenia w memoryowaniu. Przy omawianiu obrazów należy pytania i odpowiedzi zastąpić swobodnym nieprzygotowanym wykładem.

Ośm zadań szkolnych i cztery domowe w ciągu roku. W zadaniach szkolnych opowiadania przeczytanych lub wyłożonych,

a nie przerobionych jeszcze ustępów treści opowiadającej, niekiedy także podanie z pamięci dyspozycji czytanych ustępów; w wypracowaniach domowych; charakterystyki, porównania i t. p., cząstami listy.

Korespondencya. Krótkie powtórzenie przepisów kodeksu handlowego, odnoszących się do przechowania i kopiowania listów, o ich formie zewnętrznej i o kopertach. Zwykle zamówienia w interesie towarowym i wykonanie tych zleceń, przesyłka pieniędzy na własny i obcy rachunek, trasowanie i rymesy, różne przekazy. Listy należy traktować jako okresy jednego interesu i poprzeć naukę przez krótkie powtarzanie znanych już z nauki w języku wykładowym objaśnień o pocztowej Kasie oszczędności, o znaczeniu, istocie i formie weksla i t. d., tudzież przez wypracowanie odpowiednich robót kantorowych, posługując się używanymi formularzami, jako też przez pewne wykonanie przedtem przerobionych listów.

Na zadania domowe czystopisy przerobionych w szkole listów, jako też ustne i pisemne przygotowanie listów i formularzy z przerobionej partyi.

Zadanie szkolne wedle potrzeby, przynajmniej jednak na końcu pewnej partyi. Należy używać tylko podręcznika napisanego po niemiecku.

KURS IV. (5 god. tygod.).

Przy lekturze przygodne omawianie zawilego szyku wyrazów, niezwykłej budowy zdań, przestarzałych form i zwrotów, jako też rozpowszechnionych dyalektycznych, prawie że ogólnie używanych wyrażań.

Rodzaje poezyi, najważniejsze rzeczy z prozodyi, jako też najogólniejsze wiadomości z metryki. Właściwej historii literatury nie uprawia się, należy jednak przy czytaniu i omawianiu arcydzieł albo w całości albo w wyjątkach, podać uczniom najważniejsze wiadomości o życiu i dziełach wielkich poetów i prozaików ostatnich dwóch stuleci. Należy jednak w każdym razie omówić działalność Grillparzera, a wedle możliwości i innych poetów austriackich.

Wypracowania jak w kursie III., przeważnie swobodne tematy z zakresu wiedzy ogólnej i zawodowej.

Korespondencya. Przerobienie dalszych partyi i zaokrąglenie całości; jeśli możliwe, należy po wzięciu całego materiału, połączyć korespondencyę niemiecką z kantorem wzorowym. Zresztą nauka odbywa się jak na kursie III.

3. Język francuski i korespondencya.

Cel nauki. Znajomość form i składni. Zrozumienie niezbyt trudnych ustępów prozaicznych. Wprawa w używaniu języka w sł-

wie i piśmie, jako też w korespondencji handlowej. Zapoznanie się z najcenniejszymi utworami literatury od czasów Ludwika XIV., ze szczególnem uwzględnieniem XIX. wieku.

KURS I. (4 godz. tygod.).

Przyswojenie sobie zasobu słów, potrzebnego w życiu codziennem, oraz biegle ich używanie w postaci krótkich, pojedynczych zdań.

Po nauce o wymowie i czasownikach posiłkowych, przejść należy od razu do ustępów, których treść zaczerpnięto z życia codziennego, jak n. p. o izbie szkolnej, o znajdujących się tam przedmiotach i osobach, o przyborach uczniów, o ubraniu, o gmachu szkolnym i mieszkaniu, o ciele ludzkim, o rodzinie, o zatrudnieniu ucznia w dniach powszednich i świątecznych i t. p. (Przez oznaczenie czasu, jako też ćwiczenia w głównych działaniach rachunkowych, należy już na tym stopniu zaznajomić uczniów gruntośnie z liczebnikami). Obok tych ustępów treści przeważnie opisowej, które ma się przerabiać zapomocą ciągłych pytań i odpowiedzi, należy ćwiczyć w tłumaczeniu i niektóre z przeczytanych krótkich i łatwych ustępów treści opowiadającej zadać do wyuczenia się na pamięć, aby dać uczniom sposobność do wyrażania się w dłuższych i ciągłych zdaniach.

Z gramatyki przerobić należy przeważnie czasowniki, słowa posiłkowe i odmiany regularne. Przychodzące tu lub ówdzie czasowniki nieregularne ma uczeń przyswoić sobie jako wokabuły, najważniejsze i najczęstsze formy należy zestawiać.

Zadania: W pierwszym półroczu cztery dyktaty wiążące się ściśle z materiałem naukowym, w drugim dwa dyktaty i trzy zadania szkolne. Zadania szkolne: Napisanie należycie przerobionego ciągłego ustępu, odpowiedzi na łatwe francuskie pytania z zakresu przerobionego materiału.

KURS II. (4 godz. tygod.).

Powiększenie zapasu słów i zwrotów przez najważniejsze pojęcia abstrakcyjne, szybkie i poprawne tworzenie dłuższych zdań na podstawie przerobionego materiału; pewność w używaniu form.

Nowy materiał językowy można zaczerpać z odpowiednich ustępów, przeważnie treści opowiadającej. Również tu można zaczerpnąć omawianie obrazów Hölzla, pożądanem jednak byłoby, aby uczniowie używali drukowanego słowniczka do każdego obrazu. Uczniowie mają odpowiadać coraz to dłuższemi zdaniami na coraz dłuższe pytania, należy ich także przyzwyczajać do francuskiego szyku wyrazów.

Celem gramatyki jest uzupełnienie nauki o formach. System

matyczne traktowanie czasownika na podstawie głosowni, rodzajnik, rzeczownik, przymiotnik i zaimek.

Zadania: W roku szkolnym cztery dyktaty, cztery zadania szkolne. **Dyktaty:** Przeróbki przeczytanego materiału aż do swobodnego dyktatu. **Zadania:** Pytania i odpowiedzi pozostające w ścisłym związku z przeczytanym materiałem. Przekształcenia gramatyczne. Tłómaczenia z języka polskiego w celu nauczania się składni.

KURS III (5 godz. tygod.).

Szybkie i pewne zrozumienie mowy i rzeczy czytanych. Większa biegłość w mowie. Poprawność w pisemnem wyrażaniu prostych myśli. Wprowadzenie w naukę korespondencyi handlowej. Od tego kursu począwszy, należy oddzielić godziny lektury od godzin gramatyki i dać uczniom osobny podręcznik dla gramatyki. W godzinach przypadających na lekturę, należy bez wielu gramatycznych wyjaśnień przerobić materiał językowy, zawarty w ustępach, zapomocą rozmówek, opowiadań, przekształceń i t. p. Czytać należy większe ustępy przeważnie treści historycznej, opisowej i dydaktycznej.

Gramatyka. Powtórzenie czasowników nieregularnych. Najważniejsze rzeczy ze składni, przyczem powtórzyć należy i przerobić odnośną naukę o formach, a mianowicie: francuskie zdanie (użycie rodzajnika), miejsce przedmiotu w zdaniu: przedmiot po rzeczowniku w związku z *à* i *de* (rodzaj, liczba), po przymiotniku, po czasowniku (czasowniki przechodnie, nieprzechodnie i osobowe z *avoir* i *être*). Użycie czasów.

Korespondencya handlowa. Przyswojenie sobie zawodowych zwrotów. Omawianie i wypełnianie formularzy i samoistne układanie listów, które zdarzają się zwykle przy zamówieniach w interesach towarowych na własny rachunek, (poświadczenia zamówień, odbioru faktury). Wypłata w gotówce (list pieniężny, przekaz pieniężny, przekaz pocztowy, zapłata na rachunek trzeciej osoby). Awiza trat, traty komisowe, listy w sprawie akceptu i rymes. Listy wywiadowcze. Listy dotyczące rachunku bieżącego.

W roku ośm zadań szkolnych. Tłómaczenia z polskiego na francuskie, przerabianie przeczytanych ustępów, swobodne tematy, odnoszące się do lektury, listy.

KURS IV. (4 godz. tygod.).

Lektura analityczna w celu utrwalenia wiadomości gramatycznych, tudzież lektura kursoryczna, połączona z ćwiczeniami w rozmowie i opowiadaniu. Treścią ustępów do czytania ma być: kultura Francyi w XIX. wieku, przemysł i ekonomiczne stosunki, zwyczaje i obyczaje Francyi. Lektura wyjątków z najcelniejszych

dział literatury od czasów Ludwika XIV. Zakończenie nauki o składni. Użycie trybów. Powtórzenie całokształtu gramatyki.

Korespondeneye. Oferty towarowe, przesłanie wzorów, potwierdzenie otrzymanych i odwołanie danych zleceń. Listy w sprawie domicylu, Reklamacye, oferty, listy polecające, prośby o posadę.

Zadania jak na kursie III., co drugie z zakresu korespondencji handlowej.

4. Geografia handlowa.

Cel nauki: Dokładna znajomość stosunków handlowo-geograficznych wszystkich państw świata, oparta na ogólnych zasadach geografii fizycznej i politycznej. Udział pojedynczych państw w obrocie światowym, ze szczególnem uwzględnieniem ich stosunków handlowych z Austro-Węgrami.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Wiadomości z geografii matematycznej, o ile są potrzebne dla zrozumienia stosunków oświecenia i ogrzania ziemi. Rachuba czasu. Kalendarz. Nauka o globusie i karcie, elementarne zasady projekcji map. Zasady geografii fizycznej ze szczególnem uwzględnieniem tych procesów, których wynikiem jest klimat, następnie zaś tych, które mają znaczenie dla produkcji i obrotu. Oro- i hydrografia, warunki klimatyczne i geografia polityczna Austro-Węgier, cesarstwa niemieckiego i Szwajcaryi.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Krótkie i ogólne powtórzenie oro- i hydrografii, klimatu, jako też geografii politycznej krajów poznanych na kursie I., a w związku z tem geografia handlowa tychże, jako też kolonii niemieckich. Zaludnienie, produkcya rolnicza i górnicza, przemysł, przywóz i wywóz, obrót handlowy, najważniejsze miejsca handlowe i porty, linie kolejowe i okrętowe. Geografia handlowa Włoch i półwyspu bałkańskiego według powyższego planu. Kolonie (względnie kraje przynależne) należy omawiać w podobny sposób i to zawsze w związku z krajem macierzystym.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Geografia handlowa Rosyi, Danii, Szwecyi i Norwegii, Wielkiej Brytanii, Holandyi, Belgii, Francyi, Hiszpanii i Portugalii wraz z ich koloniami.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Samoistne państwa Azji, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, romańskie państwa Ameryki i samoistne państwa Afryki,

o ile mają znaczenie w obrocie handlu światowego. Powtórzenie geografii handlowej Austro-Węgier i krajów sąsiednich. Zarys ustroju monarchii Austro-węgierskiej z uwzględnieniem spraw wspólnych. Zarząd tych ostatnich. Rys administracji Austrii. Przegląd najlepszych połączeń (linie okrętowe) Austro-Węgier ze szczególnym uwzględnieniem połączeń morskich. Ogólny przegląd produkcji światowych. (Statystyka najważniejszych artykułów).

5. Historia powszechna i historia handlu.

Cel nauki: Przegląd najważniejszych wydarzeń historycznych ze stanowiska rozwoju gospodarczego i kulturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem czasów najnowszych. Historia rozwoju handlu światowego.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Krótkie i zwięzłe powtórzenie historii starożytnej i wieków średnich aż do Karola Wielkiego, przytem należy zwrócić szczególną uwagę na fenickie przedsięwzięcia handlowe, kolonizację grecką, cywilizacyjne znaczenie okresu aleksandryjskiego i rozkwitu Kartaginy. Stosunki kulturalne i handlowe państwa rzymskiego.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Rys historyczny wieków średnich od Karola Wielkiego do odkrycia Ameryki. Handel i obrót w okresie bizantyńskim. Rola Arabów w historii Europy. Handel wenecki. Znaczenie ekonomiczno-handlowe wojen krzyżowych, rozwój miast włoskich i Hanzy i stosunki handlowe między niemi. Środkowo europejskie ogniska pośrednictwa handlu. Instytucje bankowe w wiekach średnich. Rozwój środków komunikacyjnych. Stowarzyszenia handlowe. Jarmarki średniowieczne. Pierwsze wyprawy Europejczyków w poprzek kontynentu azjatyckiego. Upadek handlu egipskiego. Trudności handlu na dalekim Wschodzie z powodu terytoryalnego rozpostarcia się Turków. Pobudki szukania morskiej drogi do Indyi wschodnich. Henryk żeglarz. Kryzys socyalna, dzieląca wieki średnie od czasów nowożytnych. Podróże odkrywcze Portugalczyków, aż do ich pojawienia się w Indyach wschodnich. Odkrycie Ameryki.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Historia powszechna czasów nowożytnych aż do drugiego pokoju paryskiego (1815), ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju Austro-Węgier w tym okresie.

Organizacja handlu kolonialnego. Nowe metropole handlu światowego. Upadek Hanzy i handlu włoskiego. Polityka handlowa

Elżbiety angielskiej. Rozwój regalizmu i merkantylizmu. Polityka handlowa Colberta. Powstanie wielkich kompanii handlowych. Powstanie angielskiej potęgi kolonialnej. Przedsiębiorstwa Law'a. Polityka handlowa Karola VI., Maryi Teresy i Józefa II. Ekonomiczne i handlowe znaczenie wyzwolenia się Ameryki. Polityka handlowa i handel w wieku XVII. i XVIII. Rozwój banków, giełd i środków komunikacyjnych. Powstanie pierwszych systemów ekonomii społecznej. Społeczne przyczyny i skutki rewolucji francuskiej.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Historia powszechna czasów najnowszych. Rozwój środków komunikacyjnych, pieniądza i kredytu w wieku XIX. Rozkwit rolnictwa, górnictwa i przemysłu. Wystawy światowe. Rozwój handlu światowego.

6. Matematyka.

a) *Algebra i arytmetyka polityczna.*

b) *Geometria.*

Cel nauki: Nauka matematyki w szkole handlowej ma wytknięte dwa cele. W pierwszym rzędzie ma ona na celu rozwinąć zdolność myślenia uczniów i w ten sposób przy szczególnem uwzględnieniu nauk zawodowych umożliwić nabycie wykształcenia wyższego — a następnie ma podać pewien zasób wiadomości potrzebnych do ugruntowania zrozumienia arytmetyki kupieckiej i politycznej.

KURS I (Po 2 godz. tygod.)

Algebra. Cztery działania na liczbach ogólnych i ułamkach algebraicznych. Układ dziesiętkowy liczb. Uzasadnienie najprostszych reguł o podzielności liczb dziesiętkowych. Największy wspólny podzielnik i największa wspólna wielokrotność. Zastosowanie algebry do ułamków dziesiętnych. Ułamki peryodyczne i niepełne, tudzież działania na nich. Równania pierwszego stopnia z jedną i więcej niewiadomymi. Zastosowanie równań do rachunku spółki, rachunku średniego i mieszaniny (równania w słowach). Zastosowanie algebry do nauki o stosunkach i proporcjach, reguła trzech. Teoretyczne uzasadnienie rachunku w stu, na sto i od stu. Wyprowadzenie formuły na odsetki. Wyprowadzenie stałego dzielnika (liczby kluczowej). Rozwiązanie zadań z rachunku spółki i mieszaniny, rachunku rabatu, zysków i strat i rachunku ubezpieczenia za pomocą proporcji.

W roku sześć zadań szkolnych.

Geometria. Znajomość najważniejszych zasad stereometrii i planimetrii. Uzupełnione i rozszerzone powtórzenie planimetrii

i stereometrii w związku z planem naukowym niższych klas szkoły średniej, względnie szkoły wydziałowej, przyczem należy na podstawie znanych już pojęć starać się w dalszym ciągu nauki zbliżyć jak najbardziej do naukowego obejmowania przedmiotu. Należy także położyć wagę na zastosowanie geometrii do rozwiązywania takich zadań, które są w stanie rozwinąć samoistość ucznia. Obliczenie powierzchni i objętości należy ograniczyć do ciał, w handlu najczęściej przychodzących, przyczem przy objętości obliczać ma się także i wagę. (Oznaczenie ciężaru belek, beli, płynów w beczkach, ładunków wagonowych i t. d.). W wyższych kursach, przy omawianiu poszczególnych partyi algebry, należy przerabiać również odpowiednie zadania z dziedziny geometrii.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Algebra. Potęgi i pierwiastki. Równania drugiego stopnia z jedną niewiadomą. Równania nieoznaczone pierwszego stopnia z dwoma niewiadomymi, rozwiązywanie za pomocą podstawienia zwykłych wypadków, jakie mogą zachodzić w rachunku mieszaniny, jakoteż zastosowanie do tego rachunku. Pojęcie logarytmów w ogólności. Ogólne twierdzenie o logarytmach (iloczyn, iloraz, potęga, pierwiastek). Logarytmy briggowskie. Tablice logarytmowe. Rachowanie za pomocą logarytmów.

Zadania jak na kursie I.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Algebra i arytmetyka polityczna. Dalsze ćwiczenia w rachunku logarytmami. Najprostsze przypadki równań wykładniczych, które mogą zachodzić w arytmetyce politycznej. Postępy arytmetyczne i geometryczne. Rachunek procentu składanego i rent czasowych. Wartość końcowa kapitału złożonego na procent składany, z uwzględnieniem kosztów administracyjnych. Stopa procentowa dostosowana i względna. Średni termin płatności. Wartość końcowa wkładek rocznych. Annuitety. Renty czasowe. Oprocentowanie z góry. Kurs pożyczek i konstrukcja planów amortyzacyjnych (wartość nominalna i kursowa pożyczek). Równość kursów. Umorzenie kapitału i odsetek równemi kwotami, plany umorzenia przy oprocentowaniu z góry i z dołu. Konstrukcja pożyczek loteryjnych bezprocentowych i oprocentowanych.

Zadania jak na kursie II.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Algebra i arytmetyka polityczna. Krótkie powtórzenie materiału naukowego kursu III. Rachunek prawdopodobieństwa. (Prawdopodobieństwo bezwzględne, względne i złożone, prawdopodobień-

stwo w odniesieniu do długości życia ludzkiego. Prawdopodobna długość życia. Nadzieja matematyczna i rzetelna wkładka). Renta życiowa, zawisła od życia lub śmierci pewnej osoby. Oznaczenia wysokości renty dożywotniej i jej rezerwy premiowej. Odroczona i czasowa renta życiowa. Uzyskanie kapitału przez wpłacenie premii. Ubezpieczenie kapitału. Wartość początkowa expektatywy. Wartość początkowa ubezpieczonego kapitału z zastrzeżeniem lat próby. Obliczenie premii dla expektatywy. Ubezpieczenie życiowe skrócone i odroczone. Renty łączne. (Wartość początkowa pensji wdowiej. Wartość początkowa expektatywy wdowiej i odnośne premie). Obliczenie rezerw, omówienie zamknięcia ksiąg towarzystw asekuracyjnych i instytutów pensyjnych.

Zadania jak na kursie III.

c) *Rachunki kupieckie.*

Cel nauki: Wprawa i pewność w wykonywaniu wszystkich kupcowi potrzebnych rachunków w interesie towarowym i bankowym, z uwzględnieniem potrzeb praktyki kupieckiej, oparta na podstawie dokładnego zrozumienia.

KURS I. (3 godz. tygod.).

Powtórzenie działań arytmetycznych na liczbach całkowitych, ułamkach dziesiętnych i zwyczajnych. Ćwiczenia w pamięciowym rachowaniu liczbami całkowitymi i ułamkami. Najłatwiejsze ułatwienia rachunkowe ze szczególnem uwzględnieniem skróconego mnożenia i dzielenia, oraz metody rozkładania. Omówienie najważniejszych walut, miar i wag. Rozkładanie i redukcja. Rachowanie liczbami mianowanemi z zastosowaniem skróconego mnożenia i dzielenia oraz metody rozkładania. Wnioskowanie. Reguła łańcuchowa. Rachunek procentu i pro mile i jego zastosowanie do obliczeń rabatu, zysków i strat i do rachunku asekuracyjnego. Fachowe objaśnienia obliczeń towarowych. Proste obliczenia towarowe. (Rachunki dostawy, faktury i rachunki kosztów). Obliczenie odsetek od sta, na sto i ze stu, za lata, miesiące i dni. Liczby kluczowe.

W ciągu roku ośm zadań.

KURS II. (3 godz. tygod.).

Powtórzenie materiału I. kursu. Obliczenia odsetek od wkładów w kasach oszczędności i w urzędzie pocztowych kas oszczędności. Rachunek dyskontu. Dyskontowanie wedle zwyczajów austriackich i zagranicznych. Rachunek terminowy od sta i na sto. Obliczanie rachunków bieżących (Konto korentów), z pojedynczą stopą procentową wedle wszystkich trzech metod. Dewizy (z uwzglę-

dnieniem zwyczajów giełd krajowych), obliczenie sumy wekslowej przy dewizach wyrównawczych, reprodukcja weksli na targach krajowych; obliczenie papierów wartościowych wedle ceduły giełdy wiedeńskiej. Obliczenia kuponów zagranicznych i pieniędzy papierowych. Faktury konsygnacyjne i rachunki sprzedaży. Pojedyncze kalkulacje towarów sprowadzonych.

Zadania jak na kursie I.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Ogólne powtórzenie. Rozwiązanie najgłówniejszych zadań z rachunku złota i srebra. Notowanie monet i zwyczaje giełdowe. Rachunek monet. Remedium. Obliczenie wartości kursowej. Parytet monet. Azio i disazio. Opłata cła. Sprzedaż złota i srebra w sztabach, jakoteż monet w banku austro-węgierskim. Import złota i srebra. Rachunek dewiz i papierów wartościowych na giełdach zagranicznych (Berlin, Frankfurt n/M, Hamburg, Amsterdam, Paryż, Londyn). Pośrednia produkcja weksli. Obliczenie weksli komisyowych. Emisja papierów wartościowych. Urzędowa zniżka i zwyżka papierów wartościowych. Obliczenia papierów z brakującymi kuponami. Interesa na raty i zastaw papierów wartościowych. Zamknięcie rachunków bieżących wedle wszystkich metod z podwójną i zmieniającą się stopą procentową. Trudniejsze przykłady prostej kalkulacji towarowej. Złożona kalkulacja towarowa.

Zadania jak na kursie II.

KURS IV. (3 godz. tygod.).

Ogólne powtórzenie. Kalkulacja towarów zamorskich. Net-appoints na giełdach zagranicznych. Arbitraż dewiz, papierów wartościowych, walut i arbitraż reportowy. Kupieckie interesa towarowe i w papierach wartościowych na giełdach. Miary jakościowe w międzynarodowym handlu zbożem, przędzą i jedwabiem, oznaczenia jakościowe spirytusu. Omówienie notowań, dewiz i walut najważniejszych dla europejskiego importu i eksportu w miejscach zamorskich. Zwyczaje handlowe i notowania zboża i mąki, różnych gatunków olejów, spirytusu, nafty, bawełny i cukru w handlu międzynarodowym. Obliczenie parytetów towarowych na podstawie notowań najważniejszych giełd. Układanie tablic parytetowych i ich używanie; interpolacja.

Zadania jak na kursie III.

7. Historia naturalna.

Cel nauki: Poglądowa znajomość historii naturalnej w zarysie.

KURS I. (3 godz. tygod.).

Zoologia. Zasadnicze pojęcia z somatologii. Omówienie tych klas i rzędów świata zwierzęcego, które dostarczają surowców w większych ilościach.

Mineralogia. Omówienie ogólnej własności minerałów, przy czem o formach należy tylko krótko mówić. Opisanie najważniejszych i szerokie zastosowanie mających minerałów, bez szczególniejszego uwzględnienia systematyki. Omówienie najważniejszych skał.

Botanika. Opisanie ważniejszych roślin nasiennych różnych rzędów ze szczególnem uwzględnieniem tych, które są ważne dla handlu i przemysłu. Omówienie niektórych roślin skrytokwiatowych, ze szczególnem uwzględnieniem pożytecznych i szkodliwych bakteryi i grzybów. Łatwe przedstawienie budowy roślin.

8. Fizyka.

Cel nauki: Znajomość na doświadczeniu oparta najważniejszych zjawisk przyrody z uwzględnieniem ich praktycznego zastosowania.

KURS I. (3 god. tygod.).

Ciepło. Wpływ ciepła na objętość. Mierzenie ciepła. Zmiana stanu skupienia. Rozchodzenie się ciepła. Związek między ciepłem a pracą mechaniczną. Źródła ciepła.

Magnetyzm. Zjawiska zasadnicze. Magnesy naturalne i sztuczne, ich siła i zastosowanie. Magnetyzm ziemi.

Elektryczność. Elektryczność powstała przez potarcie. Prąd elektryczny, ogniwa i baterye. Elektromagnetyzm. Indukcja. Zastosowanie.

Akustyka. Powstanie głosu. Dźwięk. Ton. Wysokość tonów. Skala tonów. Różne źródła głosu.

Optyka. Pojęcia wstępne. Rozchodzenie się światła. Odbijanie się, załamanie i rozkładanie promieni świetlnych. Oko i przyrządy optyczne. Interferencya i polaryzacja.

Mechanika. Prawa równowagi. Punkt ciężkości. Opory ruchu. Maszyny proste i ich zastosowanie. Ruch w ogólności. Spad wolny, rzut, wahadło, ruch centralny, uderzenie.

Zasadnicze własności płynów. Równomierne rozchodzenie się ciśnienia. Ciśnienie na dno i na ściany. Naczynia połączone. Prawo Archimedes'a. Areometr. Szybkość i ilość wody wypływającej.

Zasadnicze własności gazów. Ciśnienie powietrza i jego zastosowanie. Prawo Mariota i Gay-Lussac'a. Dyfuzya, absorpcya i endosmoza. Ruch gazów. Zastosowanie

9. Chemia.

Cel nauki: Zrozumienie zjawisk chemicznych na podstawie eksperymentu. Znajomość ważniejszych pierwiastków i związków, które mają znaczenie dla handlu i przemysłu, jako też technicznego sposobu ich utrzymania i przeróbki, tudzież poznanie rodzajów i stosunków handlowych tych ciał.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Chemia nieorganiczna. Teoretyczne pojęcia z chemii. Metaloidy i ich związki; w nawiązaniu do tego omówienie fabrykacji kwasu solnego, siarkowego i azotowego, fabrykacja zapalek, węgiel kamienny i brunatny, torf, węgiel sztuczny, zjawisko palenia się ciał, eksplozja, płomień, piece, gaz oświetlający. Potasowce i ich związki. Sól kuchenna, fabrykacja sody i potażu. Proch strzelniczy. Wapniowce i ich związki. Wyrób wapna, cementu, gipsu, chlorku bielącego. Przemysł szklarski. Glin, alun, przemysł garncarski. Żelazo, jego przygotowanie i przeróbka na żelazo kowalne. Inne metale ciężkie. Farby mineralne.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Związki węgla. (Chemia organiczna). Węglowodory i ich pochodne. Nafta i przemysł naftowy. Wosk ziemny. Alkohole. Węglowodany. Fabrykacja cukru i przemysł fermentacyjny (wino, piwo, spirytus, ocet). Tłuszcze. Fabrykacja świec i mydła, margaryna. Gliceryna i organiczne materiały wybuchowe. Związki aromatyczne. Przeróbka smoły węglowej i farby sztuczne, środki dezynfekcyjne. Farbiarstwo i drukarstwo. Garbarstwo. Fabrykacja kleju. Ciała białkowe, masło i ser. Konserwowanie środków żywności.

10. Towaroznawstwo.

Cel nauki: Metodyka badania towarów. Poznanie ważnych w handlu światowym towarów, których surowce należą do świata przyrodniczego i bez zmiany (przeróbki chemicznej) przychodzą do handlu, jako też takich fabrykatów i półfabrykatów, które bywają wyrabiane z produktów świata przyrodniczego i przetworów przemysłu chemicznego przez zmianę formy, a zatem na drodze mechanicznej.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Towary nieorganiczne. Mechaniczno-technologiczna obróbka metali (ludwisarstwo, obrabianie powierzchni, wyrób blachy, drutu, rur etc.). Stopy, materiały do szlifowania i polerowania. Drogie kamienie i ich obróbka. Materiały budowlane i zdobnicze.

Towary organiczne. Roślinne artykuły spożywcze. Zboże, rośliny strączkowe. Wytwory młynarskie i ich wyrób. Artykuły piekarskie. Krochmal. Handlowe gatunki cukru. Owoce i nasiona jadalne. Zwierzęce artykuły spożywcze. Mięso i konserwy mięsne. Ryby i konserwy. Mleko i wytwory mleczarskie. Jaja. Miód.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Użytki i korzenie. Narkotyki. Wosk. Olejki eteryczne, balsamy, żywica i guma. Kauczuk i przemysł kauczukowy. Drzewo i jego obrabianie. Korki. Naturalne organiczne materiały garbarskie i handlowe gatunki skóry. Towary kuśnierskie. Włókna i ich przeróbka. Fabrykacja papieru. Organiczne materiały tokarskie.

11. Nauka o handlu.

Cel nauki: Nauka o handlu, jako wstęp do przedmiotów handlowych, ma podać najważniejsze urządzenia dotyczące się handlu. Jako nauka przygotowawcza powinna ucznia zapoznać z obcą mu dziedziną tak wszechstronnie, aby uzyskał pogląd na całą technikę i instytucje pomocnicze handlu.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Pojęcie, powstanie i korzyści handlu. Rodzaje handlu. Handlujący, firma, rejestr handlowy. Sądy handlowe. Personal kupiecki. Krótki zarys różnych rodzajów stowarzyszenia się dla prowadzenia interesów handlowych na wspólny rachunek. Przedmioty handlu i ich miernik. Cena i pieniądz. System walut, miar i wag najważniejszych krajów. Handel towarowy i jego podział. Zwyczaje handlowe, dotyczące się sprzedaży i zapłaty. Rachunki i faktury (formularze i druki). Krótkie omówienie różnych sposobów zapłaty. Kredyt (podział, konto, kompensacja, skontracja). Teoretyczne wyjaśnienia weksla i praktyczne wypracowanie rozmaitych rodzajów i form weksla. Wymogi wekslowe, indos, akcept, zapłata, protest z powodu nieprzyjęcia i z powodu niezapłacenia, duplikat i kopia, domicyll, regres, adres w potrzebie, interwencja. Przekazy, obrót żyrowy (rachunek żyrowy, czek, jego rodzaje, korzyści obrotu żyrowego, najważniejsze instytucje żyrowe w Austro-Węgrzech). Obrót klearingowy (formularze i druki). Przesyłanie i przewóz towarów. Poczta, telegraf i telefon. Środki przewozowe i taryfy (koleje, przewoźnictwo, żegluga rzeczna i morska). Najważniejsze części regulaminu ruchu, odnoszące się do przewozu towarów. Papiery potrzebne do żeglugi, szczególnie ceduła morska i charte partie. Zawody pomocnicze dla handlu. Stręczyciel, komisant, agent.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Krótkie summaryczne powtórzenie materiału kursu I. Handel pieniężny, weksłami i papierami wartościowymi. Handel walutami, inkaso i eskont rymes, handel dewizami, podział efektów, wartość imienna i kursowa, papiery lokacyjne i spekulacyjne, emisja, spłata, promesy.

Urządzenia popierające rozwój handlu. Targi, jarmarki i aukcje. Giełdy i interesa giełdowe. (Podział giełd, interesa giełd towarowych i pieniężnych, interesa rzeczywiste i terminowe, prolongacyjne i premiowe, polubowne sądy giełdowe). Domy składowe. (Dowód własności i warrant, pożyczki na warranty, pożytek domów składowych). Banki i interesa bankowe (interesa czynne i bierne, podział banków).

Ubezpieczenia. Ubezpieczenie przedmiotów i życia, podział zakładów ubezpieczeń, reasekuracja. (Czynności wywiadowcze kupieckie, wywiadywanie się przez stosunki handlowe, biura wywiadowcze, stowarzyszenia kupców dla bezpieczeństwa kredytu). Polityka handlowa. Wewnętrzna polityka handlowa (wpływ państwa na handel, izby handlowe, gremia kupieckie). Zewnętrzna polityka handlowa. (Traktaty handlowe, konsulaty, popieranie wywozu). Powtórzenie i bliższe omówienie cel. Cło zwrotne i premie wywozowe. Manipulacja cłowa. Kredyt cłowy.

12. Korespondencya handlowa.

Cel nauki: Biegłość w wykonywaniu prac pisemnych w obrocie handlowym. Wprawność w pisanu listów handlowych z odpowiednim uwzględnieniem poprawności stylu, jako też zrozumienia zwyczajów kupieckich i odnośnych przepisów z zakresu prawa handlowego.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Zewnętrzna forma listów kupieckich i adresów. Kopiał. Manipulacja z listami przychodzącymi. Skrócenia. Listy w sprawie wypłat i przesyłek pieniężnych na własny i cudzy rachunek, listy w sprawie przekazów, bonifikacji i przeniesień rachunkowych. Listy w obrocie żyrowym i czekowym urzędu pocztowych kas oszczędności. Listy w sprawach wekslowych. Listy awizacyjne, traty komisowe. Listy w sprawie rymes do inkasu, do eskontu, do awisa na dobro rachunku, listy w sprawie rymes na mniejsze miasta, w sprawie rymes komisowych, akceptu i domicylu. Listy w interesach towarowych na własny rachunek. Oferty sprzedawcy i kupującego, listy z zamówieniem i listy z fakturą.

W roku sześć zadań szkolnych. Ćwiczenia domowe w miarę potrzeby.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Powtórzenie. Listy w interesach towarowych na cudzy rachunek. Oferta komisanta i zapytanie komitenta. Propozycja zakupu i jej wykonanie. Konsygnacye, sprzedaże. Odwołanie, reklamacya i odmowa, adres w potrzebie, interwencya, przyjęcie przez wyłączenie, protest i rachunek zwrotny, listy z powodu brakującego lub nienależytego indosu, prolongacya, weksle zaginione. Listy w sprawie kredytu akceptacyjnego. Listy w handlu walutami, dewizami, efektami i w sprawie kuponów. Listy wywiadowcze, informacyjne, polecające i listy kredytowe czyli akredytywy. Listy w sprawie kontokorentów i zalegającej zapłaty.

W roku sześć zadań szkolnych. Ćwiczenia domowe w miarę potrzeby.

KURS IV. (2 godz. tygod. w I. półroczu).

Powtórzenie. Listy w interesach spedycyjnych i asekuracyjnych. Listy w interesach partycypacyjnych i konsorcyalnych. Nie-wypłacalność i upadłość. Okólniki. Wzajemne ofiarowanie usług przez domy handlowe. Oferty służbowe i podania do domów handlowych i instytucji. Ogólne powtórzenie z uwzględnieniem listów o złożonej treści.

Trzy zadania szkolne. Ćwiczenia domowe wedle potrzeby.

13. Buchalterya.

Cel nauki: Teoretyczna i praktyczna znajomość różnych sposobów prowadzenia ksiąg kupieckich.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Znaczenie i cel buchalteryi. Postanowienia ustawy, odnoszące się do buchalteryi i ksiąg handlowych. Objaśnienia terminologii buchalteryjnej. Zasady i główne księgi buchalteryi pojedynczej, Strazza. Księgi pomocnicze buchalteryi pojedynczej. Zamknięcie ksiąg buchalteryi pojedynczej. Wydatne poparcie teorii przez wypracowanie jak największej ilości przykładów zaksiązkowania z zakresu interesu towarowego, wekslowego, spedycyjnego i komisowego. Przeprowadzenie jednomiesięcznego interesu wedle zasad buchalteryi pojedynczej ze stopniowem wprowadzeniem praktycznych przykładów z zakresu handlu towarowego. Zamknięcie ksiąg głównych i pobocznych tego interesu. Zaksiązkowanie w interesie drobiazgowym.

W roku sześć zadań szkolnych.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Krótkie powtórzenie materiału kursu II. Buchalterya podwójna, jej wartość i charakter. Objaśnienie rachunków, ksiąg głównych i pobocznych. Przykłady ksiązkowania. Księgi pomocnicze buchalteryi podwójnej. Zamknięcie ksiąg wedle zasad podwójnej buchalteryi. Przeprowadzenie jednomiesięcznego interesu hurtownego towarowego u pojedynczego kupca wedle zasad buchalteryi podwójnej z uwzględnieniem interesu wekslowego, komisowego i spedycyjnego, jako też łatwiejszych przykładów z zakresu handlu pieniężnego i papierami wartościowymi. Zamknięcie i przeniesienie we wszystkich księgach głównych i pomocniczych. Wierzytelności wątpliwe. Buchalterya jawnych spółek handlowych. Dalsze ksiązkowanie poprzedniego interesu przez następny miesiąc, z początkiem którego to okresu wstępuje wspólnik i zamknięcie ksiąg tej jawnej spółki handlowej. Istota buchalteryi tajnej.

W roku sześć zadań szkolnych.

KURS IV. (4 godz. tygod. w I. półroczu).

Kontowanie w interesie towarowo-komisowym i konsygnacyjnym. Księżkowanie interesów na konto mio (nostro). Interesa partycypacyjne. Buchalterya spółek cichych, komandytowych i towarzystw akcyjnych. Buchalterya bankowa i fabryczna. Buchalterya amerykańska. Księżkowanie i zamknięcie jednomiesięcznego tematu z interesu komisowego. Przeprowadzenie i zamknięcie jednomiesięcznego interesu (według wyboru nauczyciela, który ma uwzględnić potrzeby uczniów), według buchalteryi amerykańskiej.

Trzy zadania szkolne.

14. Kantor wzorowy.

KURS IV. (6 godz. tygod. w II. półroczu).

Cel nauki: Osiągnięcie możliwie samoistnej pracy uczniów w wykonaniu prac kantorowych dla rozmaitych przedsiębiorstw ze szczególnem uwzględnieniem organicznego związku wiadomości handlowych. Na podstawie kilku jednomiesięcznych planów dla rozmaitych przedsiębiorstw, mają być wypracowane listy przychodzące i odchodzące, jako też wynikające z nich zapiski buchalteryjne. Przytem uwzględnić należy szczególnie interesa partycypacyjne towarowe i bankowe. Przy wypracowaniach tych należy zwracać przede wszystkim na praktyczne wyszkolenie ucznia we wszelkich pracach kantorowych, aby uniknąć jednostronnego wyrobienia.

15. Prawo handlowe i przemysłowe.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Cel nauki: Znajomość prawa handlowego i przemysłowego w zakresie potrzeb kupieckich.

Pojęcie i cel prawa. Wyjaśnienie pojęć: ustawa i rozporządzenie na praktycznych przykładach. Konstytucja i administracja. Władze administracyjne i sądowe. Pojęcie kupca wedle prawa handlowego. Prawa i obowiązki kupców o pełnem uprawnieniu. Ustawowe postanowienia o rejestrze handlowym i firmie, prokurzystach i pełnomocnikach; pomocnicy handlowi. Czynności handlowe względne i bezwzględne. Oferty między obecnymi i nie-obecnymi. Istota umowy. Kupno i sprzedaż. Odwołanie. Rodzaje kupna. Zabezpieczenie wykonania kontraktu kupna. Zadatek. Kara konwencyonalna. Kara za zawód. Postanowienia odnoszące się do dostawy, zapłaty i czasu wykonania. Obowiązki i prawa kupującego i sprzedającego. Odsetki kupieckie. Kupieckie papiery na zlecenie i na okaziciela. Kupieckie prawo zastawu i retencji. Przepisy ustawowe dla interesu komisowego, spedycyjnego i przewoźniczego; odnośnie prawa i obowiązki. Najważniejsze postanowienia ustawowe, odnoszące się do spółek handlowych. Szczególne przepisy co do wpisu w rejestr handlowy. Jawna spółka handlowa (założenie, stosunek prawny wspólników, stosunek prawny do osób trzecich, rozwiązanie, wystąpienie wspólnika, likwidacja, przedawnienie skargi). Spółka komandytowa. Spółka komandytowa na akcye. Spółka akcyjna. Stowarzyszenie zarobkowe i gospodarcze. Spółka cicha i stowarzyszenia do przedsięwzięcia pojedynczych czynności handlowych na wspólny rachunek. Otwarcie konkursu i skutki prawne otwarcia. Pretensye w konkursie. Postępowanie konkursowe i jego ukończenie. Konkurs kupiecki. Ukończenie konkursu przez przymusową ugodę. Najważniejsze ustawy i rozporządzenia z zakresu prawa przemysłowego. Pojęcie i podział przemysłu. Zakres i wykonanie uprawnień przemysłowych. Ochrona marki wzoru i przywileju. Najważniejsze przepisy o pomocniczym personalu przemysłowym. Postanowienia o wynagrodzeniu, rozwiązanie stosunku służbowego, sądy przemysłowe. Przekroczenia przemysłowe. Kary. Inspektorzy przemysłowi.

16. Prawo wekslowe.

Cel nauki: Nabycie wiadomości z prawa wekslowego, potrzebnych kupcowi do praktyki i ich zastosowanie w stosunkach handlowych.

KURS III. (1 godz. tygod.).

Postanowienia prawa wekslowego i jego osobliwości na podstawie ustawy wekslowej. Zdolność wekslowa, przyjęcie, zapłata,

protest, regres, interwencja, poręka, zaniedbanie kroków pilności, przedawnienie, weksle fałszywe i sfałszowane, weksle zaginione. Najważniejsze różnice między ustawą austriacką a ustawami obcemi. Proces wekslowy.

17. Ekonomia społeczna,

Cel nauki: Zrozumienie typowych zjawisk naszego życia gospodarczego i ich przyczynowego związku na tle dzisiejszego ustroju społecznego.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Wstęp. Pojęcia zasadnicze. Stadya rozwoju życia gospodarczego (w nawiązaniu do materyału z historii handlu). Gospodarka, jej powstanie i rozwinięcie się w gospodarstwo światowe. Podział nauki ekonomii społecznej.

Produkcja. Istota produkcji, jej kierunki i rozwój obecny. Czynniki produkcyjne, przedsiębiorstwo i jego formy, wielkie i drobne przedsiębiorstwo w rolnictwie, przemyśle i handlu. Swobodne współzawodnictwo i jego ograniczenie (związki przedsiębiorców). Przesilenia. Główne zadania polityki agrarnej i przemysłowej.

Cyrkulacja. Podział na handel i obrót, jako wymianę dóbr i obrót kredytowy. Nauka o zamianie dóbr. Cena, prawo i szczególnie ważne przyczyny chwiania się ceny.

Nauka o pieniądzu, jego zadania i własności. Chwiejność cen metali szlachetnych. Prawo Greshama. Systemy monetarne. Austriacka regulacja waluty.

Nauka o kredycie, jego korzyściach, niebezpieczeństwie i zastosowaniu. Organizacja kredytu (prywatnego i publicznego).

Nauka o bankach i interesach bankowych ze zużytkowaniem wiadomości o ich technice, nabytych w nauce o handlu. Surogaty pieniądza.

Handel, jego rodzaje i urządzenia. Zasady handlowej polityki wewnętrznej i zewnętrznej. Komunikacje i ich znaczenie społeczne. Zasady polityki kolejowej i dróg wodnych.

Nauka o rozdziale dochodu. Dochód, jego rodzaje, przedstawienie każdego rodzaju dochodu co do jego istoty, formy i praw ekonomicznych. Zasadnicze rysy polityki socjalnej ze szczególnem uwzględnieniem nowszego prawodawstwa austriackiego. Teraźniejsze stronnictwa ekonomiczne.

Nauka o konsumpcji. Pogląd na ubezpieczenia, ich znaczenie w gospodarstwie społecznem. Ubezpieczenie przymusowe. Spożycie publiczne. Urządzenia gospodarki państwowej, wydatki i przychody państwowe. Zasadnicze rysy austriackiego systemu podatkowego i należyciowego (z wyłączeniem technicznych szczegółów). Długi państwowe. Zarys historii literatury.

18. Kaligrafia.

Cel nauki: Wyrobienie pięknego i biegłego pisma.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Trzymanie ciała i pióra. Ćwiczenie mające na celu wyrobienie lekkiego i pewnego pisma. Ćwiczenia w piśmie angielskim i niemieckim.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Powtórzenie pisma angielskiego i niemieckiego. Pismo rondo. Nagłówki. Ćwiczenia w pismach dyktatów kaligraficznych.

19. Stenografia.

Cel nauki: Przyswojenie biegłości w czytelnem pisaniu bez trudności około 70 wyrazów na minutę.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Tworzenie wyrazów, znaczniki i skracanie słów.

KURS II. (3 godz. tygod.).

Nauka o skracaniu zdań i jej zastosowanie do skracania źródłosłowem, formą i do skracania logicznego. Dyktaty stenograficzne i ich odczytanie. W II. półroczu stenografia niemiecka.

B) Przedmioty nadobowiązkowe.

1. Język angielski i korespondencya.

Cel nauki: Jak w języku francuskim. Literatura: poznanie najważniejszych dzieł nowszej literatury angielskiej.

KURS II. (3 godz. tygod.).

Cel nauki: Zdolność wyrażania się o najważniejszych wypadkach życia codziennego w krótkich zdaniach.

Materyał językowy. Ustępy przerobione powinny zawierać najniezbędniejsze wyrażenia z zakresu życia codziennego. (Zob. plan dla języka francuskiego na kurs I.). Już tu należy, jak w języku francuskim, ćwiczyć w używaniu liczebników. Wobec prostoty gramatyki angielskiej, można przerobić najważniejsze jej

działy już w I. roku, pomijając formy przestarzałe; w szczególności składni należy wchodzić o tyle tylko, o ile wymagają tego ustępy. Już od pierwszej lekcji należy wykazywać najważniejsze różnice między językiem niemieckim a angielskim.

Zadania. Od Bożego Narodzenia do końca I. półroczu trzy krótkie dyktaty, wiążące się ściśle z materiałem naukowym; w II. półroczu dwa dyktaty i cztery zadania szkolne. Tematem zadań szkolnych może być: napisanie z pamięci należycie opracowanych ustępów, odpowiedzi na łatwe zapytania łączące się z materiałem naukowym.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Rozszerzenie materiału językowego, swobodniejsze używanie go w słowie i piśmie. Przygotowanie do korespondencji handlowej. Zapomocą odpowiednich ustępów treści opowiadającej i opisowej, należy powiększyć materiał językowy o tyle, aby uczeń przyswoił sobie zapas słów i zwrotów, używanych w życiu codziennym, w lekkiej lekturze (szczególnie gazet) i w obrocie handlowym. Każdy ustęp przerobić należy przy pomocy konwersacyi, przyczem uczniowie sami mają stawiać pytania. Ze względu na krótszy czas nauki (o rok mniej niż dla języka francuskiego), już na tym stopniu nauki należy czytać także ustępy, odnoszące się do handlu, obrotu i przemysłu, aby uczniom dawać często sposobność poznania wyrażen technicznych. Używanie nauki o formach i dokładne traktowanie składni. Od kursu III. począwszy, należy używać obrazów Hölzla, podobnie jak w języku francuskim.

Korespondencya handlowa (w II. półroczu), wedle planu dla francuskiej korespondencji w kursie III.

Ośm zadań szkolnych w ciągu roku. Materiałem dla zadań szkolnych są odpowiedzi na pytania angielskie, wiążące się z lekturą, reprodukcya niewielkich ustępów do czytania, swobodne dyktaty. Przemiana opowiadań poetycznych na prozę. Tłómaczenia z języka wykładowego na angielski. Ćwiczenia w korespondencji handlowej.

KURS IV. (3 godz. tygod.).

Zwięzłe powtórzenie i pogłębienie gramatyki, mianowicie: ważniejszych partyi składni. Lektura większych ustępów, przedstawiających cywilizacyę, obyczaje, handel i przemysł angielski, tudzież należyte przerobienie ich za pomocą pytań i odpowiedzi: dalsze ćwiczenia w opowiadaniu. Lektura wyjątków z celniejszych dzieł nowszej literatury.

Korespondencya handlowa, podobnie jak korespondencya francuska w kursie IV.

W roku ośm zadań szkolnych; połowa z korespondencyi, dla innych temat jak w kursie III. z powolnem zwiększaniem wymagań.

2. Język rosyjski i korespondencya.

Cel nauki: Poprawna wymowa, dostateczna znajomość gramatyki i pewność w ortografii rosyjskiej. Należyta biegłość w wyrażaniu się ustnem i w piśmie, zarówno w mowie potocznej, jak i w języku handlowym. Pogląd na rozwój literatury rosyjskiej w XIX, stuleciu.

KURS II. (3 godz. tygod.).

Ćwiczenia w poprawnem wymawianiu i akcentowaniu, pisanu i czytaniu wyrazów i zdań. Nauka o formach, a z nauki o składni — reguły potrzebne do zrozumienia zdań pojedynczych. Przyswajanie w pamięci wyrazów i zwrotów rosyjskich, ćwiczenia ustne i pisemne.

Zadania szkolne i domowe na przemian co 14 dni.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Lektura i tłumaczenie trudniejszych ustępów prozaicznych treści opowiadającej lub opisowej, jako też łatwych poezyi wraz z krótkimi życiorysami poetów. W związku z lekturą dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku odczytanych ustępów. Dalsze ćwiczenia w gramatyce i ortografii, oraz trudniejsze dyktaty. Pod koniec odczytywanie i omawianie wzorów pism handlowych, bankowych i giełdowych, przyswojenie sobie tytułów, przestrzeganych w stylizacji rosyjskiej; wyuczenie się wyrażań i zwrotów, jako też terminów w handlowej rosyjskiej stylistyce. Próby tłumaczenia na język rosyjski wzorowych listów i innych pism i dokumentów handlowych polskich.

Wypracowania domowe i szkolne (jedno co 14 dni).

KURS IV. (3 godz. tygod.).

Lektura wyborowych ustępów prozaicznych z odpowiedniej książki do czytania i jednego ze znakomitych dzieł literatury XIX. wieku w całości. W związku z lekturą powtórzenie, uzupełnienie i zebranie w system całego przerobionego materiału gramatycznego. Dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku, dalsze ćwiczenia w ortografii i stylistyce. Pogląd na literaturę rosyjską XIX. wieku. Obok tego: dyktaty oryginalnych listów i innych dokumentów rosyjskich, odnoszących się do zawodu kupieckiego; tłumaczenia ich na język polski i retrowersye. Wypracowanie po-

dług danych wzorów zawodowych pism rosyjskich. Dalsza wprawa w rozumieniu i używaniu najważniejszych terminów zawodowych, odnoszących się do spraw handlowych, bankowych, giełdowych i ksiązkowania.

Wypracowania domowe i szkolne (jedno na miesiąc).

3. Ćwiczenia w chemii analitycznej.

KURS III. i IV. (po 2 godz. tygod.).

Analiza jakościowa prosta, łatwa analiza złożona. Metoda miareczkowa.

4. Praktyczne ćwiczenia w laboratorium towaroznawczem.

KURS III. i IV. (po 2 godz. tygod.).

Ćwiczenia w najprostszych fizykalnych badaniach towarowych. Mierzenie i ważenie. Oznaczenie ciężaru właściwego. Przeprowadzenie używanych w handlu oznaczeń jakościowych towarów. Badania mikroskopowe. Badania towarów i ich zafałszowań.

5. Pisanie na maszynie.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Cel nauki: Pewne i szybkie pisanie dyktatów. Praktyczne zaznajomienie się z urządzeniem różnych w handlu używanych maszyn pisarskich.

4. Zbiory naukowe.

1. Biblioteka.

(Zawiadowca: prof. J. Ippoldt).

A) Biblioteka nauczycielska.

Prenumerowano następujące czasopisma: Biblioteka warszawska, Zeitschrift für Buchhaltung, Chemiker-Zeitung, Geographischer Anzeiger, Handels-Museum, Österreichische Handelsschulzeitung, Kapitalisten-Zeitung, Kupiec polski, Österreichische Zeitschrift für den Orient, Poradnik językowy, Przegląd polski, Przewodnik bibliograficzny, Przewodnik naukowy i literacki, Tygodnik ilustrowany, Verordnungsblatt, Westermanns Monatshefte, Wszechświat, Gazeta Lwowska.

Otrzymywano w darze: Misye katolickie, Dziennik urzędowy c. k., Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie.

W roku 1908/9 zakupiono następujące książki: K. Borchet, Übungsstoffe für Maschinenschreiben; P. Rohn, Lehrbuch f. d. Unterricht im Maschinenschreiben; Orgelbranda Encyklopedia powszechna, 16 t.; Piwocki, Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych, 6 tomów; Foerster, Jugendlehre; Sombart, Das Proletariat; Bernsheim, Der Streik; Wirth, Der Weltverkehr; Göhre, Das Warenhaus; Calwer, Der Handel; Oppenheimer, Der Staat; Gurlitt, Die Schule; Rohrbach, Die Kolonie; Hassack-Rosenberg, Die Projektionsapparate; Weinhold, Physikalische Demonstrationen; Frick, Physikalische Technik; Treibl, Wiener Produktenbörse; Seidler u. Freund, Die Eisenbahntarife; Pachmann, Die Fabrikbuchhaltung; Bastian, Die Schwierigkeiten der Handelskorrespondenz; Lang, Hundert Jahre Zollpolitik; Grunzel, Handbuch der internationalen Handelspolitik; König, Warenschuld und Geldentstehung; Herkka, Wechselkurs und Agio; Mayer, Die Emission von Wertpapieren; Wilhelm, Export und Exportförderung; Seidler, Der Staatsrechnungshof Österreichs; En-

gel, Österreich-Ungarn im Welthandel; Engel, Der Veredlungsverkehr des österreichisch-ungarischen Zollgebietes; Schillerwein, Die österr.-ungarischen Zollgesetze; Kaizl, Finanzwissenschaft; Sattler, Die Effektenbanken; Löffler, Die Zollgebühr; Reisch und Kreibig, Bilanz und Steuer; Wittschewsky, Russlands Handels Zoll- und Industriepolitik; Mischler und Ulbrich, Österreichisches Staatswörterbuch, 4 tomy; Liefmann, Die Unternehmervverbände; Maurizio, Index zum Reichsgesetzblatte; Witkowski, Zasady fizyki; Gloger, Encyklopedia staropolska; Callier, Słownik francusko-polski i polsko-francuski; Callier, Słownik angielsko-polski i polsko-angielski; Starzyński, Kodeks prawa politycznego austro-węg. od r. 1848—1903; Milewski-Czerkawski, Polityka ekonomiczna; Arct, Słownik wyrazów obcych; Górski, Die Geschäftsführung in Vertretung der offenen Handelsgesellschaft; Witkowski, Tablice matematyczno-fizyczne; Lederer, Handelsbetriebslehre; Barta, Die österreichische Postsparkassa; Brassloff, Verfassungskunde; Statystyka miasta Krakowa; Schurtz, Völkerkunde; Supan, Grundzüge der physischen Erdkunde; Kowarz, Rechtskunde für jedermann; Hof- und Staatshandbuch der österr.-ung. Monarchie für 1908, für 1909, 2 tomy; Oppermann, Geographisches Namenbuch; Varges, Nahrungsmittelchemie; Liesegang, Die Projektionskunst; Schmidt, Photographisches Fehlerbuch; Kaiserling, Praktikum der wissenschaftlichen Photographie; Schnauss, Diapositive; Holm, Photographieren bei künstlichem Licht; Stolze, Die Kunst des Vergrösserns; Eder, Rezepte und Tabellen; Spörl, Lichtpausverfahren; Scheel, Das Lichtbild und seine Verwendung; Kirchner, Historya filozofii; Struve, Wstęp krytyczny do filozofii; Kopia, Spis nauczycieli szkół wyższych w Galicyi; Grossindustrie Österreichs, 3 tomy; Rudzki, Fizyka ziemi, nadto 9 podręczników, 6 sprawozdań i katalogów i 12 roczników czasopism. Zakupiono książek 99, z darów przybyło 6: a mianowicie od Izby Handlowej i Przemysłowej 2, Dyrekcyi wiedeńskiej Akademii handlowej 1, od P. Dra Stanisława Lewickiego 1, od P. Czesława Pieniążka 1; liczba ogólna wynosi 544 dzieł, ogółem przybyło 105 książek w 145 tomach.

B) Biblioteka uczniów.

W roku 1907/8 przybyło ogółem 122 dzieł, z tego w darze 73. Z końcem roku szkolnego liczy biblioteka 1121 dzieł. Udział uczniów pożyczających był bardzo żywy. Na 199 wpisanych uczniów Akademii i Dwuklasowej Szkoły pożyczyło 177 uczniów. Książek wypożyczono do końca roku szkolnego 1837. Średnio wypada więc na każdego czytającego 11 książek. Dzieła kilkotomowe wydawano zazwyczaj w całości na raz. Darami bardzo hojnymi i cennymi wzbogacili bibliotekę uczniów szczególnie: Ks. J. Rejo-

wicz i Pan Sekretarz Dr. Władysław Patkiewicz, za co im Dyrekcyja zakładu składa na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

C) *Biblioteka ubogich uczniów.*

Stworzona zeszłego roku przez wydzielenie z biblioteki uczniów, oraz z biblioteki nauczycielskiej zbędnych podręczników szkolnych i pomnożona przez zakupienie nowych egzemplarzy liczyła z końcem zeszłego roku szkolnego 471 tomów. W ciągu roku szkolnego wydzielono z biblioteki nauczycielskiej starszych wydań i zbędnych egzemplarzy 29, zakupiono 150 egzemplarzy, drogą darowizn otrzymano 23, razem liczyła biblioteka 673 tomów w wartości przybliżonej, po odliczeniu części odpadającej przez zużycie książek podczas ubiegłego roku szkolnego, K. 1513.

D) *Czytelnia dla uczniów*

pozostająca w ścisłym związku z biblioteką nauczycielską i uczniów została stworzona w ten sposób, że do biblioteczki podręcznejwy dzielono z biblioteki uczniów i nauczycielskiej kilka książek, oraz numera niektórych czasopism abonowanych dla grona po przeczytaniu oddawano do czytelnii. Nadto dla czytelnii sprawiono wszystkie potrzebne sprzęty, kilka gier szachów i warcabów.

Z biblioteki nauczycielskiej wydzielono do podręcznej biblioteczki następujące dzieła: Arct, Słownik wyrazów obcych; Boock-Arkossy, Słownik niemiecko-polski i polsko-niemiecki, 2 t.; Callier, Słownik francusko-polski i polsko-francuski; Kierst-Callier, Słownik angielsko-polski i polsko-angielski; Duden, Orthographisches Wörterbuch; Orgelbrand, Encyklopedia powszechna, 16 tomów.

Z biblioteki uczniów: Dobrowolski, Słownik polsko-rosyjski i rosyjsko-polski, 2 tomy; Hamann, Der Umgang mit Büchern; Schönbach, Über Lesen und Bildung; Hans Krämer, Das Neunzehnte Jahrhundert, 4 tomy; Müller-Baden, Bibliothek des allgemeinen Wissens, 3 tomy; Lityński-Majerski, Na około świata (ilustracye). Roczники czasopism: Tygodnika ilustrowanego, Das Wissen für Alle, Niwa (po rosyjsku), Zur guten Stunde; Fröhligier, Lese- und Übungsblatt für Stenographen. Uczniowie pożyczyli dla użytku czytelnii: St. Majerski, Opis ziemi; Kürschner, Universal Konversation-Lexikon.

Dla czytelnii abonowano: Bibliothek der Unterhaltung und des Wissens, Fliegende Blätter, Der Stein der Weisen, Dzwignia. Z biblioteki nauczycielskiej oddawano numera czasopism: Gazeta Lwowska, Biblioteka Warszawska, Geographischer Anzeiger, Allgemeine Kapitalistenzeitung, Kupiec polski, Lectures pour tous, Misyie katolickie, Poradnik językowy, Przegląd polski, Przewodnik naukowy i literacki, Westermanns Monatshefte, Wszechświat, Pro-

fesorowie grona nauczycielskiego oddawali numery dzienników i czasopism: Czas, Nowa Reforma, Neue Freie Presse, Die Woche.

W Czytelnii znajduje się 356 fotografii stereoskopowych i 8 ręcznych stereoskopów, 3 partye szachów i 1 partya warcabów. Na ścianach wiszą mapy: Austriackiego Lloyd, Półwyspu Bałkańskiego, Powiatu krakowskiego, Kolei i poczt Monarchii Austro-Węgierskiej, Mapa zoologiczna i ziemiopłodów ziemi i mapa handlowych zakładów w Austrii, oraz cykl obrazów Stachiewicza p. t. Rok Boży.

Od dnia otwarcia Czytelnii korzystało z niej 2750 uczniów, czyli średnio 18 uczniów dziennie.

2. Gabinet geograficzno-historyczny.

(Zawiadowca: prof. H. Weigt).

1. W roku szkolnym 1908/9 zakupiono:

a) do zbioru map: 1- Philips Picture map of the World, 2. Rothaug: Oesterreich-Ungarn w opracowaniu Fr. Umlaufa (mapa niema), 3. Reliefkarte von Oesterreich-Ungarn, 4. Bamberg: Geologische Karte von Deutschland, 5. Osbahr: Wirtschaftskarte der Welt, 6. Rothaug: Europa (polit.), 7. Cicalek-Rothaug: Kolonial u.-Weltverkehrskarte, 8. Bamberg: Asien (polit);

b) do zbioru obrazów: Obrazy do nauki nowożytnych języków Meinholda 4, Nielsena 3, Gerasch: Geographische Bilder (6 obrazów), Normann: Hjorringfjord, Bilder aus Osteuropa (12 obrazów), Lehmann: Geographische Bilder (4 obrazy), Wallensack: Hauptformen der Erdoberfläche (2 obrazy), Lehmann: Japaner. — Kart z widokami 217, które oprawione w ramki za szkłem tworzą 16 obrazów przedstawiających: Argentynę, Hamburg, Berlin, Bretanię, Londyn, Konstantynopol, Tatry, Karpaty, Norwegię, Bośnię i Hercegowinę;

c) do zbioru przyrządów: Planetarium Felkla i Webera: Model góry, globus Marsa i medalion księżycy.

Otrzymano w darze:

ad a) i b): od Hamburg-Amerika Linie: Przekrój parowca »Kaiserin Augusta Wiktorja« — od prof. L. Rymara, Rongiera i p. Stockiego-Sosnowskiego oraz uczniów: Pompeina, Szury, Tennenbauma, Steinera i Frenkla kartki z widokami, — od p. J. Pieniążka: Mapę pocztową gubernii Królestwa Polskiego, nakładu F. Kasprzykiewicza, Andréas, Allgemeiner Handatlas, Leipzig 1906, mapę sztabu generalnego »Pola«, — od p. Stanisława Tomaszewskiego: Mapę Polski, nakładu St. Tomaszewskiego z Bydgoszczy, Kraków 1908 (3 egzemplarze).

II. Zbiór środków pomocniczych do nauki geografii wzrósł w roku szkolnym 1908/9 również, przybyło bowiem przewodników kolejowych, rozkładów jazdy po krajach Europy środkowej i po-

łudniowej 35, — albumów i wydawnictw ilustrowanych, dotyczących Anglii, Niemiec, monarchii Austriacko-Węgierskiej oraz Rosyjskiej Azji Środkowej 37, planów i map 6, — afiszy barwnych 28 (razem z dawnymi jest ich obecnie 88, oprawione w ramy wiszą po korytarzach), — wreszcie Geographen-Kalender za r. 1908.

Dary złożyły tu następujące osoby i instytucje: Dyrektor Akademii handlowej, prof. Bolesław Antoniewicz, P. Rongier, O. Callier, L. Rymar, pp. I. Pieniążek, A. Nawratil, b. słuchacze kursu abiturientów, A. Pompein i J. Turek, uczniowie III. kursu Akademii handlowej, Dyrekcyjne kolei państwowych austriackich, niemieckich i rosyjskich.

Z końcem roku szkolnego 1908/9 obejmuje gabinet: 2 globusy, glob Marsa i medalion księżycy, planetarium Felkla, model góry, miarę stalową zwijaną, pedometr, 89 map, 7 atlasów, stereoskopów 10, fotografii 356, obrazów geograficznych 99, historycznych 43, barwnych afiszów 88, przewodników kolejowych, okrętowych, kąpielowych i t. d. 182, map 25, tablic przedstawiających okręty w przekroju 12. Pozycyi w inwentarzu map 163, w inwentarzu środków pomocniczych do nauki geografii 319.

3. Gabinet fizyczny.

(Zawiadowca: profesor M. Lang).

W roku szkolnym 1908/9 zakupiono:

1) Pompę rozrzedzającą — do tego: a) kule magdeburskie, b) klosz z papierem pergaminowym, c) sółj do deszczu rtęci. 2) Lejki, epruwetki, kolbki, naczynia i podstawki szklane. 3) Żwoje drutu. 4) Wagę naciskową. 5) Miech ręczny. 6) Banię do ważenia powietrza. 7) Rurę do okazania spadania ciał w próżni. 8) Telegraf bez drutu Marconiego — do tego: a) stację nadawczą, b) stację odbiorczą. 9) Aparat endosmotyczny. 10) Piezometr, 11) Ogniwo chromowe. 12) Miary i wagi. 13) Narzędzia.

Inwentarz obejmuje 187 pozycyi.

4. Gabinet przyrodniczy.

(Zawiadowca: prof. S. Smreczyński).

W r. 1908/9 zakupiono:

Tablice zoologiczne Schiffla, 2 tablice Schmeila (korale i grzyby), szkielet ludzki, kość udowa w przekroju, 9 okazów zoologicznych, modele 6 typowych form krystalograficznych, zbiór muszli, motyli i skał, 2 pudełka na owady.

Razem okazów anat. i zool. 61

+ 2 pudełka motyli

tablic 7

okazów skał	50
modeli i pudeł	8

Dary: Prof. dr. Ehrenpreis darował papużkę zieloną i okaz glinki ogniotrwałej z odciskami paproci, — prof. Smreczyński darował owady, które ustawił w 2 zakupionych pudełkach.

Z końcem r. s. 1908/9 obejmuje gabinet:

Okazów anatomicznych	2
» zoologicznych	23
» mineralogicznych	96
Modeli botanicznych	14
» krystalograficznych	6
» anatomicznych	4
Pudeł z owadami, motylami i t. d.	6
Tablic zoologicznych	106
» anatomicznych	14
» botanicznych	76
Obrazów w ramach	13

5. Zbiory towaroznawcze.

(Zawiadowca: prof. Dr. A. Bolland).

W r. 1908/9 zakupiono:

Preparat sporyszu i modele najważniejszych metali w tej formie, w jakiej one w handlu przychodzą.

Otrzymano w darze:

Od p. Baczyńskiego blok parafiny;

- » p. Ślusarka z Rio okazy kawy brazylijskiej;
- » Izby handlowo-przemysłowej okazy kardamomów;
- » firmy R. Ditmar w Znam okazy majolikowe;
- » » Eternit Werke w Vöcklabruck okazy eternitu;
- » » Brevillier i Urban we Wiedniu okazy wyrobów żelazn.;
- » » Kalisyndikat w Stassfurt okazy soli potasowych;
- » » Freund i Wiener we Wiedniu okazy farb anilinowych;
- » » Suberitfabrik w Rheinau okazy suberytu;
- » » Schleicher i Schull w Düren okazy bibuły;
- » » Wagenmann i S-ka we Wiedniu okazy produktów chem.;
- » » A. Leonhardi w Bodenbach okazy materyałów do fabrykacji atramentów i laków;
- » » Roth Kosteletzer Spinnerei we Wiedniu okazy wyrobów wełnianych;
- » » J. Liebig i S-ka we Wiedniu okazy wyrobów wełnianych;
- » » Br. Böhler i S-ka » » » stalowych;
- » » E. Wetternick » » » kartonowych;
- » » R. Pührniger » » » pokostów i farb;
- » » I. Aschheim w Berlinie » miki;
- » » E. Lichtwitz i S-ka w Opawie okazy likierów;

- Od firmy Brierre fils w Pithiviers okazy szafranu;
 » » C. Kuhn i S-ka we Wiedniu okazy piór i rączek;
 » » A. Himmelbauer » » » cerezyny;
 » » Gelatine Fabriken w Schweinfurt okazy żelatyny;
 » » Dermatoid Werke w Lipsku » imitacji skóry;
 » » M. Grab i Synowie w Pradze okazy cerat, płócien, tapet i t. p.;
 » » J. Federowicz w Krakowie okazy win;
 » » Reim i S-ka » » » klejów;
 » » Austria Emailwerke we Wiedniu okazy służące do emaliowania i zbiór odnoszący się do fabrykacji imbryka;
 » » Faber i S-ka we Wiedniu okazy koronek i tiulów;
 » » Ed. Elbogen » » » grafitu i łojku;
 » » Br. Kolischer w Czerlanach okazy papieru;
 » » Pahl'sche Gummifabrik we Wiedniu okazy towarów gumowych;
 » » Reithofer we Wiedniu okazy towarów gumowych;
 » » Schattauer Tonwarenfabrik we Wiedniu okazy towarów z gliny;
 » » Lichtensteinische Tonwarenfabrik w Unt. Themenau okazy towarów z gliny;
 » » Fanto i S-ka we Wiedniu okazy produktów destylacji ropy;
 » » Societé des extraits tannants w Havre okazy garbniw;
 » » Neunkirchner Druckfabrik we Wiedniu okazy tkanin barwionych;
 » » Stölzle i S-ka we Wiedniu okazy szkła;
 » » Schoeller i S-ka » » » maki;
 » » Jutespinnerei » » » juty;
 » » Menier i S-ka w Paryżu tablicę odnoszącą się do fabrykacji czekolady;
 » » A. Koziański w Krakowie 2 tablice, odnoszące się do sporządzania kart kolorowych;
 » p. Balatscha w Bernie okazy przędzy;
 » p. Drapelli w Krakowie okazy słoju;
 » Zarządu dóbr hr. Potockich w Krzeszowicach okazy glinki ogniotrwałej i węgla;
 » Stowarzyszenia kobiet »Pomoc przemysłowa« we Lwowie okazy guzików.

Z końcem roku 1908/9 obejmuje inwentarz:

Pozycyi	1001
Preparatów mikroskopowych	198
Modeli owoców i nasion	16
Tablic technologicznych Schroedera	18
» » » Eschnera	22
Modeli	2

6. Pracownia chemiczna.

(Zawiadowca: prof. Dr. A. Bolland).

Z końcem r. 1908/9 obejmował inwentarz pracowni chemicznej 86 pozycji; ilość sztuk preparatów, odczynników, naczyń i flaszek pozostała bez zmiany (w r. 1907/8 997 sztuk).

7. Pracownia towaroznawcza.

(Zawiadowca: prof. Dr. A. Bolland).

W r. 1908/9 zakupiono:

Stół z obiciem cynkowym, szafkę na odczynniki, 500 sztuk szkiełek nakrywkowych i podstawowych, 15 flaszeczek na odczynniki mikroskopowe i

Aparat projekcyjny obejmujący: 1. Stół pod skioptikon z nakrywą, 2. Ławkę optyczną, 3. Skrzynię na lampę elektryczną, 4. Lampę elektryczną, 5. Kondensor, 6. Obiektyw, 7. Miech, 8. Naczynie na wodę chłodzącą, 9. Trzymadła na diapozytywy, 10. Skrzynię do projekcji przedmiotów poziomych, 11. Skrzynię do projekcji przedmiotów nieprzeźroczystych, 12. Mikroskop do projekcji preparatów mikroskopowych, 13. Tablicę rozdzielczą i kontakty.

Zbiór diapozytywów obejmuje 70 sztuk nabytych od Sammelstelle für warenkundliche Lehrmittel w Gracu i 35 sztuk zrobionych we własnej pracowni fotograficznej.

Inwentarz obejmował 95 pozycji.

8. Laboratorium fotograficzne

(pod kierownictwem prof. Ippoldta)

zostało otworzone tego roku szczególnie dla sporządzania dyapozytywów, przeznaczonych dla celów szkolnych, w przyszłości do wykonywania także innych robót fotograficznych, n. p. powiększeń, pigmentów itp. służących jako środki poglądowe do nauki lub zdobienia sal szkolnych. Dlatego jedną z małych sal zaopatrzone w store zaciemniającą okna, rezerwoar na wodę, ekran przesuwalny, potrzebne sprzęty, małą biblioteczkę podręczną i kilka misek do wywoływania, utrwalania i płukania płyt i papierów. Roboty zaczęto skromnymi środkami w drugiej połowie roku szkolnego. Dotychczas wykonano w pracowni 35 dyapozytywów, w przyszłym zaś roku po należytem wyposażeniu pracowni zaczną się prace w szerszym zakresie.

9. Zbiór przyborów do kantoru i nauki pisania na maszynie.

(Zawiadowca: prof. Dr. Lulek).

Z końcem r. s. 1908/9 liczy zbiór: 7 maszyn do pisania różnych systemów, 1 maszynkę ślepą do ćwiczenia w piśmie maszynowym, prasę do kopiowania, numerator, 13 Shannonów, 48 różnych stampili, liczydło, perforator, 4 tablice z wzorami dokumentów handlowych, 3 tablice z wzorami monet zagranicznych.

* * *

Wszystkim wymienionym powyżej ofiarodawcom, składa dyrekcyja na tem miejscu podziękowanie za otrzymane dla zbiorów naukowych zakładu dary.

5. Pomoc koleżańska.

(Kurator prof. H. Weigt).

Pomoc koleżańska założona dopiero w r. szk. 1908/9 rozwijała się pomyślnie. Jej zadaniem było udzielać uczniom ubogim wsparć pieniężnych, ewentualnie tylko pożyczek. Fundusz pomocy koleżańskiej pochodzi ze składek miesięcznych uczniów Akademii Handlowej oraz Dwuklasowej Szkoły Handlowej, tudzież z datków Kuratorji, grona nauczycielskiego i osób prywatnych. Korzystali z Pomocy koleżańskiej uczniowie Akademii, oraz Dwuklasowej Szkoły Handlowej. O pożyczki lub zasiłki zgłosiło się ogółem 94 uczniów na kwotę 1064 kor.; z tego wypłacono K. 645. W kwestji udzielania wsparć lub pożyczek pozostawiono młodzieży pewną autonomię. Organem jej był komitet złożony z następujących przedstawicieli każdej z klas: z kursu IV: Rosenzweig (przewodniczący), i Porowski, — z kursu III: Hirsch (kasyer), i Kulikowski, — z kursu II: Sternberg i Michałowicz, — z kursu IA: Szafran i Szkotnicki, — z kursu IB: Weinberger i Waga, — z Dwuklasowej Szkoły Handlowej z klasy II: Hacker (sekretarz) i Olbrych, — z klasy I: Palmi i Welanyk. Poniższe cyfry przedstawiają stan funduszków Pomocy koleżańskiej z końcem roku szkolnego 1908/9.

Sprawozdanie kasowe Pomocy koleżeńskiej.

Przychód

Rozchód

		Koron	hal.			Koron	hal.
1	Saldo z roku 1908			1	Pożyczki długoterminowe	82	—
2	Dar Kuratorji Akademii handl-	92	93	2	» krótkoterminowe	147	—
3	» Grona profesorów	100	—	3	Stan kasy z dniem 12. czerwca 1909	332	78
4	» Uczniów IV. kursu Akade- mii handlowej	67	54				
5	» Uczniów III. kursu Akade- mii handlowej	35	68				
6	» Uczniów II. kursu Akademii handlowej	19	90				
7	» Uczniów I. kursu A Akade- mii handlowej	44	—				
8	» Uczniów I. kursu B Akade- mii handlowej	77	22				
9	» Uczniów II. kursu Dwukla- sowej Szkoły handlowej	19	30				
10	» Uczniów I. kursu Dwukla- sowej Szkoły handlowej	10	60				
11	» Kursu Abituryentów	47	—				
12	Reszta ze sprzedazy legitymacji	20	—				
13	Datki publiczności przy wpisie	7	20				
		20	41				
	Razem	561	78		Razem	561	78

Kraków, dnia 12. czerwca 1909.

Przewodniczący:

E. Rosenczweig m. p.

Kurator:

Prof. H. Weigt m. p.

Skarbnik:

H. Hirsch m. p.

6. Kronika zakładu.

Nowy rok szkolny 1908/9 rozpoczęto nabożeństwem wstęp-
nem, odprawionem w kościele OO. Kapucynów dnia 5-go wrze-
śnia 1908.

Wpisy odbyły się z końcem sierpnia i w pierwszych dniach
września, a nauka rozpoczęła się dnia 7. września. W Uzupełniają-
cej szkole handlowej rozpoczęto naukę 16. września, na kursie abi-
turyentów 21. września, a na zawodowym kursie wieczornym 1. pa-
ździernika.

C. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty rozp. z 30/8 1908 l.
37751 przyznało tut. zakładowi tytuł »Akademii Handlowej
w Krakowie«.

W bieżącym r. s. 1908/9 zajęła Akademia już cały budynek
dla niej przeznaczony z wyjątkiem 2 sal parterowych, w których
pomieści się żeńska Szkoła handlowa.

Mieściły się zatem na I. p.: kancelarya dyrekcyi i sala kon-
ferencyjna, biblioteka, czytelnia, 3 sale szkolne, gabinet przyrodni-
czy, skład materiałów kantoru i pokój do pisania na maszynie;
na II. p.: gabinety: geograficzny, fizykalny, pracownia fotograficzna
i 6 sal szkolnych; na III. p.: 2 sale szkolne, sala wykładowa che-
mii, pracownia chemiczna i towaroznawcza, oraz zbiory towaro-
znawcze. Po przyłączeniu parterowych sal mieścić się będzie w bu-
dynku Akademii: sal szkolnych 13, sal wykładowych i pracowni
5, ubikacyi przeznaczonych na zbiory naukowe 8, przeznaczonych
na kancelaryę dyrektora, salę konferencyjną i czytelnię 3, razem 30.

Dnia 8. września i 19. listopada urządzono nabożeństwo ża-
łobne za duszę ś. p. Cesarzowej Elżbiety.

Dnia 4/10 wzięli uczniowie zakładu wraz z gronem nauczy-
cielskiem udział w nabożeństwie szkolnem, odprawionem z po-
wodu imienin Najjaśniejszego Pana.

Rozp. z 26/10 1908 l. 44785 zatwierdził J. E. Pan Minister
Wyznań i Oświaty zmianę kilku paragrafów Statutu Organizacyj-
nej Akademii.

Dnia 23/11 1908 po południu urządzono w zakładzie dla ucz-
niów uzupełniającej szkoły handlowej uroczystość szkolną dla ucz-
czenia 50-letniego jubileuszu kapłaństwa Ojca św. Piusa X.

Do zebranych w sali uczniów przemówił znany w kołach

młodzieży kupieckiej, wielki jej przyjaciel i opiekun, X. J. Rejowicz T. J., a chór uczniów Akademii odśpiewał kilka okolicznościowych pieśni.

Właściwy obchód, urządzony staraniem uczniów Akademii, odbył się dnia 24 listopada 1908. Rano o godzinie 9. uczestniczyła młodzież wraz z gronem nauczycielskiem w uroczystem nabożeństwie, odprawionem w kościele OO. Kapucynów. Następnie o godz. 10. rano zgromadzili się uczniowie Akademii, dwuklasowej Szkoły handlowej, oraz słuchacze kursu abiturjentów wraz z gronem nauczycielskiem w pięknie dekorowanej sali na II p., w której na tle wieńców i kwiatów umieszczono portret Ojca św. Po odśpiewaniu pieśni Moniuszki przez chór szkolny pod batutą p. Walewskiego przemówił do zgromadzonych w wzniosłych i gorących słowach X. Prof. Dr. J. Kaczmarczyk, wykazując doniosłość obecnego jubileuszu, obchodzonego przez cały świat.

Następnie przemawiał uczeń III. kursu Akademii Wijasiński, dając w poetycznie zakrojonem przemówieniu wyraz miłości i czci płynącej z serc młodzieży polskiej do Ojca Kościoła św. Śpiew solowy p. Walewskiego i hymn papieski układu X. Nowowiejskiego, odśpiewany przez chór, zakończyły uroczystość.

Na złożone imieniem zakładu życzenia nadeszła z Rzymu telegraficzna odpowiedź, udzielająca zebrany uczestnikom uroczystości błogosławieństwa: »Beatissimus pater oblata vota habuit pergrata et filiis amantissimis ex anima benedicat«.

Dnia 2. grudnia urządzono uroczysty obchód ku uczczeniu 60-letniego jubileuszu rządów Najjaśniejszego Pana. Po uroczystem nabożeństwie, odprawionem kościele OO. Kapucynów (a dla Izraelitów w świątyni na Podbrzeziu), zebrali się uczniowie wszystkich szkół handlowych i słuchacze Kursu Abiturjentów w pięknie przyozdobionej sali, w której na tle zieleni umieszczono biust Monarchy. Uroczystość rozpoczął kwartet smyczkowy uczniów Akademii, który pod batutą p. Walewskiego wykonał kilka utworów. Następnie wygłosił prof. Weigt słowo wstępne o życiu i dziełach Cesarza Franciszka Józefa I. Po tem przemówieniu nastąpiły deklamacje (uczniowie Długoszewski z III k. i Tarczyński z I k.), z tych jedna przy akompaniamencie cytry (Gruszkiewicz z IV k.).

Wspaniale wypadło trio (Haydna Rondo), w którem popisował się grą na skrzypcach ucz. IV k. Aprill. Poranek ten urozmaicił chór szkolny wykonaniem kilku pieśni Moniuszki, Mozarta i Wagnera. Przemówieniem dyrektora zakładu i trzykrotnem okrzykiem na cześć Najjaśniejszego Pana, zakończył się ten szkolny obchód.

Dnia 18. marca 1909 zmarł niespodziewanie po kilkudniowej chorobie długoletni profesor Akademii — jej filar i ozdoba, ś. p. Bolesław Woysym Antoniewicz. Tak w pogrzebie ś. p. zmarłego jak i w nabożeństwach żałobnych za spokój Jego duszy urządzo-

nych wzięło udział całe grono nauczycielskie i cała młodzież zakładu.

W czasie przedwielkanocnym 23. i 24. marca odbyły się dla uczniów Akademii i Dwuklasowej Szkoły wyznania katolickiego dwudniowe rekolekcyje, których udzielił X. Prof. Dr. J. Kaczmarczyk.

Mianowany inspektorem nauk handlowych dla prywatnych i uzupełniających szkół handlowych c. k. Radca rządu Antoni Pawłowski, dyrektor c. k. Akademii handlowej we Lwowie — poddał tut. Uzupełniającą szkołę handlową lustracyi w dniach 28. i 29. kwietnia b. r. Przy tej sposobności przysłuchiwał się lekcyom buchalteryi w kl. II. i III., rachunków w kl. I. i III., nauki o handlu w kl. III., towaroznawstwa w kl. III., geografii w kl. I. i kaligrafii w kl. II.

Rok szkolny zakończono uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw w dniu 26 czerwca 1909.

* * *

II. Po uzyskaniu własnego budynku — po zaopatrzeniu go we wszystkie potrzebne zbiory naukowe i skoncentrowaniu studyów komercyalnych w Akademii krakowskiej — przyszła wreszcie kolej i na skonsolidowanie własnego grona nauczycielskiego. Rozpoczęta w tym kierunku akcyja w r. 1906 weszła na tory, które zawiodą ją niechybnie do celu t. j. do pozyskania własnych nauczycieli i zapewnienia szkole przyszłości przez przyjęcie jej na etat państwowy. Nowy rok szkolny 1908/9 rozpoczął się już pod tą egidą.

Najwyższem postanowieniem z 25/8 1908 zamianował Najjaśniejszy Pan dyrektora c. k. gimnazjum w Bochni, Józefa Kannenberga, pełniącego za zezwoleniem c. k. Władz szkolnych obowiązki dyrektora tut. Wyższej Szkoły handlowej, c. k. dyrektorem Akademii handlowej w Krakowie.

Rozpoczęte w ten sposób stopniowe upaństwowianie profesorów Akademii pozwala mieć nadzieję, że w niedalekiej przyszłości szkoła nasza stanie o własnych siłach. C. k. Rada Szkolna Krajowa, na którą J. E. Pan Minister Wyznań i Oświaty przełał kompetencyę zatwierdzania uchwał Kuratoryi Akademii odnośnie do obsady posad nauczycielskich, uwiadomiła Kuratoryę reskr. z 28/12 1908 l. 63194, że do budżetu państwowego na rok 1909 wstawiono dwie posady państwowych nauczycieli Akademii Handlowej w Krakowie. Chcąc zaś ze swej strony przyczynić się na razie do ustalenia grona nauczycielskiego, udzieliła c. k. Rada Szkolna Krajowa urlopów profesorowi c. k. gimnazjum św. Anny w Krakowie Juliuszowi Ippoldtowi z 3/5 1908 l. 15337, profesorowi c. k. gimnazjum I. w Nowym Sączu Kazimierzowi Sosnowskiemu, z 21/4 1908 l. 13985, profesorowi c. k. gimnazjum w Wadowicach Maryanowi Langowi z 7/7 1908 l. 13412, profesorowi c. k. gimnazjum w Dębicy Herkulanowi Weigtowi z 16/7 1908 l. 31383 i profesorowi c. k. szkoły realnej w Tanopolu Dr. Ar-

noldowi Bollandowi z 3/12 1908, l. 59518, umożliwiając im pełnienie obowiązków nauczycielskich w tut. zakładzie.

Ponadto zatwierdziła c. k. Rada Szkolna Krajowa w myśl wniosków Kuratoryi rozp. z 11/3 1909 l. 69998 nominację Dra Tomasza Lulka i Bolesława Woysym Antoniewicza rzeczywistymi nauczycielami Akademii, przyznając im w myśl §. 23 Stat. org. tytuł profesora Akademii Handlowej w Krakowie.

Skutkiem tych nominacji, zmierzających do stworzenia własnego grona nauczycielskiego, zaszły w niem następujące zmiany.

Dotychczasowy nauczyciel języka polskiego, em. c. k. profesor gimn. p. Leon Krókowski, zrezygnował po 10-letniej pracy w zakładzie z zajmowanej dotąd posady. Z prawdziwym żalem żegnało grono ustępującego z jego składu swego seniora, który i jako kolega nauczyciel i jako długoletni zastępca dyrektora i jako wielki przyjaciel i opiekun młodzieży, potrafił zaskarbić sobie uznanie Kuratoryi, szacunek i przyjaźń kolegów, a miłość uczniów.

Ustąpili również z grona nauczycieli pomocniczych profesorowie c. k. gimnazjum św. Anny w Krakowie: Stein Ignacy, Waśniowski Antoni, Urbanicki Wilhelm, oraz z powodu przeniesienia z Krakowa urzędnik banku austro-węgierskiego Dr. Witold Mokrzycki.

Wszystkim wspomnianym panom składa Dyrekcyja na tem miejscu podziękowanie i uznanie za ich pracę dla dobra młodzieży tutejszego zakładu.

Z końcem stycznia 1909 zrezygnował z powodu konieczności objęcia zarządu fabryki Dr. Arnold Ehrenpreis z zajmowanej posady nauczyciela chemii i towaroznawstwa, zatrzymując jednak na prośbę Dyrekcyi wykłady towaroznawstwa na kursie abiturjentów aż do końca r. s. 1908/9. Najlepszego kolegę i doskonałego nauczyciela żegna Dyrekcyja życzeniami najlepszego powodzenia na nowem stanowisku w życiu praktycznem i dziękuje mu za jego pracę dla dobra uczniów i starania około założenia, uporządkowania i pomnożenia zbiorów i pracowni chemicznej i towaroznawczej.

Od 1/2 1909 objął naukę chemii i towaroznawstwa w całym zakładzie prof. Dr. Arnold Bolland (j. w.).

Jako nauczycieli pomocniczych powołała Kuratoryja z początkiem roku szkolnego p. Leona Schwarza, współwłaściciela magazynu towarów bławatnych p. f. Henryk Schwarz, jako nauczyciela nauki o handlu do Dwuklasowej i Uzupełniającej szkoły handlowej, oraz p. Andrzeja Olesia, wykładającego w roku zeszłym na kursie wieczornym, do nauki korespondencyi i buchalteryi w Akademii i Dwuklasowej szkole handlowej.

Skutkiem śmierci ś. p. Antoniewicza powołała Kuratoryja do nauki kaligrafii p. Jakóba Horowitza, korespondenta banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu, oraz powierzyła prowadzenie kantoru praktycznego na kursie abiturjentów p. Edwardowi Pom-

pie, na IV kursie Akademii p. Romanowi Byczkowskiemu, urzędnikowi banku gal. dla handlu i przemysłu, za osobnem zezwoleniem Szan. Dyrekcyi tejże instytucyi, której Dyrekcyja Akademii na tem miejscu za łaskawe przyjsie z pomocą w ciężkiej dla zakładu chwili serdecznie dziękuje — w ten tylko bowiem sposób mogła nauka dalej bez przerwy być prowadzoną.

*

III. a) **Akademia Handlowa.** Napływ uczniów do Akademii był bardzo znaczny tak, że Kuratoria widziała się zmuszoną do utworzenia w klasie I. oddziału równorzędnego.

Ogółem przyjęto do kl. I. uczniów 54, między nimi z ukończoną klasą IV. gimnazjalną lub realną 32, z ukończoną 3 lub 4 klasą wydziałową 16, repetentów 6.

Uznając możliwość wielkiego znaczenia języka międzynarodowego Esperanto dla korespondencyi handlowej i wzajemnego porozumienia się za granicami kraju, wprowadziła Dyrekcyja w b. r. sz. na próbę naukę tegoż języka. Towarzystwo Esperanto podjęło się tej próby dla wprowadzenia idei bezpłatnie i poruciło naukę Esperanta w Akademii p. Kuhlowi.

W b. roku wprowadziła Dyrekcyja ponownie naukę śpiewu, powierzając ją p. Bolesławowi Walewskiemu. Chór uczniów mając własne pianino, ćwiczył w budynku szkolnym, występował kilkakrotnie i jest uzasadniona nadzieja, że zamięłowanie do śpiewu i muzyki wzbudzi się pośród naszych uczniów.

Ponieważ liczba absolwentów szkoły corocznie wzrasta — a nie wszystkie jeszcze instytucye, przedsiębiorstwa itp. wiedzą o istnieniu Akademii Handlowej — jej planach naukowych i celach bo w konkursach ogłaszanych na posady wymagają tylko egzaminu z rachunkowości państwowej — wysłała Kuratoria do dyrekcyi krajowych instytucyi finansowych odezwę, prosząc o zgłaszanie się do dyrekcyi Akademii w razie zapotrzebowania buchalterów, korespondentów, rachmistrzów itd.

Miejmy nadzieję, że odezwa ta przyczyni się do lepszego zapoznania się sfer finansowych i przemysłowych ze szkołami handlowymi, a przez użycie sił fachowych należycie wykształconych podniesie się i wydajność pracy i rozwój finansowy kraju, zmaleje liczba ludzi niby inteligentnych bez żadnego zawodowego uzdolnienia, a zapełnią się szkoły fachowe — tak konieczne w społeczeństwie dążącym do zwiększenia dobrobytu.

Na ogłoszony w roku zeszłym konkurs na stypendya zagraniczne w bieżącym roku 1909 nie podał się żaden z absolwentów naszej Akademii; w r. 1908 otrzymał stypendyum absolwent tut. p. Gichner.

Liczba podręczników polskich do nauki zawodowej powiększyła się w b. roku szkolnym o 2, a mianowicie 1. Góry, Buchalterye pojedynczą i 2. Kistryna, Naukę o handlu.

Plany naukowe Akademii, obowiązujące już 5 lat, ulegną

rewizyi w niedalekiej przyszłości — na wezwanie c. k. Rady Szkolnej Krajowej 25/5 909 l. 15181 przedłożyła dyrekcyja odnośne wnioski na podstawie uchwały grona nauczycieli.

b) **Kurs abiturjentów.** Rozp. c. k. Rady Szkolnej Krajowej z 27/7 1908 l. 34305 zostały absolwentki liceów dopuszczone na kurs Abiturjentów w charakterze słuchaczek zwyczajnych.

Ponieważ kursa Abiturjentów urządzone przy różnych Akademjach Handlowych różnią się między sobą pod względem liczby godzin i przedmiotów wykładowych, postanowiło c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty przeprowadzić rewizyę planów naukowych i zaprowadzić jeden normalny plan dla wszystkich kursów Abiturjentów.

c) **Dwuklasowa Szkoła Handlowa męska.** Rozporządzeniem z 21/1 1909 l. 45992 zatwierdziło c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty prowizorycznie regulamin i plany naukowe Dwuklasowej szkoły męskiej, obejmującej oprócz 2 klas, także i kurs przygotowawczy. Kurs ten z powodu zgłoszonych do zapisu tylko 4 uczniów nie mógł być tego roku otwartym. Natomiast zgłosiło się do klasy I. uczniów 38, z tych było repetentów 2, z ukończoną 3 wzgl. 4. klasą wydziałową 19, z ukończoną 3. wzgl. 4. klasą szkoły średniej 10, przyjętych na podstawie egzaminu wstępnego 7.

Chcąc zapoznać bliżej panów kupców krakowskich z organizacją tej szkoły, jej uczniami i poziomem ich wykształcenia urządziła Dyrekcyja dnia 15. czerwca b. r. popis publiczny.

O godzinie 4. po południu zgromadzili się uczniowie kursu, grono nauczycieli i zaproszeni goście w sali szkolnej. Popis zaszczytli swą obecnością JWP. Radca Dworu J. Franke, JWPan Wiceprezydent miasta i wiceprezes Kuratoryi Akademii Dr. H. Szarski, oraz WWPanowie kupcy krakowscy: A. Porębski, A. Suski, Rygliński, Halski, Karliński i Zajączkowski.

Prof. Dr. Lulek przedstawił w zarysie sposób prowadzenia kantoru i rozpoczął przerabianie tematu. Podczas gdy jedni z uczniów pisali listy, telegramy, faktury, przekazy, czeki, weksle i t. d. wypracowywali drudzy potrzebne obliczenia bądź to na tablicy, bądź to na zeszytach, inni wreszcie odpowiadali na zadawane im pytania z zakresu nauki o handlu i wekslach, buchalteryi, korespondencyi, rachunków i t. p. W pauzach spowodowanych wypracowywaniem dokumentów potrzebnych do dalszego toku tematu — egzaminował prof. Weigt z geografii handlowej — a prof. Dr. Bolland z towaroznawstwa, przyczem uczniowie dokonywali na ustawionych w sali przyrządach badań różnych towarów. Popis ten, wykazujący pracę i wykształcenie uczniów, trwał do godziny 6.

Po skończeniu popisu przemówił do opuszczającej zakład młodzieży WPan wiceprezydent Szarski imieniem Kuratoryi, zaznaczając, iż dobrze się stało, że Dyrekcyja urządziła popis, świat bowiem kupiecki miał sposobność przekonać się, że dzięki usilnej pracy profesorów dobry materiał stanie do pracy na polu handlo-

wem. Mowca apelował usilnie do wychowanków szkoły, aby nie szli utartą drogą kariery urzędniczej, lecz by poświęcili się zawodom praktycznym, bo tu znajdą pole do owocnej działalności. Choć ukończyli niższą szkołę, jednak najwyższe mogą osiągnąć rezultaty; świat cały stoi im otworem, a praca, uczciwość, sumienne spełnianie obowiązków i umiłowanie zawodu, otworzy im wrota dobrobytu. Pracowników w zawodach praktycznych kraj nasz przede wszystkim potrzebuje, kto więc stanie w ich rzędzie, pracował będzie nie tylko dla siebie, ale i dla dobra całej ojczyzny. Życzeniem powodzenia zakończył mowca swoje przemówienie.

Następnie imieniem kupiectwa krakowskiego przemówił do młodzieży WPan August Porębski. Wskazawszy, ilu to kupców od najskromniejszych początków zaczynając, doszło do bardzo wielkich majątków drogą wytrwałej pracy, podniósł z naciskiem, że dziś warunki się zmieniają. Z pracą i wykształceniem praktycznym, trzeba dziś łączyć wykształcenie teoretyczne. Postęp na każdym polu szybko się posuwa, zadaniem więc młodych siać postęp na polu handlowem i dotrzymać kroku kupiectwu na zachodzie. Kończąc, zapewnił mowca młodzież o życzliwości sfer kupieckich Krakowa.

Mowy te zrobiły tak wielkie na uczniach wrażenie, że wielu z nich, bojących się przedtem wstąpienia do handlu, okazało gotowość poświęcenia się temu zawodowi, a i WPanowie kupcy życzliwość swoją dla szkoły zaraz na miejscu okazali, nadając 2 uczniom posady u siebie. — Umieszczeniem stosownem reszty obiecał się zająć WP. Radca A. Porębski.

Dziękując wszystkim wymienionym powyżej Panom za łaskawe przysłuchiwanie się popisowi — może Dyrekcyja wyrazić nadzieję, że tak pięknie rozpoczęte współdziałanie szkoły i panów kupców wyda jak najlepsze kiedyś owoce.

Chcąc zapoznać przyszłych kupców także praktycznie z towaroznawstwem, wprowadziła dyrekcyja na próbę praktyczne ćwiczenia w pracowni towaroznawczej w II. półroczu b. r. Wszyscy uczniowie II. klasy brali w nich udział, zapoznając się z praktycznymi a prostymi metodami fizykalnymi, chemicznymi i towaroznawczymi, które im później w życiu codziennem mogłyby być potrzebne.

Ponieważ absolwenci tej szkoły nie mają prawa jednorocznej służby wojskowej, wprowadzono na próbę dla uczniów II. klasy kurs przygotowawczy do egzaminu wojskowego uprawniającego do służby jednorocznej. Na kurs ten uczęszczało 8 uczniów, nauki udzielał p. Tobolewicz. Kurs ten trwał 8 miesięcy. Jeżeli rezultat odpowie nadziejom — będą się kursa takie powtarzały co roku, o ile zgłosi się potrzebna liczba kandydatów.

d) **Uzupełniająca Szkoła handlowa** wykazała w bieżącym roku szkolnym znów słabszą frekwencję, wpisało się bowiem razem uczniów 78, podczas gdy w roku zeszłym było ich wpisanych 91.

Nie wchodząc bliżej w wyszukiwanie powodów, dla których frekwencya tej szkoły jest tak słabą — podczas gdy liczba uczniów do tej nauki obowiązanych wynosi z pewnością 2 do 3 razy tyle — może dyrekcyja skonstatować tylko jedno — jak długo powołane do tego władze przemysłowe nie będą rozporządzać wykazem obejmującym 1) handle zatrudniające uczniów i praktykantów 2) imienny spis wszystkich do nauki uzupełniającej obowiązanych uczniów i praktykantów handlowych — tak długo dyrekcyja szkoły jest bezsilną i wszelkie jej starania nie osiągną celu; trudno bowiem, nie wiedząc, kto jest do nauki obowiązany — zmuszać go do uczęszczania do szkoły.

Plany naukowe Uzupełniającej Szkoły ulegną nowej zmianie prawdopodobnie już od nowego roku szkolnego. C. k. Ministerstwo W. i Ośw. zebrało już opinie Izb handlowych i Gremiów kupieckich — tak, że wypracowanie planów normalnych musiało już nastąpić.

e) **Wieczorne kursa zawodowe** odbyły się w roku bieżącym z tym samym programem jak w roku zeszłym. Rezultat wpisów i egzaminów podaje się na końcu sprawozdania.

Ponieważ c. i k. Rada Szkolna Krajowa reskr. z 31/5 1909 r. L. 27.056 zawiadomiła dyrekcyę, że c. k. Ministerstwo W. i Ośw. oświadczyło się z gotowością przychylnego rozważenia sprawy, by w tut. zakładzie odbywały się egzamina prywatne z przedmiotów handlowych, ulegnie naturalnie i regulamin, a po części także i plan naukowy tego kursu wieczornego pewnej zmianie.

Nie mogąc na razie podać szczegółów, zaznacza dyrekcyja, że wykłady obejmą w przyszłości naukę buchalteryi pojedynczej, podwójnej, prac kantorowych i korespondencyi, prawa handlowego i wekslowego, rachunków kupieckich, stenografii i towaroznawstwa, oraz rachunkowości państwowej. Wykłady te będą czysto informacyjne i nie będą się kończyć egzaminem. Natomiast będą mogli tak uczestnicy kursu jak i wszystkie inne prywatnie przygotowujące się osoby, składać z wymienionych przedmiotów osobny egzamin kwalifikacyjny w kilku terminach co roku przed osobną komisją. Szczegóły regulamin tych egzaminów poda dyrekcyja po uzyskaniu zatwierdzenia do wiadomości publicznej.

Oprócz tego kursu wieczorowego, dającego niejako podstawowe wiadomości handlowe, zamierzała dyrekcyja za zezwoleniem Kuratoryi, korzystając z gotowości wymienionych poniżej panów, będących powagami naukowymi w swym zawodzie, otworzyć kurs wyższy, któryby zaznajomił słuchaczy odpowiednio już przygotowanych, a więc kupców, przemysłowców, urzędników, nauczycieli, słuchaczy uniwersytetu i t. p. z zasadami gospodarstwa społecznego i stosunkami handlowymi i przemysłowymi kraju.

Wykłady miały trwać od 11. stycznia do końca marca 1909 r.; program obejmował wykłady prof. Uniw. Dr. J. Michalskiego »Cele i zadania nowożytnego państwa«, Dr. K. Krzetu-

skiego »Zasady gospodarstwa społecznego i polityki gospodarczej« Sekretarza Izby Handl. Dr. A. Benisa »Polityka gospodarcza Galicyi«, Sekr. skarb. Dr. W. Patkiewicza »Ogólne zasady opodatkowania handlu i przemysłu«, Sekr. Mag. Dr. K. Kumanieckiego »Galicya w świetle statystyki zawodowej i przemysłowej«, Urz. Tow. Ubez. A. Doermanna »Polityka państwa w dziedzinie ubezpieczeń«, W. Sekr. Izby Handl. Dr. R. Beresa »Ważniejsze zagadnienia polityki taryfowej«, Insp. kolej. Dr. M. Starzewskiego »O przewozie kolejowym i zasadach taryf kolejowych«, Prof. Uniw. Dr. W. Kleckiego »Produkcya wełny, nabiału i mięsa«, St. radcy górn. J. Bocheńskiego »Ekonomiczne stosunki kopalń węgla i kruszców w Galicyi«, St. radcy górn. M. Werbera »Rozwój kopalnictwa oleju i wosku ziemnego«, Prof. Akad. Handl. Dr. Ehrenpreisa »Postępy przemysłu chemicznego i znaczenie jego dla handlu«, Prof. Akad. Handl. B. Antoniewicza »Trudniejsze zagadnienia z dziedziny rachunkowości ogólnej«, Dr. K. Krzetuskiego »Bilans handlowy i płatniczy Galicyi«.

Niestety dla braku słuchaczy kurs ten nie mógł przyjść do skutku; być może, że ponowna próba projektowana na jesień br. cieszyć się będzie lepszym rezultatem.

C. k. Rada Szkolna Krajowa reskr. z 29/9 1908 r. L. 44371 zapytała dyrektory Akademii, czy nie możnaby przy tut. zakładzie utworzyć kilkumiesięcznego kursu dla funkcyjnarjuszów kas chorych i t. p., jaki w roku 1909 urządzono w lwowskiej c. k. Akademii handlowej. Stosując się do tego reskryptu przedłożyła dyrekcyja po zbadaniu stosunków i zasięgnięciu opinii czynników miarodajnych wnioszek na otwarcie takiego kursu przy tut. Akademii handlowej. Bliższe szczegóły poda dyrekcyja do wiadomości interesowanych po nadejściu zatwierdzenia.

f) Dwuklasowa Szkoła Handlowa żeńska. J.W. Prezydent miasta Krakowa uwiadomił Kuratoryę Akademii, że Rada miasta Krakowa uchwaliła na posiedzeniu 4. marca 1909 roku a) przenieść istniejące przy szkole wydziałowej żeńskiej im. św. Scholastyki w Krakowie żeńskie kursa handlowe z całym inwentarzem i płynąciami na ich utrzymanie subwencjami c. i k. Rządu i Kraju z dniem 1/9 1909 r. do tut. Akademii handlowej b) prosić c. k. Radę Szkolną Krajową o wydanie na podstawie art. 27 ustawy z 23/5 1895 Nr. 57 Dz. u. kr. orzeczenia zezwalającego na wyłączenie żeńskich kursów handlowych ze szkoły św. Scholastyki i przyłączenia ich do Akademii handlowej w Krakowie.

Ponieważ statut organizacyjny przewiduje otwarcie przy Akademii także i dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt i w budynku Akademii są z sale na ten cel umyślnie przeznaczone, uchwaliła Kuratorya szkołę tą otworzyć od 1/9 1909 r. i przedłożyła c. k. Radzie Szkolnej Krajowej regulamin i plany nauk do zatwierdzenia. Bliższe szczegóły podane są poniżej w osobnym rozdziale.

IV. Stypendya pobierali:

1. Ziarko z kl. II. DSH. 200 K. z fundacyi jubil. Ces. Franciszka Józefa I. z Wydziału powiatowego w Chrzanowie.
2. Ludwin z III. kl. AH. 240 K. styp. im. T. Romanowicza ze Związku stowarzyszeń gospodarczych i zarobkowych we Lwowie.
3. Wydział Krajowy nadał stypendyum po 200 K. uczniom Akademii: Gruszkiewiczowi z IV., Zarębskiemu z III.; po 150 K. Schönfeldowi, Steinerowi, Żytkiewiczowi i Propperowi z IV, Walce, Łaniewskiemu, Kawalerowi, Wawrzeckiemu, Wijasińskiemu, Frenklowi z III K., Mostowikowi, Brochockiemu i Schaschkowi z II. K.
4. Ponadto przeznaczył Wydział Krajowy na doraźne zapomogi uczniów 700 K. Z funduszu tego korzystało 14 uczniów Akademii i 3 uczniów Dwuklasowej SH.
5. Zasiłki otrzymali nadto Kędra z II K. AKH. jednorazową z Arcybractwa Miłosierdzia, Langer z II K. AH. z Wydziału powiatowego w Bochni i Ludwin z III K. AH. z Wydziału powiatowego w Gorlicach.

*

*

V. 1. W czasie wakacji 1908 r. próbowała znaczna stosunkowo ilość uczniów znaleźć jakieś zajęcie czy to w kraju, czy za granicą. Trzech uczniów otrzymało w tym celu skromne zasiłki na częściowe pokrycie kosztów podróży z funduszu przeznaczonego na ten cel przez Wydział Krajowy.

Zajęci byli w kraju w fabrykach przy buchalteryi względnie korespondencyi 1. z III K. AH. Rosenzweig na Zwierzyńcu w firmie Rosen & Role, 2. Schönfeld z III K. AH. w kopalni nafty w Borysławiu, 3. Drapella z III AH. w browarze w Żywcu, 4. Glücksmann I AH. w wapienniku w Podgórzu, 5. Zarzecki I. DSH. w gazowni miejskiej w Krakowie, 6. Swinarski I. DSH. w magazynie fabryki Zieleniewskiego na Grzegórkach w Krakowie, 7. Posner z II. AH. w fabryce albuminu w Krakowie. W instytucjach finansowych w kraju pracowali: 8. Schaschek z I. AH. w Kasie oszczędności w Żywcu.

W handlach byli zajęci: 9. Wawrzecki z II AH. w Nowym Sączu, w firmie Urbanetz. 10. Veith z I DSH. w handlu J. F. Fischera w Krakowie, 11. Zaczek z I DSH. w handlu u ojca i firmy Romanowicz w Kołomyi, 12. Zarębski z II AH. w handlu Komendzińskiego w Zakopanem, 13. Eibenschütz z II AH. w trafficie w Bielsku, 14. Tennenbaum z II AH. w składzie sukna w Krakowie.

Za granicą znaleźli zajęcie: 1. Żytkiewicz z III AH. w zarządzie kopalni węgla Chropaczów na Górnym Śląsku, 2. Messlin z II AH. w Genewie, 3. Długoszewski z II AH. w banku »Skarbona« w Berlinie, 4. Olbrych z I DSH. w kopalni nafty w Baku, 5. Frenkel z I. AH. w biurze firmy L. Rosenthal w Paryżu, 6. Mostowik

z I AH., zarobiwszy na podróż przy kopaniu Rudawy — był zajęty potem w fabryce Dienenthala w Ostrawie Morawskiej — później na Śląsku pruskim przy pomiarach budującej się kolei żelaznej. 7. Kaliciński z I AH. w Wiedniu w domu eksport. zegarków, 8. Gluziński z I AH. w restauracji w Morgenrot na Śląsku pruskim, 9. Walka z II AH. w handlu artykułów krawieckich Mikołajczyka w Berlinie. 10. Wijasiński z II. AH. był z tygodnie w Hamburgu, potem przy kopalni węgla w zagłębiu Dąbrowskm. 11. Łaniewski z II. AH. był najpierw w Wiedniu, potem w fabryce szkła w Zabkowicach w Król. Polsk. Ponadto byli jakiś czas w Paryżu Steiner z III. AH. i Kawaler z II. AH.

W ten więc sposób zetknęło się 25 uczniów z rzeczywistą pracą zawodową i zajęciem praktycznem — a ponieważ próba ta tylko dodatnie wydała owoce — zachęciła dyrekcya i w tym roku uczniów do dalszych starań, do hartowania woli w ciężkich warunkach walki o byt i do zaprawiania się za młodu do pracy i szanowania jej na każdym polu, a dzięki pomocy Wys. Wydziału Krajowego, który na ten cel przyznał 400 K., będzie mogła większej ilości udzielić zasiłku na podróż do miejsca, w którym zechcą pracować.

2. Dzięki wydatnej pomocy Wydziału krajowego (200 K.), Krakowskiej Izby handlowej (200 K.) i Kasy oszczędności miasta Krakowa (100 K.) wyjechali uczniowie IV. kursu AH. (13) pod kierunkiem prof. H. Weigta dnia 8. maja 1909 na dłuższą, bo aż do 18. maja trwającą wycieczkę naukową.

Celem wycieczki było zwiedzić Wiedeń, Tryest i Wenecję, zwracając uwagę głównie na instytucje i urzędnia mające znaczenie dla handlu i przemysłu, nie pomijając jednak i rzeczy interesujących pod względem artystycznym i wogóle kulturalnym. Uczestnicy wycieczki zwiedzili w Wiedniu: mennicę, giełdę, muzeum handlowe, dom handlowy A. Gerngrossa, fabrykę i składy Voigta (Gewürzmühlen), — zamek cesarski, muzeum historyi naturalnej, muzeum historyi sztuki, parlament, gmach opery, ratusz, uniwersytet, kościół Wotywny i św. Szczepana, gmach ministerstwa wojny i t. d. Nadto odbyto wycieczkę do Schönbrunnu i na Kahlenberg (koleją zębatą), gdzie zwiedzono pamiątki polskie z czasów odsieczy Wiednia, dokonanej przez króla Jana III.

W Tryeście zwiedzili wycieczkowcy arsenał Lloyda i doki okrętowe, okręt wojenny w budowie będący, okręt pasażerski, okręt towarowy, Stabilimento tecnico, Canale grande, port i urządzenia portowe, hangary, magazyny i składy portowe, giełdę (Tergesto) — przysłuchiwali się sprzedaży kawy na giełdzie, gdzie zarazem jeden z urzędników udzielał stosownych objaśnień, — muzeum handlowe, którego kierownik przedstawił szeroko i gruntownie organizację muzeum, jego zadanie i działalność — fabrykę linoleum, fabrykę wyrobów piekarskich (panificio »Adria«, Triester-

Bäckerei Werke, Actien-Gesellschaft), aquarium morskie, halę rybną, latarnię morską. Zwiedzono nadto także gmach namiestnictwa, ratusz, pałac Lloyd'a, kościół katedralny, St. Maria Maggiore, zamek, zbudowany niegdyś przez Wenecyan, giardino publico przy via Stadion, Accademia di Commercio e Nautica. Z Tryestu przedsięwzięto wreszcie wycieczki do Opoczyny (skąd roztacza się cudowna panorama na Tryest i Adryatyk, oraz na Alpy Karnijskie i Julijskie), do Barkoli, do Boschetto i do Miramar, zamku niegdyś cesarza Maksymiliana, w końcu do Grignano, stacyi klimatycznej i kąpielowej nad Adryatykiem.

W Wenecyi oglądnięto: Pałac dożów, kościół św. Marka i prokuracye, fabryki wyrobów szklanych, porcelanowych i mozaik, Akademię handlową, targowicę rybną (peschiera), targowicę na jarzyny (erberia), Akademię Sztuk pięknych (wystawa obrazów dawnych mistrzów), port i Canale grande, ogrody publiczne, wystawę obrazów, rzeźb oraz współczesnego przemysłu artystycznego, arsenał państwowy i muzeum historyczno-wojskowe z nim związane, most Rialto i urządzone tamże sklepy, museo civico, pałac podskarbich (dei Camerlenghi), pałace alle Zecca (dawna mennica), Cà d'Oro, Fondaco dei Tedeschi, ważne w dziejach handlu weneckiego, fondaco dei Turchi, — kościoły i inne osobliwości miasta. — Wycieczki: na Lido, S. Giorgio Maggiore (skąd prześliczny widok na całą Wenecję i laguny), i do Murano, gdzie jest interesujące muzeum miejskie dla wyrobów szklanych (Museo civico vetrario), i fabryki wyrobów szklanych.

Dnia 6 i 7 czerwca odbyli uczniowie I. kursu w liczbie 14 wycieczkę na Babią Górę (1725 m.) pod przewodnictwem prof. K. Sosnowskiego. Ze Suchej udali się uczestnicy pieszo do Zawoi, gdzie mieli sposobność oglądnąć wielki tartak i urządzenia do wyzyskania siły wodnej. Na nocleg dotarli wycieczkowcy do schroniska Oddziału Babiogórskiego na wysokości 1200 m. Oczekiwany z upragnieniem widok wschodzącego słońca zawiódł, gdyż gęste mgły zaległy cały widnokrąg. Lecz ani to, ani deszcz ze śniegiem, ani gwałtowny wicher i dotkliwie zimno, nie zdołały ostudzić zapału młodych. W walce z rozhukanymi żywiołami, znajdując właśnie podniecie, dotarli na sam szczyt, a w powrocie ku schronisku zbierali okazy flory karpackiej.

Drogę z powrotem skierowano w stronę Żywca, do stacyi kolejowej w Jelesni. Kiedy nareszcie ukazało się słońce i rozjaśnił się widnokrąg, z niższych szczytów śledzili uczniowie z ciekawością bieg polsko-węgierskiej granicy, biegi rzek, położenie pasm górskich, miast i miasteczek. Prawie wszyscy uczniowie po raz pierwszy dopiero widzieli cuda przyrody górskiej, a choć wycieczka kosztowała dwa dni długiej i uciążliwej drogi, nikt nie skarżył się na trudy, a słowem zachwyty końca nie było.

W dniach 7. i 8. czerwca wyjechał kurs III. z prof. H. Weigtem na wycieczkę do Zakopanego. Wycieczkowcy zwiedzili miej-

scowy kościół, krajową szkołę koronkarską wraz z wystawą wyrobów koronkarskich, c. k. szkołę zawodową przemysłu drzewnego wraz z wystawą wyrobów rzeźbiarskich (tam profesor tejże szkoły, p. J. Turek, udzielał rzeczowych objaśnień co do urządzenia szkoły, organizacji nauki, sposobu wyrabiania najrozmaitszych przedmiotów i t. d.), Kuźnice, szkołę drzewek hr. Zamoyckiego, tartak, fabrykę masy drzewnej (gdzie również korzystano z fachowych objaśnień pp. kierowników tych zakładów), szalaś góralski na hali Kondrackiej, dom Towarzystwa Tatrzańskiego, strażnicę, z której rozległy widok na całe Zakopane, dolinę Kościeliską, Muzeum Tatrzańskie im. Dra Chałubińskiego (zbiory zoologiczne, botaniczne, geologiczne, archeologiczne, etnograficzne oraz przemysłu miejscowego i okolicznego, jakoteż zbiór książek, rysunków, map i planów dotyczących Tatr i Podhala); wreszcie dotarto automobilem do Morskiego Oka, stąd pieszo do Czarnego stawu. — Szczególną życzliwością otoczył uczestników wycieczki p. J. Turek, c. k. profesor szkoły przemysłu drzewnego w Zakopanem, za co c. k. Dyrekcyja Akademii składa mu niniejszem uprzejme podziękowanie. Do tego miłego obowiązku poczuwa się również c. k. Dyrekcyja wobec p. A. Kuliga, naczelnika gminy »Zakopane«, który udzielił bezpłatnego noclegu w tamtejszej szkole ludowej, oraz wobec pp. kierowników wszystkich zakładów i fabryk, które wycieczkowcy zwiedzali.

Dnia 7. czerwca wyjechali uczniowie Dwuklasowej Szkoły i część uczniów IV. kursu AH. z prof. Dr. Bollandem do Oświęcimia, część zaś kursu II. z prof. Langiem do Trzebini. W Oświęcimiu zwiedziła wycieczka: 1) fabrykę śrub, nitów i muterek, 2) walcownię cynku, 3) fabrykę papy ogniotrwałej i cementu drzewnego. — W Trzebini zwiedzono: 1) fabrykę impregnowanego drzewa hr. Mycielskiego, 2) fabrykę pomp i armatur Rudolphiego.

Oprócz tego zwiedził prof. Dr. Bolland z uczniami III. i IV. kursu AH. fabrykę tytoniu, gazownię miejską, browar Goetza, fabrykę witrażów Żeleńskiego, fabrykę mydła Rożnowskiego, fabrykę tutek R. Herliczki, fabrykę wyrobów metalowych Jarry; z uczniami Szkoły Dwuklasowej drukarnię A. Koziańskiego i handel korzenny Litawskiego; ze słuchaczami kursu abiturjentów fabrykę Zieleskiego w Krakowie i na Grzegórkach, fabrykę tytoniu, rzeźnię miejską, gazownię miejską, zakład reprodukcji »Zorza«, oraz na Grzegórkach fabrykę Peterseima i fabrykę gwoździ Baumingera.

Prof. Weigt odbył wycieczkę z II. kursem AH. do Przegorza i na Bielany, zwiedzając po drodze zbiornik wodociągu miejskiego i przypatrując się suszeniu i preparowaniu wikliny na roboty koszykarskie; z kursem III. na Krzemionki, gdzie zwiedzono cegielnię, wapienniki i grotty; z kursem I. AH. i Dwuklasowej Szkoły zwiedził prof. Weigt wystawę obrazów Tow. Przyj.

sztuk pięknych, Muzeum narodowe, Muzeum Czapskich i Zbiory w Muzeum X. Czartoryskich.

Prof. Smreczyński i prof. Ippoldt odbyli z kursem I. AH. z wycieczki botaniczne — do ogrodu botanicznego i pod kopiec Kościuszki.

Prof. Dr. Lulek chodził z II. kursem AH. pieszo do skały Kmity, a prof. Rongier z uczniami AH. i Dwukl. Szkoły na miejsce katastrofy po wybuchu prochowni do Woli Duchackiej.

Uczniowie Uzupełniającej Szkoły zwiedzili z prof. Sosnowskim i Weigtem katedrę i zamek na Wawelu, z prof. Waciegą i Paszkowskim Zwierzyniec w parku krakowskim i urządzili z prof. Waciegą i Miskiewiczem wycieczkę na kopiec Kościuszki i górę Sikornik.

Wycieczki te miały na celu także i rozwój fizyczny uczniów — do którego przyczyniała się i nauka gimnastyki, udzielana uczniom w Sokole i gra w piłkę nożną na Błoniach obu drużyn uczniowskich.

* * *

VI. Otwarta 31/10 1908, *Czytelnia* cieszyła się wielkiem powodzeniem, frekwencya w miesiącach zimowych bardzo znaczna, zmniejszała się naturalnie w miesiącach letnich. Uczniowie zabawiali się lekturą dzienników i czasopism, grą w szachy i warcaby — czytaniem różnych dzieł naukowych i t. p. 3 razy w tygodniu od 6—8 wieczorem i w niedzielę rano od 10—12.

Równocześnie dzięki poparciu grona nauczycielskiego potworzyły się następujące kółka:

1. Celem podniesienia wiedzy literackiej i kształcenia zmysłu estetycznego młodzieży, zawiązane zostało z inicjatywy Dyrekcji »Kółko literackie« pod kierownictwem prof. K. Sosnowskiego. W ciągu zimowych miesięcy zbierali się uczniowie wszystkich kursów w poniedziałkowe wieczory, a po wysłuchaniu odczytów brali udział w żywej częstokroć nad nimi dyskusji. Przedmiotem odczytów były głównie utwory doby współczesnej, jak »Faraon« Prusa, »Noc listopadowa« Wyspiańskiego, »Rewolucya« Tetmajera w zestawieniu z »Nieboską komedią« Krasńskiego, a nawet i własne utwory uczniów. Niektóre z tych odczytów, jak ucznia IV. kursu Markheima p. t. »Pierwsza faza twórczości Żeromskiego«, lub ucznia III k. Wijasińskiego p. t. »Strona alegoryczna [w Nocy listopadowej Wyspiańskiego]«, tak pod względem dobrej formy, jakoteż i treści, zaszczytnie się wyróżniły. Oprócz tego brali uczniowie udział w czytaniu zbiorowej deklamacji ustępów i fragmentów poetyckich.

2. W grudniu 1908 r. utworzyło grono uczniów III. i IV. kursu pod kierunkiem prof. Dr. Lulka t. zw. »Kółko gospodarcze«, którego zadaniem miało być zapoznavanie członków z bieżącymi wypadkami i zjawiskami życia gospodarczego. Przy otwarciu »Kółka« odbyła się pogadanka o upaństwowieniu kolei prywatnych, który to temat był wówczas aktualny, wskutek objęcia znacznej części

austriackich kolei prywatnych przez państwo. Członkowie »Kółka« zgromadzali się zwykle co tydzień (w soboty) i na podstawie wiadomości zaczerpniętych w ciągu tygodnia z dzienników i innych pism peryodycznych w czytelni, omawiali współczesne zdarzenia gospodarcze jak niezwykle wyżki lub zniżki cen i ich powody, projekt kanał z Krakowa do Wiednia, traktaty handlowe (przy sposobności rokowań o traktat handlowy z państwami bałkańskimi), wojna i jej znaczenie dla handlu i przemysłu (przy sposobności grożącej wojny z Serbią) i t. p.

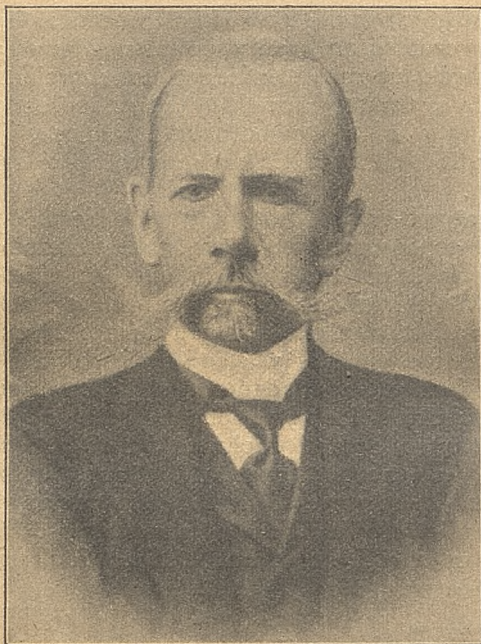
3. Z inicjatywy kursu IV. założono pod kierunkiem prof. Ry-mara dnia 11. listopada 1908 r. »Kółko stenograficzne«, do którego należeli uczniowie kursu III. i IV. w liczbie 15. Kółko miało na celu kontynuowanie nauki stenografii polskiej i niemieckiej zapomocą ćwiczeń i dyktatów. Ze względu na to, że uczniowie mają sposobność nabrania wprawy w stenografii polskiej przez stenografowanie wykładów, przykładano się w Kółku bardziej do nauki stenografii niemieckiej. Lekcje odbywały się regularnie 2 razy w tygodniu, poza godzinami szkolnymi. Miesięczne wkładki członków obracano na zakupno gazet i broszurek stenograficznych.

W czytelni odbyły się również i dwa odczyty uczniów dla wszystkich kolegów. Mówił słuchacz kursu abiturjentów, p. Gerzabek o nafcie i uczeń IV. kursu Purowski, o herbacie — oba odczyty ilustrowane były obrazami i okazami.

* * *

VII. Za zezwoleniem Kuratoryi mieściły się w gmachu Akademii:

- 1) Zawodowa uzupełniająca szkoła Stowarzyszenia cukierników, licząca 34 uczniów w 2 klasach (z tych klasyfikowano w kl. I. 9, w kl. II 18). Nauki udzielali: kierownik szk. lud. J. Krókowski, naucz. szk. wydz. St. Syc, prof. szk. realn. L. Misky, oraz cukiernik M. M. Urbański.
- 2) Zawodowa uzupełniająca szkoła Stowarzyszenia gospodnioszynkarskiego, licząca 36 uczniów w 2 klasach (z tych klasyfikowano w kl. I. 15, w kl. II. 6). Nauki udzielali: prof. Semin. naucz. S. Zaleski, naucz. szk. wydz. St. Tyralik, prof. gimn. L. Rymar, chemik miejski Dr. Nowak i właściciel kawiarni Fr. Sauer.
- 3) W niedzielę i święta odbywała się po południu nauka religii i historii polskiej dla uczniów i praktykantów handlowych. Liczba uczniów uczęszczających na naukę wynosiła 45. Nauki udzielali X. J. Rejowicz T. J. i prof. H. Weigt.

Wspomnienie pośmiertne.

Dzień 18. marca b. r. ciężką żałobą okrył naszą szkołę, w dniu tym bowiem rozstał się z życiem profesor

ś. p. Bolesław Woysym Antoniewicz.

W pełni sił, życia i energii, zabrała śmierć pracownika dzielnego, zasłużonego i nieustrzonego, na którego barkach spoczywała nauka przedmiotów, stanowiących sam rdzeń Akademii handlowej. Strata była tem boleśniesz, że zgoła nieoczekiwana. Legł — rzecz można — na posterunku; na cztery dni przed śmiercią pełnił obowiązki profesorskie ze zwykłą gorliwością i sumiennością, a umysł jego jaśniał pogodą, jak zwykle. Choroba żołądka, która już dawno zapuściła w organizmie korzenie, przyczaiła się niejako przez czas dłuższy, aby nagle z całą siłą wystąpić i przeciąć niespodzianie pełne zasługi życie.

Syn kapitana inżynierii rosyjskiej przyszedł na świat dnia 27. lutego 1854 roku w twierdzy Ak-Meczet w Turkestanie, a kiedy ojciec za udział w powstaniu 63 roku zmuszony był emigrować, znalazł się ś. p. Bolesław w Paryżu, gdzie przepędził młodość. Uczęszczał najsmprzód do szkoły polskiej na Batignolles, potem do liceum Ludwika Wielkiego, a wreszcie do świeżo i doskonale zorganizowanej szkoły handlowej pod nazwą »École municipale Turgot«. Z tej to szkoły wyniósł ś. p. Bolesław najznamienitsze cechy swego charakteru: cześć i zamiłowanie ciężkiej pracy, żelazną wolę i niezwykle poczucie obowiązku. Jako początkujący buchalter w wielkim handlu win przetrzymał zmarły cały czas oblężenia Paryża przez Prusaków, a odżywianie się skromnymi porcjami chleba, mieszanego z trocinami, dało prawdopodobnie początek chorobie, która przedwcześnie skróciła jego życie. Po powrocie do kraju otrzymał w Krakowie posadę buchaltera naczelnego i prokurzysty w Banku galic. dla handlu i przemysłu, a przez wzorowe i dokładne prowadzenie zawitych spraw Banku, zyskał wkrótce ogólne uznanie i opinię jednego z najlepszych znawców buchalterii w naszym kraju. To też rozmaite instytucje powierzały mu swoje rachunki do sprawdzania, jak Akademia Umiejętności, Towarzystwo domu Matejki, Drukarnia uniwersytecka, Tow. Bratniej pomocy uczniów Uniw. Jag. i inne. Wydał dwutomowy podręcznik buchalterii, ceniony zarówno jako książka szkolna i jako praktyczny przewodnik dla kupców polskich. W pracy nad sobą nie ustawał nigdy, pogłębiając wiedzę zawodową, studiując rozmaite języki, a jako człowiek prawdziwie inteligentny nie zamykał się wyłącznie w kole spraw zawodowych, lecz interesował się do końca życia szeroką polityką, literaturą i sztuką. Wrodzone wszelkiego rodzaju zalety towarzyskie, prawość i zacność charakteru, jednały mu serca ludzkie i czyniły zeń człowieka, którego powszechnie miłowano i szanowano. Marzeniem jednak ś. p. Antoniewicza był zawsze zawód profesorski, gdy więc w r. 1881. założono w Krakowie skromną na początek szkołę handlową przy ul. Siennej, objął w niej posadę nauczycielską i wykładał buchalterię i korespondencję handlową, a później nieco udzielał nauki tychże przedmiotów także na kursach handlowych żeńskich. Umiłowanie zawodu nauczycielskiego silniejsze u niego było nad wszystko, bo choć na niedługi czas zawód ten opuścił, zakładając w Warszawie dom komisowy na własne imię, to jednak do Krakowa bezwzględnie powrócił, skoro posłyszał, że dawna szkoła handlowa ulega reorganizacji na poważną i pożyteczną Akademię handlową. W pracach reorganizacyjnych wybitny wziął udział i rzetelne położył zasługi, a przyjąwszy w nowej szkole stałą posadę profesorską, odtąd już całkowicie oddał się na jej usługi. Był jednym z tych, co do nowego przybytku nauki wnieśli ducha poświęcenia, pracy i energii. Z bogatego skarbcza swej wiedzy i doświadczenia szafował hojnie,

aby się w jak największej mierze przyczynić do pogłębienia i udoskonalenia nauk i ugruntowania bytu szkoły.

Przez dwadzieścia kilka lat wykształcił zawodowo całe szeregi młodzieży, która dziś we wszystkich dzielnicach Polski na pożytecznej niwie handlowej pracuje. Oprócz wiedzy wszczepiał w swych uczniów przede wszystkim sumiennosc i punktualność, nie znosząc połowicznego spełniania obowiązków. Gruntowna wiedza, zdumiewająca pracowitość i energia, bystrość i połot umysłu, jasność i potoczystość wykładu, czyniły zeń niezwykle miary profesora, jeden z głównych filarów Akademii handlowej, która przez przedwczesną śmierć jego niepowetowaną poniosła stratę.

Dowodem powszechnego żalu, gorącej miłości i wdzięczności, jakie otaczały zmarłego, był niezwykle liczny orszak pogrzebowy. Przedstawiciele Kuratorji szkoły, grono profesorskie, zastępy uczniów i publiczności, towarzyszyły zasłużonemu profesorowi na miejsce wiecznego spoczynku. U wyjścia z domu żałoby pożegnał zmarłego imieniem grona kolegów, profesor K. Sosnowski, nad mogiłą w rzewnych słowach przemówił p. Białkowski imieniem kursu Abiturjentów i p. Łatkiewicz imieniem uczniów Akademii handlowej, a chór szkolny odśpiewał pieśni żałobne.

Młodzieży którą gorąco miłował, pozostawił zmarły w spuściznie swoją wiedzę i wzór pracy i sumiennosci; oby przyszłe pokolenia, które wyjdą z tej szkoły, w Jego starały się wstąpić ślady!

7. Spis imienny uczniów

do akademii handlowej w r. s. 1908/1909 zapisanych.

(Uczniowie oznaczeni w spisie * wystąpili w ciągu roku szkolnego).

KURS Ia.

1. Barbasch Wilibald Wolf ze Lwowa,
2. Bartosik Władysław z Kłęczan,
3. Burghard Aleksander z Radomia w Król. polsk.
4. Cieńciała Jerzy Leon z Końskiej na Śląsku,
5. Feldblum Jakób Dawid z Dunajowa.
6. Freund Joachim z Praszki w Król. polsk.,
7. Goldfinger Leon z Załubiniec,
8. Grychowski Stanisław z Sucia w Król. polsk.,
9. Gutowski Tadeusz z Nowego Sącza,
10. Hochwald Pinkus z Krakowa,
11. Janicki Kazimierz z Kociubiniec,
12. Jedlicki Stanisław, Tadeusz z Miechowa w Król. polsk.,
13. Kasprzyk Czesław z Kunic,
14. Kołodziej Wincenty z Pogoni w Król. polsk.
15. *Kremler Gustaw z Krakowa,
16. *Łodwiński Tadeusz z Dukli,
17. *Masłowski Henryk, Aleksander, Jan z Krakowa,
18. Metal Wilhelm z Wielopola,
19. Neufeld Adolf z Krakowa,
20. Rosner Izak z Krakowa,
21. Schmalhosen Akiwa z Krakowa,
22. Staruszkiewicz Bronisław z Felsztyna,
23. Szafran Kazimierz ze Stryja,
24. Szkotnicki Adam, Andrzej z Monasterza,
25. *Weinberger Elias z Wieliczki,
26. Wellner Salamon z Krakowa,
27. Wilgan Karol z Wiednia.

KURS Ib.

1. Adelman Emil z Rzeszowa,
2. *Baja Edward z Krakowa,
3. Baranowski Stanisław z Krakowa,
4. Iłakowicz Mieczysław z Antopola na Litwie,
5. *Ingster Zygmunt z Będzina w Król. polsk.,
6. *Janiszewski Wacław z Krakowa,
7. Kaszycki Zdzisław ze Stryja,
8. Kordzik Henryk z Woli Nowosielskiej,
9. Kruszyna Franciszek z Woli Podłężańskiej,
10. *Makowski Leonard z Kalisza w Król. polsk.,
11. Mirek Wiktor ze Stróży,
12. *Paleolog Władysław z Rumna,
13. Popiel Zdzisław z Dymidowa,
14. Raczek Józef z Jaworzna,
15. Rudnicki Kazimierz z Łukowicy,
16. *Saillard Ryszard z Saint Cyprien we Francyi,
17. Schönberg Józef z Krakowa,
18. Schönberg Pinkus z Krakowa,
19. Siadek Aleksander z Tarnowa,
20. Sidelko Józef z Jaworzna,
21. Tarczyński Tadeusz z Krakowa,
22. Tergondé Kazimierz z Huczka,
23. Wachsberger Elias z Rakowic,
24. Waga Ignacy z Tarnowa,
25. Weinberger Jakób z Woli Radziszewskiej,
26. Weisskirch Wolf ze Słotwiny,
27. Wójcicki Tadeusz z Krakowa,

KURS II.

1. Borkowski Roman z Bolechowa,
2. Brochowski Tadeusz, Roman z Jarosławia,
3. Choczner Wiktor z Krakowa,
4. Chruściel Stanisław z Trześni,
5. Dreher Zygmunt z Krakowa,
6. Fränkel Leopold z Podgórze,
7. Gichner Emil z Krakowa,
8. *Glücksman Henryk z Krakowa,
9. Gluziński Eugeniusz z Cieszanowa,
10. *Goldmann Herman z Jazowska,
11. Gottlieb Elias z Krakowa,
12. Herzog Jonatan z Krakowa,
13. Iranek Stanisław z Pstrągowej,
14. Kaliciński Józef ze Starego Sącza,
15. Kędra Ryszard z Jasła,

16. Klimek Benedykt z Krakowa,
17. Korngold Maurycy z Krakowa,
18. Kreis Józef z Kaniowa,
19. Krzciuk Henryk z Sikorzyc,
20. Langer Bruno z Bochni,
21. Lerner Bernard z Krakowa,
22. Lubański Tadeusz z Krakowa,
23. Michalski Czesław z Raławic,
24. Michałowicz Jan z Krakowa,
25. Migdał Wincenty ze Stróż,
26. Mikołajski Maryan z Krakowa,
27. Mostowik Jan z Krakowa,
28. Mund Markus z Krakowa,
29. Munk Efraim z Krakowa,
30. Müller Zygfryd z Podgórze,
31. Pałka Stanisław z Krakowa,
32. *Pilch Jan z Krakowa,
33. *Pollak Wolf z Podgórze,
34. Reich Hermann z Wadowic,
35. Rządkosz Andrzej z Gronia,
36. Sass Romann z Alwernii,
37. Schaschek Feliks z Lipnika,
38. Schein Efraim z Swoszowic,
39. Sperro Eugeniusz z Podgórze,
40. Sternberg Leon z Krakowa,
41. Szewczuk Bazyli z Bezbrud.

KURS III.

1. Ankiewicz Stanisław z Miechowa w Król. polsk.
2. Antoniewicz Witold z Krakowa,
3. Birner Izrael z Garlicy murowanej,
4. *Broder Pinkus z Krakowa,
5. *Cholewiński Wincenty z Krakowa,
6. Długoszewski Józef z Krakowa,
7. Eibenschütz Artur z Krakowa,
8. Feldblum Mojżesz z Krakowa,
9. Frenkel Izak ze Zbaraża,
10. Grubner Efraim z Krakowa,
11. Gutkowski Józef z Nowego Sącza,
12. Hirsch Herman z Podgórze,
13. Kawaler Albin z Kalwarii Zebrzydowskiej,
14. Kiliński Zdzisław z Wróblika szlacheckiego,
15. Kulikowski Narcyz Marceli z Woli lubeckiej.
16. Ludwin Julian z Gorlic,
17. Łaniewski Witold z Ząbkowic w Król. polsk.
18. Messlin Karol ze Stanisławowa,

19. Pompein Aleksander z Nadwórny,
20. Poser Jakób z Krakowa,
21. *Posner Salamon z Krakowa,
22. Riss v. Bodian Julian, Dawid z Trembowli,
23. Rokosz Maksymilian z Krakowa,
24. Szuro Eustachy z Jasła,
25. Śliwa Andrzej z Bochni,
26. Tenenbaum Markus z Krakowa,
27. Trzewiczek Zygmunt z Biskupic,
28. *Turek Jerzy z Sonina,
29. Turyczyn Roman z Wadowic,
30. Walka Tadeusz ze Zwierzyńca,
31. Wanderer Abraham z Krakowa,
32. Wawrzecki Stanisław z Krakowa,
33. Wiesenberger Izak z Grybowa,
34. Wijasiński Józef z Lublina w Król. polsk.
35. Wurm Szulim z Horodyłowa,
36. Zając Emil z Ryglic,
37. Zarebski Władysław z Chodenic.

KURS IV.

1. Albin Alfons z Podgórze,
2. Aprill Stanisław z Wiednia,
3. Bartl Władysław z Krakowa,
4. Blühbaum Chaim z Nowego Sącza,
5. Borzemski Andrzej z Chlebowic,
6. Drapella Rudolf z Pawlusia,
7. Gruszkiewicz Miron z Nienowic,
8. Kanfer Markus z Jazłowca,
9. Łatkiewicz Czesław z Warszawy w Król. polsk.,
10. Makólski Zygmunt, Henryk z Warszawy w Król. polsk.
11. Markheim Karol z Podgórze,
12. Nikiel Rudolf z Wilanowic,
13. Porowski Zygmunt z Kalisza w Król. polsk.
14. Propper Józef z Białej,
15. Rosenzweig Elkan z Rzęski,
16. Schönfeld Markus z Borysławia,
17. Steiner Pinkus z Krakowa,
18. Weissfeld Daniel z Wyciąż,
19. Żytkiewicz Jan, Edward z Wieliczki.

8. Statystyka uczniów Akademii handlowej.

	Ia.	Ib.	II.	III.	IV.	Razem
I. Liczba uczniów:						
Z początkiem r. s. 1908/9 przyjęto uczniów	23	22	41	37	19	142
W ciągu roku przyjęto uczniów	4	5	—	—	—	9
Razem	27	27	41	37	19	151
Z tych było:						
a) tutejszych z promocją	—	—	38	36	19	93
b) obcych z promocją	25	23	—	—	—	48
c) repetentów	2	4	3	1	—	10
Razem	27	27	41	37	19	151
W ciągu roku szkoln. 1908/9 wystąpiło	4	6	4	4	—	18
Liczba uczniów z końcem roku szkolnego 1908/9	23	21	37	33	19	133
II. Według miejsca urodzenia było:						
Z Krakowa	5	5	16	10	2	38
Z powiatu Krakowskiego	—	1	—	1	2	4
Z Podgórze	—	—	3	1	2	6
Z Galicyi	11	14	18	18	9	70
Z innych prowincyi Austrii	2	—	—	—	1	3
Z Król. Polskiego	5	—	—	3	3	11
Z Litwy	—	1	—	—	—	1
Razem	23	21	37	33	19	133

	Ia.	Ib.	II.	III.	IV.	Razem
III. Według wyznania było:						
Rzymsko-katolic.	14	16	21	20	9	80
Grecko-katolic.	—	—	1	—	1	2
Ewangelickiego	—	—	—	1	—	1
Mojżeszowego	9	5	15	12	9	50
Razem	23	21	37	33	19	133
IV. Według języka ojczystego było:						
Polaków	23	21	36	33	18	131
Rusinów	—	—	1	—	1	2
Razem	23	21	37	33	19	133
V. Według wieku było:						
Urodzonych w r. 1894	3	2	—	—	—	5
„ „ 1893	5	4	4	—	—	13
„ „ 1892	3	5	8	8	—	24
„ „ 1891	4	5	11	2	4	26
„ „ 1890	3	3	4	7	3	20
„ „ 1889	3	1	5	8	5	22
„ „ 1888	2	—	2	3	4	11
„ „ 1887	—	1	2	2	1	6
„ „ 1886	—	—	—	1	1	2
„ „ 1885	—	—	1	—	—	1
„ „ 1883	—	—	—	2	—	2
„ „ 1881	—	—	—	—	1	1
Razem	23	21	37	33	19	133
VI. Według zamieszkania rodziców było:						
Z Krakowa	7	10	19	14	6	56
Z Podgórza	—	—	2	3	3	8
Z powiatu Krakowskiego . . .	1	1	—	1	2	5
Z Galicyi	9	9	16	11	5	50
Z Królestwa Polskiego	4	—	—	4	3	11
Z Śląska austriackiego	2	—	—	—	—	2
Z Litwy	—	1	—	—	—	1
Razem	23	21	37	33	19	133

	Ia.	Ib.	II.	III.	IV.	Razem
VII. Według zawodu rodziców było synów:						
Adwokatów, lekarzy, inżynierów i t. d.	I	—	3	I	3	8
Kupców	5	5	10	7	9	36
Nauczycieli	I	—	I	3	I	6
Oficyalistów i urzędników pryw.	2	5	4	7	4	22
Przemysłowców	6	I	2	5	I	15
Robotników	I	—	5	3	—	9
Rolników	2	2	6	I	—	11
Urzędników, służby państw.	4	7	5	6	I	23
Właścicieli dóbr i realności	I	I	I	—	—	3
Razem	23	21	37	33	19	133
VIII. Uczęszczanie na przedmioty nadobowiązkowe:						
Język angielski	—	—	18	14	10	42
„ rosyjski	—	—	11	11	11	33
„ esperanto	—	—	4	3	2	9
Ćwiczenia w prac. chem.	—	—	—	8	I	9
„ „ towarozn.	—	—	—	8	3	11
Pisanie na maszynie	—	—	—	—	18	18
Gimnastyka	I	6	9	3	4	23
Śpiew	2	3	6	2	I	14
IX. Uzupełnienie klasyfikacji za r. 1907/8.						
Stopień I. z odznaczn.	I	—	3	2	I	7
„ I.	36	—	37	17	4	94
„ II.	I	—	2	I	—	4
„ III.	2	—	—	—	—	2
Razem	40	—	42	20	5	107
X. Klasyfikacja za II. półrocze r. s. 1908/9.						
Otrzymali stopień I. z odzn.	I	—	—	I	2	4
„ „ I.	18	19	29	26	17	109
„ „ II.	I	—	I	3	—	5
„ „ III.	—	—	—	—	—	—
Przeznaczono do egz. poprawcz.	3	2	6	2	—	13
Nieklasyfikowano	—	—	I	I	—	2
Razem	23	21	37	33	19	133

9. Wykaz książek dla Akademii Handlowej na r. s. 1909|10.

KURS I.

- Język polski:** *Próchnicki*. Wzory poezyi i prozy.
- Język niemiecki:** *A. Tuma*. Niemiecka czytanka dla szkół handlowych. (Nemiecka czytanka, wyd. 2, Budziejowice 1907. *Stieglmaier*). *Dr. Jahner*. Deutsche Grammatik.
- Język francuski:** *Dr. Węckowski*. Książka do nauki języka francuskiego.
- Geografia:** *Zehden-Sieger*. Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden*. Atlas für Handelsschulen.
- Historia:** *Dr. M. Mayr*. Lehrbuch der Handelsgeschichte. *Putzger-Bojarski*. Atlas historyczny.
- Algebra:** *Kranz*. Algebra i arytmetyka.
- Geometria:** *Mocnik-Maryniak*. Geometria dla klas wyższych szkół średnich.
- Rachunki kupieckie:** *Pawłowski*. Podręcznik rachunków kupieckich dla wyższych szkół handlowych.
- Historia naturalna:** *Hassack*. Leitfaden der Naturgeschichte für kom. Lehranstalten.
- Fizyka:** *Richter*. Lehrbuch der Physik f. höhere Lehranstalten. *Tomaszewski-Kawecki*. Fizyka dla klas niższych.
- Nauka o handlu:** *Kistryn*. Nauka o handlu i wekslach. *Christof-Passendorfer*. Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych.
- Stenografia:** *Bojarski*. Stenografia.

KURS II.

- Język polski:** *Tarnowski-Bobin*. Wypisy polskie dla szkół realnych. Tom I.
- Język niemiecki:** *A. Tuma*. Niemiecka czytanka, jak w I. *Dr. Jahner*, Deutsche Grammatik.
- Język francuski:** *Bechtel Glauser*. Französisches Lese- und Übungsbuch f. Handelsakademien. Tom I.
- Geografia handlowa:** *Zehden-Sieger*. Lehrbuch der Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden*. Atlas f. Handelsschulen.

- Historya:** *Dr. R. Mayr*. Lehrbuch der Handelsgeschichte. *Putzger-Bojarski*, Atlas historyczny.
- Algebra:** *Kostecki*. Arytmetyka i algebra dla klas wyższych. *Kranz*, Logarytmy.
- Rachunki kupieckie:** *Pawłowski*. Podręcznik rachunków kupieckich dla wyższych S. H. T. I. *Kreibig*, Lehrbuch der kaufmännischen Arithmetik f. h. Hs. T. II.
- Chemia:** *Oppelt*. Lehrbuch der unorganischen Chemie und chem. Technologie f. höhere Handelsschulen.
- Nauka o handlu:** *Kistryn*. Nauka o handlu i wekslach.
- Korespondencya handlowa:** *Chankowski*. Wykład korespondencyi handlowej. *Kleibel*, Lehrbuch der Handelskorespondenz f. h. Hs.
- Buchalterya:** *W. Göra*, Buchalterya pojedyncza.
- Stenografia:** *Bojarski*. Stenografia. *Kramsall*, Lehrbuch der Stenographie.
- Język angielski:** *Berger*, Łatwa metoda j. angielskiego.
- Język rosyjski:** *Alexejew*. Neues Lehrbuch der russischen Sprache T. I.

KURS III.

- Język polski:** *Tarnowski-Bobin*. Wypisy polskie dla szkół realn. T. II.
- Język niemiecki:** *Dr. R. Mayr*. Deutsches Lesebuch. *Jahner*, Deutsche Grammatik.
- Język francuski:** *Bechtel-Glauser*. Französisches Lese- und Übungsbuch, T. II. *Rey*, La france industrielle et littéraire. *Glauser*, Cours élémentaire de correspondance.
- Arytmetyka polityczna:** *Pawłowski*. Zasady arytmetyki politycznej.
- Rachunki kupieckie:** *Kreibig*. Lehrbuch der kaufm. Arith., T. III.
- Geografia:** *Zehden-Sieger*. Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden*, Atlas f. Hs.
- Historya:** *R. Mayr*. Handelsgeschichte. *Zakrzewski*, Historya powszechna, T. III.
- Chemia:** *Oppelt*. Lehrbuch der organischen Chemie.
- Towaroznawstwo:** *Hassack*. Lehrbuch der Warenkunde. *Kujawski*, Towaroznawstwo Cz. I.
- Korespondencya handlowa:** *Chankowski*. Wykład korespondencyi handlowej. *Kleibel*, Lehrbuch der Handelskorespondenz.
- Buchalterya:** *Ziegler*, Lehrbuch der Buchhaltung, T. II.
- Język angielski:** *Berger*. Łatwa metoda j. angielskiego.
- Język rosyjski:** *Alexejew*. Neues Lehrbuch der russischen Sprache. *Wolper*, Russkaja Riecz. *Albow*, Russkaja Etymologia.

KURS IV.

- Język polski:** *Tarnowski-Bobin*. Wypisy polskie dla szkół realnych, Tom II.

- Język niemiecki:** *Kummer-Stejskal*. Deutsche Literaturgeschichte, Dzieła poetów niemieckich w wydaniu Graesera. *Kleibel*, Lehrbuch der Handelskorrespondenz.
- Język francuski:** *Bechtel-Glauser*. Französisches Lese- und Übungsbuch, T. II. *Rey*, La France industrielle et littéraire. *Glauser*, Cours élémentaire de correspondance.
- Geografia:** *Zehden-Sieger*. Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothang-Zehden*, Atlas f. Hs.
- Historia:** *R. Mayr*. Handelsgeschichte. *Zakrzewski*, Historia powszechna, T. III.
- Arytmetyka polityczna:** *Pawłowski*. Zasady arytmetyki politycznej.
- Rachunki kupieckie:** *Kreibig*. Lehrbuch der kaufm. Arithm., T. IV.
- Towaroznawstwo:** *Hassak*. Lehrbuch der Warenkunde.
- Korespondencya:** *Krakowski*. Wykład korespondencyi handlowej.
- Buchalterya:** *Ziegler*. Lehrbuch der Buchhaltung, T. III.
- Prawo handlowe:** *Rosenblatt-Wróblewski*. Kodeks handlowy.
- Ekonomia polityczna:** *Fiedler*. Volkswirtschaftslehre.
- Język angielski:** *Berger*. Łatwa metoda jęz. angielskiego. English Prose Reader by Palotta and Hurt.
- Język rosyjski:** *Wolper*. Russkaja Riecz. *Albow*, Russkaja Etymologia. *Babienko*, Kurs komerczeskoj korespondencyi.
-

10. Ogłoszenie dotyczące wpisów na r. s. 1909/10.

Wpisy uczniów do klasy I. odbędą się w pierwszym terminie dnia 27 do 30 czerwca, w drugim dnia 1 do 3 września 1909 od godziny 9 do 12 w kancelaryi dyrekcyi. Uczniowie zgłaszać się mają osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów.

Na I. kurs przyjmuje się uczniów, którzy w roku kalendaryzowym, w którym się zapisują, ukończą lat 14 i mogą się wykazać ukończoną IV. klasą gimnazyalną lub realną z ogólnym stopniem I. Wyjątkowo przyjąć można również uczniów z ukończoną III. klasą wydziałową, którzy w przedmiotach: język polski, geografia, historia, fizyka, nauki przyrodnicze, arytmetyka, otrzymali przynajmniej postęp dobry. Uczniowie szkół wydziałowych muszą się poddać ścisłemu egzaminowi wstępnemu. Wymagania przy takim egzaminie wstępnym są następujące: Z języka polskiego ma uczeń ustęp dany mu do przeczytania opowiedzieć ustnie i napisać w sposób należyty bez błędów gramatycznych i ortograficznych. Nadto ma przy rozbiórce zdań udowodnić znajomość głównych zasad gramatyki pod względem części mowy i składni. Z algebry: Cztery działania główne na liczbach ogólnych całkowitych z jednym lub więcej wyrazami, podnoszenie do kwadratu i do sześćcianu wyrażeń algebraicznych, tudzież liczb układu dziesiętkowego, największy wspólny podzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność, rachowanie liczbami ułamkowemi. Z rachunków: Cztery działania główne na liczbach dziesiętnych i ułamkach zwyczajnych, rozkładanie i redukcya, rachowanie liczbami mianowanemi, wnioskowanie, metoda rozkładania, reguła łańcuchowa, rachunek średniego podziału i rachunek spółki.

Egzamina wstępne odbędą się dnia 4 września 1909.

Wpisy do klas wyższych odbędą się w dniach 1 do 3 września 1909.

Na kurs II., III. i IV. przyjmuje się tylko takich uczniów, którzy mogą wykazać się ukończeniem z ogólnem stopniem pierwszym bezpośrednio poprzedzającej klasy tutejszego zakładu lub innej podobnie urządzonej publicznej szkoły handlowej. Egzamina poprawcze i uzupełniające odbędą się w dniach 1 i 2 września 1909.

Kandydaci, którzy powyższych warunków nie posiadają albo mają ukończoną niższą szkołę średnią lub szkołę handlową zagraniczną mogą dopiero po otrzymaniu osobnego pozwolenia z c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty uzyskać przyjęcie do Akademii handlowej. Ministerstwo rozstrzygnie również, czy i w jakim zakresie będą się musieli poddać egzaminowi wstępnemu. W interesie takich kandydatów leży zatem wystarać się wcześniej o pozwolenie przyjęcia przez wniesienie podania do c. k. Rady Szkolnej krajowej, tak, aby w dniu wpisu wykazać się mogli dopuszczeniem do przyjęcia, ewentualnie do składania egzaminu wstępnego; bez takiego zezwolenia Dyrekcyja bezwarunkowo nikogo przyjąć nie może.

Każdy uczeń, zgłaszający się do wpisu po raz pierwszy, ma przedłożyć: metrykę chrztu lub urodzenia, świadectwo ukończonej w kraju czwartej klasy gimnazjalnej lub realnej ewentualnie trzeciej klasy wydziałowej i wypełnioną należycie kartę wpisową (do nabycia u tercyana). Przy wpisie należy uiścić jako takse wstępną 10 koron. (Obcokrajowcy mają złożyć jako takse wstępną 20 kor.) oraz 2 kor. jako datek na środki naukowe. (Obcokrajowcy składają 10 kor. jako datek na środki naukowe). Każdy uczeń wpisujący się ponownie do zakładu ma przedłożyć świadectwo z poprzedniego roku szkolnego, wypełnioną należycie kartę wpisową i 2 kor. jako datek na środki naukowe.

Opłata szkolna wynosi rocznie 40 koron i ma być wniesioną w 2 ratach z góry, w I półroczu kl. I. nie uwalnia się od czesnego nikogo.

Dnia 6. września odprawi się nabożeństwo wstępne, a 7 września rozpoczyna się regularna nauka szkolna.

B. POŁĄCZONE
Z AKADEMIA HANDLOWĄ
SZKOŁY I KURSA.

1. KURS ABITURYENTÓW.

a) Skład grona nauczycieli z końcem r. s. 1908/9.

1. Dr. Bolland Arnold, j. w. kierował ćwiczeniami towaroznawczymi. Tyg. godz. 4.
 2. Dr. Ehrenpreis Arnold, Towaroznawstwo. Tyg. godz. 2.
 3. Ippoldt Juliusz, j. w. gospodarz kursu. Język niemiecki i korespondencya. Tyg. godz. 2.
 4. Jaglarz Andrzej, j. w. Arytmetyka polityczna. Tyg. godz. 2.
 5. Dr. Krzyżanowski Adam, j. w. Nauka ekonomii. Tyg. godz. 3.
 6. Dr. Lulek Tomasz, j. w. Rachunki kupieckie. Tyg. godz. 4. Nauka o handlu. Tyg. godz. 3.
 7. Dr. Michalski Jerzy, profesor wszechnicy Jagiellońskiej. Nauka o ustroju i zarządzie państwa. Tyg. godz. 2. Austr. ustawodawstwo skarbowe. Tyg. godz. 1.
 8. Dr. Patkiewicz Władysław, c. k. sekretarz skarbu. Rachunkowość państwowa. Tyg. godz. 2.
 9. Pompa Edward, j. w. Buchalterya i korespondencya. Tyg. godz. 7.
 10. Dr. Wróblewski Stanisław, j. w. Prawo handlowe. Tyg. godz. 2.
 11. Weigt Herkulan, j. w. Geografia handlowa. Tyg. godz. 3.
-

b) Plan nauk i regulamin kursu abiturientów

obowiązujący od roku 1907/8.

1. Ogólne postanowienia.

Celem jednorocznego kursu abiturientów jest danie abiturientom i abiturientkom szkół średnich w ciągu roku szkolnego możliwie obszernego i gruntownego wykształcenia handlowego oraz ułatwienie prawnikom, technikom itp. wniknięcia głębszego w ustrój i funkcje handlu i wszystkich z nim połączonych urządzeń.

Językiem wykładowym jest język polski.

Warunkiem przyjęcia na kurs abiturientów, jest dowód, że kandydat względnie kandydatka złożyli z pomyślnym wynikiem, egzamin dojrzałości w jednym z austriackich gimnazyów lub szkół realnych. Ci zwyczajni słuchacze mają prawo składania kolokwiiów i końcowego egzaminu, po którym otrzymują końcowe świadectwo. W miarę wolnego miejsca może dyrekcya przyjmować także takich kandydatów, którzy nie mają powyżej wymienionych warunków, ukończyli jednak inną szkołę średnią lub szkołę zawodową, stojącą na równi z szkołami średnimi albo mają zagraniczny egzamin dojrzałości. Tacy słuchacze przyjęci jako «nadzwyczajni» nie mają prawa składania egzaminów i otrzymują z końcem roku szkolnego tylko świadectwa frekwencyjne. Wolno im jednak wnieść podanie do c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty o uznanie ich odbytych studyów za równorzędne z egzaminem dojrzałości w tutejszej szkole średniej. W razie pomyślnego załatwienia prośby, zyskują wszystkie prawa słuchaczy zwyczajnych, leży więc w interesie takich kandydatów wnieść wcześniej odnośne podanie, aby ułatwić sobie przyjęcie, tem bardziej, że liczba słuchaczy na kursie abiturientów nie może przekraczać 40.

W miarę wolnego miejsca może przyjąć dyrekcya na wykłady poszczególnych przedmiotów «hospitantów», którzy ukończyli 18 rok życia i wykażą się odpowiedniem wykształceniem.

Wszystkich słuchaczy tak zwyczajnych jak i nadzwyczajnych i hospitantów obowiązują podane poniżej przepisy szkolne.

Opłata szkolna wynosi 200 K. za cały rok i ma być od razu przy wpisie z góry uiszczona. Hospitanci płacą za każdą godzinę tygodniową 20 K. rocznie.

Każdy wpisujący się słuchacz ma złożyć nadto 5 K. jako datek na zbiory naukowe. Od powyżej wymienionych opłat nie uwalnia się nikogo, raz zapłaconego czesnego nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Za ćwiczenia w pracowni towaroznawczej należy uiszczyć osobno takse 10 K. Za uczęszczanie na obce języki i stenografię opłaca się osobno czesne stosownie do liczby słuchaczy, najmniej 10 po 20 K. rocznie od 1 godziny tygodniowo.

Wpisy odbywają się w kancelaryi dyrekcyi Akademii handlowej. Przy wpisie należy przedłożyć świadectwo dojrzałości i należyce wypełnioną kartę wpisową oraz opłatę szkolną j. w.

Wykłady rozpoczynają się 20 września o godz. 8 rano.

II. Plan naukowy.

A) Przedmioty obowiązkowe:

1. Buchalterya, korespondencya i ćwiczenia kantarowe	7 godz. tyg.
2. Nauka o handlu i wekslach	3 " "
3. Rachunki kupieckie	4 " "
4. Prawo handlowe	2 " "
5. Nauka o ustroju i zarządzie państwa	2 " "
6. Nauka ekonomii, polityki ekonomicznej i skarbowości	3 " "
7. Geografia handlowa i statystyka.	3 " "
8. Towaroznawstwo	2 " "
9. Arytmetyka polityczna	2 " "
10. Język niemiecki i korespondencya	2 " "
Razem	30 godz. tyg.

B) Przedmioty nadobowiązkowe:

11. Rachunkowość państwowa	2 godz. tyg.
12. Austriackie ustawodawstwo skarbowe ze szczególnem uwzględnieniem cłowego	1 " "
13. Język niemiecki (dla obcokrajowców)	2 " "
14. Stenografia	2 " "
15. Język angielski, francuski, rosyjski po	4 " "
16. Kaligrafia	2 " "
17. Ćwiczenia w pracowni towaroznawczej	2 " "

A) Przedmioty obowiązkowe.

Buchalteria, korespondencya i ćwiczenia kantorowe.

a) Ćwiczenia kantorowe: Praktyczne wypracowanie not, faktur, rachunków zakupna, sprzedaży i kosztów, ceduł dostawy i poświadczeń odbioru, weksli, przekazów i czeków, listów przewozowych kolejowych i pocztowych, deklaracji cłowych i innych dokumentów w obrocie pocztowym i pocztowej kasy oszczędności, kwitów.

b) Korespondencya handlowa: Forma listów kupieckich, skrócenia w korespondencyi kupieckiej, wyrażenia i zwroty używane w listach dotyczących interesów towarowych, wekslowych, wypłat i przekazywania pieniędzy, walut i papierów publicznych. Listy wywiadowcze, informacyjne i kredytowe. Listy dotyczące kontokorentów, zaległości. Okólniki, oferty i podania nieskomplikowane do władz. Manipulacya z listami przychodzącymi i odchodzącymi.

c) Buchalteria: Cel i znaczenie buchalterii, postanowienia ustawy handlowej. Księgi pomocnicze. Buchalteria podwójna. Systemy buchalterii. Księga kasowa, Primanota, Księga główna. Salda-Conti. Conto mio, suo, separato. Przerobienie przykładów. Przeprowadzenie interesu jednomiesięcznego przez wszystkie księgi; zestawienie inwentarza i bilansu; zamknięcie ksiąg. Inne rodzaje buchalterii: buchalteria pojedyncza, amerykańska. Buchalteria interesu towarowego, bankowego, komisowego. Buchalteria i bilanse spółek handlowych jawnych, komandytowych i akcyjnych.

d) Kantor wzorowy: Zespolecie wiadomości nabytych w ćwiczeniach kantorowych, buchalterii i korespondencyi przez praktyczne przeprowadzenie większego interesu handlowego, tak, aby słuchacze nabyli właściwego poglądu na organizację przedsiębiorstw handlowych i na wprowadzony tamże podział pracy i kontrolę.

Nauka o handlu i wekslach.

Pojęcie, powstanie i pożytek handlu. Rodzaje handlu, kupcy, firmy i personal kupiecki. Różne rodzaje związków do wspólnego prowadzenia przedsiębiorstw handlowych. Przedmioty handlu. Miary i wagi najznacniejszych państw europejskich, azjatyckich i amerykańskich. Pomocnicze zawody handlowe. Poczta i dokumenty pocztowe. Najważniejsze wiadomości o ruchu przewozowym, ubezpieczenie przewozowe, spedycya. Ogólne wiadomości o cłach. Handel towarowy; handel pieniędzy, weksli i walorów (obligacyi, listów zastawnych, akcyi i losów). Nauka o organizacyi i czynnościach banków. C. k. pocztowa kasa oszczędności.

Środki płatnicze. Pieniądz i jego surogaty (noty państwowe i bankowe). Znaczenie i skutki prawne weksla, indosu i akcept; protest wekslowy i roszczenie zwrotne; powielenie weksla (dupli-

katy i kopie); umiejscowienie, adres pomocniczy, wyręczenie, amortyzacja i przedawnienie wekslowe. Postanowienia ustawowe o przekazach i czekach.

Giełdy, targi, domy składowe i ich dokumenty. Izby kupieckie i przemysłowe, konsulatory, międzynarodowe umowy handlowe. Stręczyciele i ich stanowisko na giełdach. Transakcje na giełdach pieniężnych i towarowych i ich likwidacja; praktyczne przykłady transakcji spekulacyjnych. Giełdowe sądy polubowne. Miary jakościowe w międzynarodowym handlu zboża, spirytusu, przędzy i jedwabiu. Najważniejsze wiadomości z regulaminu kolejowego o przewozie towarów. Nauka o taryfach kolejowych i okrętowych. Dokumenty okrętowe. Notowanie dewiz na zamorskich targowiskach, mających większe znaczenie dla przywozu i wywozu europejskiego. Zwyczaje i notowanie cen w międzynarodowym handlu zboża, mąki, spirytusu, nafty, bawełny, kawy i cukru. Porównawcze obliczenie cen na podstawie kursów najważniejszych targowisk europejskich i amerykańskich. Sporządzanie i używanie cenników porównawczych.

Rachunki kupieckie.

Systematyczne powtórzenie skróconych działań rachunkowych. Rachunek łańcuchowy. Obliczanie odsetek. Rachunek dyskontu według zwyczajów krajowych i zagranicznych. Obliczanie rachunków bieżących procentowych. Obliczanie dewiz, walorów i monet według zwyczajów giełdowych w Wiedniu, Berlinie, Paryżu, Londynie i Warszawie. Obliczanie weksli wyrównawczych krajowych i zagranicznych. Nauka przebiegów w dewizach, walorach i monetach. Kalkulacja towarowa prosta i złożona według metod najpowszechniej używanych.

Prawo handlowe.

Prawo publiczne i prywatne. Prawo powszechne i wyjątkowe: prawo handlowe. Zasadnicze pojęcie prawne: a) zdolność prawna, rodzaje osób, zdolność do działania, b) rodzaje rzeczy, c) stosunki prawa majątkowego: 1) prawa rzeczowe, posiadanie, 2) obligacje, papiery wartościowe.

Czynności handlowe. Pojęcie kupca. Rodzaje kupców. Rejestry handlowe. Firma handlowa, znaki towarowe, ochrona wzorów i modeli, zasady prawa patentowego. Księgi handlowe. Pełnomocnicy i pomocnicy handlowi. Stręczyciele handlowi. Spółki handlowe. Stowarzyszenia zarobkowe. Konkurs kupca.

Nadto o czynnościach handlowych według art. 278—431 ustawy handlowej.

Nauka o ustroju i zarządzanie państwa.

Wstępne uwagi. Określenie i cechy pojęć »prawo i państwo«. Podział prawa, prawo polityczne. Podział państwowy ze względu na funkcje władzy państwowej.

Zasadnicze ustawy i kwestye austr.-węgierskiego wspólnego prawa politycznego. Sprawy wspólne i poniekąd wspólne; ustawodawstwo i zarząd tychże. Ugoda, kwota, przymierze handlowe, bank austr.-węgierski — ze szczególnem uwzględnieniem momentu przemysłowego i komercyjnego. Stanowisko prawno-państwowe Kroacji i Sławonii oraz krajów anektowanych.

Prawo polityczne krajów i królestw reprezentowanych w austriackiej Radzie państwa. Źródła, ustawy zasadnicze. Organizacja władzy państwowej; funkcje i zakres działania. Ogólne prawa obywateli. Organizacja samorządu w Galicyi. Gwarancje konstytucyjne (w tem kontrola administracji).

Ustrój władz administracyjnych i pogląd na ich zakres działania, z szczególnem uwzględnieniem zarządu spraw przemysłowych. Izby handlowe i przemysłowe. Inspektorowie przemysłowi. Główne zasady prawa przemysłowego, prawa o ochronie wynalazków, marek i wzorów, ubezpieczenia robotników, ewentualnie prawa budowlanego, górniczego, wodnego i kolejowego.

Nauka ekonomii, polityki ekonomicznej i skarbowości.

I. Nauka ekonomii i polityki ekonomicznej;

A) Pojęcia zasadnicze. Porządek prawny jako podstawa gospodarstwa. Potrzeby i dobra. Wartość i cena. Epoki historii stosunków gospodarczych. Ruch ludności, stanowisko państwa. Zasada gospodarności.

B) Wytwarzanie, jego czynniki. Przyroda i ziemia. Praca. Kapitał. Majątek. Przedsiębiorstwa: a) jednostek b) związków prawno-prywatnych c) związków prawno-publicznych — wielkie i małe. Wolna konkurencja. Kartele, związki robotnicze. Produkcja rolnicza i polityka agrarna. Produkcja przemysłowa i polityka przemysłowa.

C) Podział dochodu społecznego — jego istota. Wytwórcy samoistni, przedsiębiorcy, właściciele środków produkcji. Dochody z pracy. Ubóstwo. Stanowisko państwa.

D) Wymiana: naturalna, pieniężna i kredytowa. Pieniądz i ustrój monetarny, wartość pieniądza. Prawo Kopernika. Monometalizm złoty. Kredyt, jego rodzaje. Banki. Banknoty, pieniądz papierowy. Znaczenie kredytu, polityka kredytowa. Środki przewozu i porozumiewania się, ich upaństwowienie. Wymiana zewnętrzna i cła. Polityka handlowa.

E) Spożycie. Zbytek. Oszczędność. Ubezpieczenia.

F) Historia literatury ekonomicznej.

II. Nauka skarbowości i jej istota. Pojęcie gospodarstwa, skarbowego. Wydatki. Dochody skarbowe i przedsiębiorstwa. Opłaty. Podatki. Zasady opodatkowania. Kredyt publiczny. Finanse autonomiczne.

Geografia handlowa i statystyka.

Zasadnicze wiadomości z geografii matematycznej i fizycznej; gospodarcze i handlowe znaczenie klimatu; gospodarcze i handlowe znaczenie oceanów; znaczenie dla handlu i komunikacji układu poziomego i pionowego. — Formy gospodarcze na ziemi; wzajemny stosunek obszarów produktywnych i nieużytków na ziemi. — Strefy roślinne w ogólności; przegląd produkcji płodów roślinnych; statystyka ich konsumpcji. — Zwierzęta i płody zwierzęce, tudzież handel nimi. — Kopaliny, statystyka ich produkcji i handlu. Produkcja i konsumpcja płodów przemysłowych. Państwa rolnicze a przemysłowe, ich znaczenie i stosunek wzajemny.

Komunikacja i jej znaczenie dla handlu; środki transportu naturalne i sztuczne, na lądzie i na morzu, pierwotne i ulepszone; środki korespondencyjne (pocztą, telegraf, telefon) i ich dzisiejsze rozpostarcie. — Kolonizacja i jej następstwa; przegląd dzisiejszych posiadłości i kolonii europejskich; roztwarcie Chin, Japonii, Indo-Chin i Afryki środkowej dla handlu powszechnego. — Dźwignie i zapory handlowe u ludów niższych kultur i w świecie cywilizowanym. — Powszechny ruch handlowy i udział w nim poszczególnych krajów.

Geografia szczegółowa: geografia fizyczna, polityczna i handlowa monarchii austriacko-węgierskiej, tudzież innych państw europejskich; omówienie pod tym samym względem najważniejszych krajów pozaeuropejskich.

Towaroznawstwo.

Poznanie ważnych w handlu światowym towarów co do ich pochodzenia, wytwarzania i istotnych własności.

Towary nieorganiczne: Metale (lekkie, ciężkie i szlachetne) i stopy wraz z mechaniczno-technologiczną obróbką tychże: ludwisarstwo, obrabianie powierzchni, (wyrób blachy, drutu, rur etc.). Materiały budowlane i zdobnicze. Zaprawy murarskie (powietrzne i podwodne). Materiały opałowe (węgle) i ciała bitumiczne (ropa, wosk ziemny, asfalt).

Towary organiczne: Roślinne artykuły spożywcze: zboże, rośliny strączkowe, wytwory młynarskie, pieczywo. Krochmal. Handlowe gatunki cukru. Jadalne owoce i nasiona. — Zwierzęce artykuły spożywcze: mięso i konserwy mięsne, ryby, mleko i wytwory mleczarskie, jaja, miód. Używki alkoholowe, narkotyczne

i korzenne. Olejki eteryczne, balsamy, żywice i gummy. Kauczuk i gutapercha.

Drzewo i jego obrabianie. Korek. Garbniwa. Skóry i towary kuśnierskie. Włókna, przędza i wyroby tkackie. Papier. Organiczne materiały tokarskie.

Arytmetyka polityczna.

Rachunek procentu składanego przy kapitalizacji z dołu, stopa procentowa względna i dostosowana, koszta administracji, umorzenie długu i plany amortyzacyjne, pożyczki podzielone na obligacje nominalnej wartości (al pari) i powyżej nominalnej wartości, plany amortyzacyjne tych pożyczek.

Pożyczki loteryjne bezprocentowe i oprocentowane, plany amortyzacyjne tych pożyczek. Kapitalizacja z góry, umorzenie długu przy kapitalizacji z góry, plan amortyzacyjny, objaśnienie pożyczek konwersyjnych i hipotecznych, renty czasowe.

Rachunek prawdopodobieństwa, tablice śmiertelności, prawdopodobieństwo życiowe, renty życiowe, rezerwy premiiowe, tychże ubezpieczenie na wypadek śmierci, renty łączne, expektatywa (pensja) wdowia i obliczenie rezerw premiiowych tych ubezpieczeń. Omówienie zamknięcia rachunków towarzystw ubezpieczeń.

Język niemiecki.

Zadaniem nauki jest uzupełnianie wprawy we władaniu językiem niemieckim, nabytej w szkole średniej, w zakresie pojęć i wyrażań świata handlowego. Główny nacisk położyc należy na żywą konwersację, zaś wiadomości gramatyczne, syntaktyczne, stylistyczne, ortograficzne ograniczyć do traktowania przygodnego, aczkolwiek nie należy ich pomijać. Wprawa piśmienna ogranicza się do ćwiczeń w korespondencji handlowej, przyczem zwrócić trzeba uwagę nie tylko na trafność lecz i poprawność wyrażenia.

I. Lektura ustępów treści z zakresu wykształcenia handlowego na podstawie odpowiednich podręczników lub gazet i czasopism. Konwersacja na tle lektury lub tematów obranych przez nauczyciela.

II. Nauka korespondencji.

III. Referaty ustne i piśmienne z artykułów, rozpraw, sprawozdań handlowych, konsularnych i t. p. na podstawie domowego przygotowania i omawianie tych tematów podczas nauki szkolnej.

B) Przedmioty nadobowiązkowe.

Rachunkowość państwowa.

Wstęp, t. j. o najważniejszych pojęciach ekonomicznych, mających zastosowanie w rachunkowości gospodarstw prywatnych.

Rachunkowość w gospodarstwach prywatnych, według metody kameralistycznej i merkantylistycznej, porównanie obu tych systemów rachunkowości i nauka o kontroli.

Ogólne zasady rachunkowości państwowej i kontroli wraz z porównawczem przedstawieniem odnośnych urządzeń w najważniejszych państwach europejskich.

Austriacka rachunkowość państwowa wraz z organizacją austriackiej służby rachunkowej i kontrolnej.

Ustawodawstwo austriackie skarbowe ze szczególnem uwzględnieniem cłowego.

Wstępne uwagi: Pojęcie i znaczenie nauki skarbowości i gospodarstwa związków prawnopublicznych. Plan gospodarczy (budżet). Zamknięcie rachunkowe. Kontrola gospodarstwa skarbowego.

Wydatki państwa austriackiego i związków samorządnych (przedewszystkiem kraju). Materyalne i formalne przyczyny wzrostu wydatków skarbowych.

Dochody: prywatno-gospodarcze, z przywilejów skarbowych, opłat, z podatków państwa austr. i związków samorządnych (zwłaszcza kraju).

Nauka o cłach: Źródła prawa cłowego. Austr.-węgierska taryfa cłowa ze szczególnem uwzględnieniem przepisów o kredycie cłowym i restytucyi. Deklaracye cłowe. Postępowanie przekazowe i t. zw. Vormerkverfahren. Składy cłowe. Oclenie przywozu; wywóz i przewóz. Uwolnienia od należitości cłowej. Właściwość urzędów i władz cłowych.

Wykład uwzględnia wszędzie szczególnie praktyczne potrzeby handlu i przemysłu; przedstawienie wspomnianych instytucyi austr. prawa skarbowego poprzedza wykład teoretyczny zasad do zrozumienia treści i funkcji danej instytucyi niezbędnie potrzebnych.

III. Porządek nauk i przepisy dyscyplinarne.

1. Kierownictwo kursu.

§ 1. Kierownictwo nauk zawodowych i wykonywanie przepisów dyscyplinarnych przysługuje dyrektorowi zakładu, jakoteż w jego zastępstwie gospodarzowi kursu, a nadto gronu nauczycieli kursu. W sprawach dyscyplinarnych jest c. k. Rada szkolna krajowa instytucją odwoławczą.

Nauki na kursie abiturjentów udzielają nauczyciele Akademii handlowej w Krakowie, ewentualnie także inni docenci.

2. Słuchacze kursu i ich ogólne obowiązki.

§ 2. Każdego słuchacza wpisuje dyrektor według przepisów o przyjęciu jako zwyczajnego, nadzwyczajnego lub hospitanta. Słuchacze zwyczajni i nadzwyczajni otrzymują wraz z potwierdzeniem złożenia opłaty szkolnej karty legitymacyjne, które mogą się wykazać jako słuchacze kursu abiturjentów. Ważność karty kończy się z upływem roku szkolnego lub wystąpieniem słuchacza. W chwili otrzymania końcowego świadectwa lub wystąpienia winien słuchacz oddać kartę gospodarzowi kursu.

§ 3. Słuchacze zwyczajni, nadzwyczajni i hospitanci obowiązani są poddać się wszystkim zarządzeniom kierownictwa, odnoszącym się do porządku nauk i regulaminu domowego Akademii handlowej oraz zachować się zgodnie z ogólnymi ustawami i niniejszymi przepisami.

3. Uczęszczanie na wykłady.

§ 4. Tak słuchacze zwyczajni jak i nadzwyczajni obowiązani są uczęszczać regularnie na wykłady, słuchacze zwyczajni obowiązani są nadto poddać się wyznaczonym egzaminom. Po rozpoczęciu wykładu może profesor słuchaczom, przychodzącym pó-

źniej zakazać wstępu do sali wykładowej. Każda godzina wykładu trwa 50 minut. Pauzy między godzinami stosują się do pauz w Akademii handlowej.

§ 5. a) Regularność w uczęszczaniu na wykłady stwierdza się przez odczytywanie spisu słuchaczy i zapisywanie nieobecnych w katalogu kursu.

Na tej podstawie wydaje się noty z uczęszczania w świadectwie. Słuchacz, który wskutek słabości lub dla innej przyczyny ważniejszej nie może przybyć na wykłady, winien niezwłocznie zawiadomić o tem listownie gospodarza kursu, a po przybyciu zgłosić się do niego. Jeżeli nieobecność trwa dłużej niż tydzień, może gospodarz kursu zażądać świadectwa lekarskiego, stwierdzającego przyczynę nieobecności.

b) Nieusprawiedliwiona nieobecność, trwająca dłużej niż tydzień uprawnia dyrektora do wykreślenia słuchacza.

c) O każdej zmianie mieszkania należy donieść gospodarzowi kursu.

§ 6. Na przedmioty nadobowiązkowe, na które słuchacz zapisał się z początkiem roku szkolnego, należy uczęszczać równie regularnie jak na przedmioty obowiązkowe. Od tego obowiązku może w ciągu roku z ważnych powodów uwolnić tylko dyrektor. Niedbałe uczęszczanie na taki przedmiot, trwające przez dłuższy czas, pociąga za sobą wykreślenie słuchacza z tego przedmiotu i wpływa na notę z uczęszczania.

§ 7. Uczęszczanie klasyfikuje się w świadectwie jako: 1) bardzo pilne, 2) pilne, 3) niejednostajne, 4) niedbałe.

§ 8. Rok szkolny trwa od 15. września do 30. czerwca. Egzamina końcowe odbywają się od 15. czerwca wedle porządku przez dyrektora oznaczonego.

§ 9. Oprócz niedziel i świąt są następujące dni wolne: 4 października, 19 listopada, ferye Bożego Narodzenia od 23 grudnia do 6 stycznia włącznie, ostatki t. j. od niedzieli zapustnej do środy popielcowej włącznie, ferye Wielkanocne od niedzieli palmowej do środy po Wielkiejnocy włącznie, ferye Zielonych Świąt od soboty przed świętami do wtorku po świętach włącznie, wreszcie 2 dni nadzwyczajne wedle wyboru dyrektora.

4. Egzamina i świadectwa.

§ 10. a) W przedmiotach: Rachunki kupieckie i buchalteria, oraz prace kantorowe, w których słuchacze winni ciągle brać czynny udział, odbywa się w ciągu roku szkolnego 5 egzaminów ustnych lub pisemnych, którym winni się poddać wszyscy słuchacze.

Dnie i godziny wszystkich egzaminów oznacza profesor odnośnego przedmiotu. Słuchaczy, którzy te egzamina zdali z prze-

ciętnym wynikiem dobrym, może profesor przedmiotu uwolnić od egzaminu końcowego. W razie przeciwnym przeznacza się słuchacza pod koniec roku do ustnego lub pisemnego egzaminu końcowego, którego wynik wraz z wynikami poprzedniej pracy stanowi o nocie w świadectwie.

b) W innych przedmiotach obowiązkowych winni słuchacze złożyć w ciągu roku po 2 kolokwia z postępowaniem co najmniej dostatecznym.

Kolokwia składać można tylko w terminach przez kierownictwo kursu i profesora przedmiotu wyznaczonych. Słuchacz, który złożył oba kolokwia z postępowaniem co najmniej dostatecznym, dopuszczony będzie do egzaminu końcowego i otrzyma notę w świadectwie. Brak choćby jednego kolokwium wyklucza słuchacza od egzaminu końcowego i klasyfikacji z dotyczącego przedmiotu.

Grono nauczycieli może jednak w przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie na wniosek profesora przedmiotu:

1) zezwolić słuchaczowi mimo braku pierwszego kolokwium na przystąpienie do drugiego, które obejmie także przedmiot pierwszego, a którego pomyślny wynik da słuchaczowi prawo do poddania się egzaminowi końcowemu i uzyskania noty w świadectwie.

2) słuchacza, który złożył z pomyślnym skutkiem pierwsze kolokwium dopuścić mimo braku drugiego kolokwium do egzaminu końcowego i klasyfikacji.

c) Z przedmiotów nadobowiązkowych składają słuchacze podobnie jak z obowiązkowych w tych samych terminach 2 kolokwia w ciągu roku szkolnego i egzamin końcowy.

§ 11. Ulgi we wymienionych przepisach egzaminacyjnych może przyznać grono nauczycieli kursu na wniosek profesora przedmiotu.

§ 12. Słuchaczowi zwyczajnemu, który przy końcu roku otrzymał postępowanie niedostateczne z jednego przedmiotu obowiązkowego, może profesor tego przedmiotu pozwolić na egzamin poprawczy po wakacjach. Egzamina poprawcze odbywać się będą od 20 do 30 września, po dniu 30 września egzaminu poprawczego składać już nie można.

§ 13. Słuchaczowi zwyczajnemu, który miał według § 10 lit. b. prawo do poddania się egzaminowi końcowemu, egzaminu tego jednak nie składał i dlatego nie mógł być klasyfikowany, może profesor tego przedmiotu pozwolić na egzamin uzupełniający po wakacjach, najpóźniej do dnia 30 września.

Wyjątkowo i tylko ze względu na ważne okoliczności (choroba itp.) może grono nauczycieli kursu pozwolić na egzamin uzupełniający z 2 przedmiotów obowiązkowych.

Z przedmiotów nadobowiązkowych nie ma egzaminów poprawczych.

§ 14. Skala oceny postępów w świadectwie jest następująca: 1) celujący, 2) bardzo dobry, 3) dobry, 4) dostateczny, 5) niedostateczny.

Jeżeli słuchacz zdawał egzamin poprawczy lub uzupełniający, to okoliczność tę zaznaczyć należy w świadectwie. Przy egzaminie poprawczym nie można wydać lepszej noty niż »dobry».

§ 15. Słuchacze zwyczajni, których klasyfikowano we wszystkich przedmiotach obowiązkowych, otrzymują na końcu roku szkolnego świadectwa.

W razie pozwolenia na egzamin poprawczy lub uzupełniający, wydaje się świadectwo dopiero po złożeniu egzaminu.

Z egzaminów poszczególnych przedmiotów nie wydaje się żadnych świadectw.

5. Przepisy dyscyplinarne.

§ 16. Do poważnych wykroczeń przeciw karności należą: Odmówienie posłuszeństwa lub naruszenie uszanowania, winnego dyrektorowi, gospodarzowi kursu lub nauczycielom, umyślne przeszkadzanie w nauce, obraza innych słuchaczy, zachowanie przeciwne obyczajności lub przyzwoitości, branie udziału w agitacjach politycznych, nadużycie lub fałszowanie karty legitymatycznej.

§ 17. Nadto jest zakazane: palenie tytoniu w budynku szkolnym, uszkodzanie lub niszczenie zbiorów, środków naukowych i sprzętów szkolnych.

Koszta ponosi winny lub gdyby go znaleźć nie można było, wszyscy słuchacze kursu.

§ 18. Tworzenie stowarzyszeń i odbywanie zgromadzeń jest słuchaczom kursu abiturientów wzbronione.

§ 19. Noty w zachowaniu się są następujące: 1) zupełnie odpowiednie, 2) odpowiednie, 3) mniej odpowiednie, 4) nieodpowiednie.

§ 20. Kary za wykroczenie przeciw karności są: 1), nagana profesora, 2) kary dyscyplinarne: a) nagana udzielona przez gospodarza kursu, b) nagana udzielona przez dyrektora, c) nagana udzielona przez dyrektora w obecności grona nauczycielskiego z zagrożeniem wydalenia, d) wydalenie z kursu.

§ 21. Dochodzenie w sprawach dyscyplinarnych jest obowiązkiem dyrektora, który w ciężkich wypadkach ma zwołać konferencję grona nauczycieli.

Do wydania kar, wymienionych w § 20 lit. c) i d) potrzebna jest uchwała konferencji.

Przeciw naganie (§ 20 c) i wydaleniu z kursu może słuchacz

odwołać się w ciągu jednego tygodnia pisemnie przez dyrekcję do c. k. Rady Szkolnej krajowej. Dyrektor może jednak odwołującemu się zakazać uczęszczania na wykłady aż do załatwienia podania.

7. Wystąpienie z kursu.

§ 22. Wystąpienie z kursu przed upływem roku szkolnego może nastąpić *a)* przez dobrowolne oświadczenie słuchacza *b)* przez wykreślenie słuchacza na podstawie uchwały konferencji § 20 i 21.

c) Spis imienny

sluchaczy zapisanych w r. s. 1908/9 na Kurs abiturjentów.

(Sluchacze oznaczeni * wystapili w ciagu r. s.).

1. Baczyński Michał z Krakowa,
2. Białkowski Eugeniusz z Krakowa,
3. Bittner Alfred z Rzeszowa,
4. Broder Izydor z Krakowa.
5. *Bukowski Tadeusz z Krakowa,
6. Buliński Mieczysław z Nowego Sącza,
7. Chlebowski Tadeusz z Krakowa,
8. *Cedzyński Eugeniusz z Krakowa,
9. *Czapska Jadwiga z Krakowa,
10. *Florek Władysław z Mszany dolnej,
11. Gerżabek Janusz z Jasła,
12. Jarnutowski Stefan z Krakowa,
13. Juras Władysław z Krakowa,
14. Kargol Adam z Dębna,
15. Kłapa Albin z Suchej,
16. Knaur Albert ze Smolnicy,
17. Kolloros Rudolf z Radziszowa,
18. Kranz Józef z Krosna,
19. Kulma Władysław z Winiar,
20. Kurkiewicz Kazimierz z Krakowa,
21. Leśniak Stanisław z Oświęcimia,
22. Lewicki Mieszysław z Łapanowa,
23. Lic Zygmunt z Brzozowa,
24. Loegler Włodzimierz z Tarnowa,
25. Lohner Franciszek z Kobierzyna,
26. Łada Jerzy z Siedlec w Król. Polsk.,
27. Łagowski Alojzy z Brodów ad Kalwarya,
28. Mandłówna Jadwiga z Krakowa,
29. Markowski Adam z Przemyśla,

30. Marszałik Jakób z Winiar,
 31. Matusiakówna Zofia z Bochni,
 32. Mühleisen Edward z Krakowa,
 33. Müller Adam z Łańcuta,
 34. Nawratil Ryszard z Gawłówka,
 35. Olszowski Piotr z Grobli,
 36. X. Ostrowski Henryk z Warszawy w Król. Polsk.,
 37. Pękański Aleksander z Podgórze,
 38. *Porębski Eugeniusz z Berszady w Rosyi,
 39. Ptaszkowski Stefan z Kasiny małej,
 40. Reicher Leon z Podgórze,
 41. Richter Zygmunt z Krakowa,
 42. Rogowski Jan z Obodówki w Rosyi,
 43. Rokosz Piotr z Przemszy,
 44. Rybak Gustaw z Radomyśla u. S.,
 45. Seifert Teofil z Krakowa,
 46. Silberfeldówna Jadwiga z Krakowa,
 47. Ślizowski Kamil z Krakowa,
 48. Terlikowski Stanisław z Dawidowa,
 49. Tylko Stanisław z Dolnej Wsi,
 50. Uziembło Stefan z Myślachowic,
 51. Wawrowski Feliks z Bochni,
 52. Węglowski Floryan z Rzeszowa,
 53. Wiatr Józef z Sidziny,
 54. *Wójcik Kazimierz z Krakowa,
 55. Zaklicki Aleksander z Kantyliny w Rosyi,
 56. Zarzycka Halina z Sosnowca w Król. Pol.,
 57. Zielonka Antoni z Sieniawy,
 58. Zielonka Stanisław z Mużyłowa,
 59. *Znamirowski Stefan z Męciny Wielkiej.
-

d) Statystyka słuchaczy kursu abiturientów.

I. Frekwencja i wynik egzaminów w r. s. 1907/8:

Zapisanych w r. s. 1907/8 było razem 66 słuchaczy w tem 64 zwyczajnych, 2 nadzwyczajnych.

W ciągu roku szkolnego 1907/8 wystąpiło 7; odstąpiło od końcowego egzaminu 5, przystąpiło do egzaminu końcowego 52, z tych 51 złożyło egzamin z wynikiem pomyślnym, i nie został sklasyfikowany.

Egzamin końcowy złożyli z przeciętnym wynikiem:

celującym	1
bardzo dobrym	7
dobrym	29
dostatecznym	14
razem	51

II. W r. s. 1908/9 zapisało się słuchaczy zwyczajnych 59, w tem 54 słuchaczy i 5 słuchaczek.

Wedle religii było: rzym. katol. 54, ewang. 1, mojż. 4.

Wedle wieku liczyło lat: 19 — 7	wedle wieku liczyło lat 26 — 3
„ „ „ „ 20 — 11	„ „ „ „ 27 — 3
„ „ „ „ 21 — 13	„ „ „ „ 28 — 2
„ „ „ „ 22 — 5	„ „ „ „ 30 — 1
„ „ „ „ 23 — 6	„ „ „ „ 31 — 1
„ „ „ „ 24 — 2	„ „ „ „ 32 — 1
„ „ „ „ 25 — 4	

Miało egzamin dojrzałości gimnazjalny 45, realny 8, inne równoznaczne studia 6.

W ciągu roku szkolnego wystąpiło słuchaczy 7.

e) Ogłoszenie dotyczące wpisów na r. s. 1909/10.

Warunkiem przyjęcia jest dowód, że kandydat lub kandydatka złożyli z pomyślnym wynikiem egzamin dojrzałości w jednym z austriackich gimnazyów lub szkół realnych wzgl. liceów. Ci zwyczajni słuchacze (ki) mają prawo składania kolokwii końcowego egzaminu, po którym otrzymują świadectwo.

W miarę wolnego miejsca może Dyrekcyja przyjmować także takich kandydatów (ki), którzy (re) nie mają powyżej wymienionych warunków, ukończyli jednak inną szkołę średnią lub zawodową, stojącą na równi ze szkołami średnimi albo mają zagraniczny egzamin dojrzałości. Tacy słuchacze (ki), przyjęci jako »nadzwyczajni« nie mają prawa składania egzaminów i otrzymują z końcem roku szkolnego tylko świadectwo frekwencyjne. Wolno im jednak wnieść podanie do c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty o uznanie odbytych studyów za równorzędne z egzaminem dojrzałości w tutejszej szkole średniej. W razie pomyślnego załatwienia prośby, zyskują wszystkie prawa słuchaczy zwyczajnych; leży więc w interesie takich kandydatów wnieść wcześniej odnośne podanie, aby ułatwić sobie przyjęcie, tem bardziej, że liczba słuchaczy (ek) na kursie abiturjentów nie może przekraczać 40.

W miarę wolnego miejsca może nadto Dyrekcyja na wykłady poszczególnych przedmiotów przyjąć »hospitantów« lub »hospitantki« z ukończonym 18 rokiem życia, o ile wykażą się odpowiedniemi wykształceniem.

Wpisy zwyczajnych słuchaczy (ek) odbywają się w ostatnich dniach czerwca i od 1 września, nadzwyczajnych względnie hospitantów od 20 do 22 września w kancelaryi Dyrekcyi Akademii od 8 do 10 rano.

Przy wpisie należy przedłożyć: świadectwo dojrzałości, ewentualnie ostatnie świadectwo szkolne, metrykę chrztu lub urodzenia, należycie wypełnioną kartę wpisową i opłatę szkolną, bez której wpisu dokonać nie można.

Każdy wpisany słuchacz (ka) otrzymuje kartę legitymacyjną.

Opłata wynosi 200 koron za cały rok i ma być odrazu z góry przy wpisie uiszczona. Hospitanci płacą za każdą godzinę tygodniową 20 koron rocznie.

Każdy wpisujący się słuchacz ma złożyć nadto 5 koron jako datek na zbiory naukowe. Od powyżej wymienionych opłat nie uwalnia się nikogo, raz zapłaconych nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Za ćwiczenia w pracowni towaroznawczej należy uiścić osobno takse 10 koron. Za uczęszczanie na naukę obcych języków i stenografię opłaca się osobne czesne stósownie do liczby słuchaczy, najmniej 10 do 20 koron rocznie od 1 godziny tygodniowo.

2. DWUKLASOWA SZKOŁA
HANDLOWA MĘSKA.

a) Skład grona nauczycielskiego z końcem r. s. 1908|9.

1. Dr. Bolland Arnold, j. w. gospodarz kl. I., uczył towaroznawstwa w kl. I. i II. tygod. godz. 6.
2. Ippoldt Juliusz, j. w. gospodarz kl. II., uczył języka niemieckiego w kl. I. i II., tyg. godz. 7.
3. Lang Maryan, j. w. uczył rachunków kupieckich w kl. I., tyg. godz. 4.
4. Dr. Lulek Tomasz, j. w. uczył rachunków kupieckich, buchalteryi i korespondencyi w kl. II., tyg. godz. 12.
5. Sosnowski Kazimierz, j. w. uczył języka polskiego w kl. I. i II., tyg. godz. 7.
6. Weigt Herkulan, j. w. uczył geografii handlowej w kl. I. i II., tyg. godz. 6.
7. Horowitz Jakób, j. w. uczył kaligrafii w kl. I. i II., tyg. godz. 3.
8. Dr. Josefert Bruno, j. w. uczył nauki o handlu i pisma maszynowego w kl. II., tyg. godz. 3.
9. Oleś Andrzej, j. w. uczył buchalteryi i korespondencyi w kl. I., tyg. godz. 6.
10. Rymar Leon, j. w. uczył stenografii w kl. I. i II., tyg. godz. 4.
11. Schwarz Leon, współwłaściciel handlu »H. Schwarz«, uczył nauki o handlu w kl. I., tyg. godz. 2.

b) REGULAMIN

dwuklasowej męskiej Szkoły Handlowej w Krakowie.

§ 1.

Zadaniem dwuklasowej szkoły handlowej dla chłopców, połączonej z Akademią handlową w Krakowie, jest udzielić młodzieńcom, którzy zamierzają poświęcić się stanowi kupieckiemu lub pokrewnym zawodom, oprócz pewnego zasobu wiedzy ogólnej, wykształcenia zawodowego i przyczynić się do podniesienia zarobkowości osób stanu kupieckiego.

Dla tych zawodów handlowych, dla których według § 38 ustawy przemysłowej przepisane jest wykazanie się świadectwem uzdolnienia, całkowite ukończenie z dobrym postępem tej 2-klasowej szkoły handlowej zastępuje cały czas praktyki w myśl rozp. c. k. Ministra Handlu w porozumieniu z c. k. Ministrem Wyznań i Oświaty z 13/8 1907. Dz. p. p. Nr. 198.

§ 2.

Językiem wykładowym jest język polski.

§ 3.

Dwuklasowa szkoła handlowa składa się z kursu przygotowawczego i z kursów rocznych, na które materiały nauki rozdzielony jest według planu, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty. Nauka odbywa się codziennie z wyjątkiem świąt i niedziel rano od 8. do 1. Rok szkolny trwa od 4 września do 30 czerwca.

§ 4.

Dwuklasowa szkoła handlowa męska połączona jest z Akademią handlową i Kuratorya tejże szkoły sprawuje równocześnie obowiązki Kuratoryi dwuklasowej szkoły handlowej w myśl po-

stanowień statutu organizacyjnego Akademii handlowej w Krakowie.

§ 5.

Kierownikiem dwuklasowej szkoły handlowej w Krakowie jest każdorazowy dyrektor Akademii handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele Akademii handlowej w Krakowie ewentualnie inni nauczyciele pomocniczy, mający stałe posady przy tutejszych szkołach średnich.

§ 6.

W celu poparcia nauki założy się dla dwuklasowej szkoły handlowej osobne zbiory naukowe, na razie korzystać będzie szkoła ze zbiorów Akademii handlowej w Krakowie.

§ 7.

Na kurs przygotowawczy przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli 13 rok życia lub ukończą go w roku kalendarzowym, w którym się zapisują i złożyli egzamin wstępny. Przy tym egzaminie muszą wykazać się odpowiednią znajomością języka polskiego i niemieckiego, tudzież czterech zasadniczych działań arytmetycznych.

Do klasy I. przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę przygotowawczą, tudzież uczniów, którzy ukończyli lub z końcem roku kalendarzowego, w którym się wpisują ukończą lat 14 i wykażą się świadectwem, że ukończyli z dobrym postępem kl. III. wydziałową, gimnazjalną, lub realną. W wyjątkowych tylko wypadkach i o ile miejsca starczy, będzie się przyjmować uczniów nie mających powyżej podanych studyów, jeżeli złożą z pomyślnym skutkiem ścisły egzamin wstępny w zakresie nauk, udzielanych w klasie przygotowawczej dwuklasowej szkoły handlowej.

Do klasy II. przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę I. dwuklasowej szkoły handlowej.

Liczba uczniów w jednej klasie nie może przekraczać 40.

§ 8.

Każdy uczeń wpisujący się po raz pierwszy ma złożyć wpisowe w kwocie 10 K. Każdy uczeń bez wyjątku składa corocznie 2 K. jako datek na zbiory naukowe. Czesne wynosi w klasie przygotowawczej, I i II po 40 K. rocznie i ma być wniesione w 2 ratach z góry (po połowie między dniem wpisu a 15/10 i między 1/2 a 15/3). Uczniowie klasy przygotowawczej nie mogą być od

opłaty szkolnej uwolnionymi. Nie uwalnia się również od czesnego za I. półrocze klasy I. nikogo z uczniów przyjętych wprost do klasy I., natomiast uczniowie, którzy przeszli z klasy przygotowawczej do klasy I. mogą w wyjątkowych wypadkach uzyskać uwolnienie. Od II. półrocza w klasie I, mogą uczniowie być uwalniani wedle zasad, przyjętych w szkołach średnich.

Raz wpłaconych opłat szkolnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 9.

Uczniów dwuklasowej szkoły handlowej obowiązują przepisy wydane przez c. k. Radę szkolną krajową dla uczniów szkół średnich oraz regulamin domowy Akademii handlowej w Krakowie.

§ 10.

Plan nauk obejmuje następujące przedmioty:

		Kl. Przyg.	Kl. I.	Kl. II.	Razem
1. Religia	tyg. godz.	2	—	—	2
2. Język polski	» »	3	4	3	10
3. Język niemiecki	» »	5	4	3	12
4. Geografia handlowa	» »	3	3	3	9
5. Rachunki kupieckie	» »	5	4	4	13
6. Towaroznawstwo	» »	—	3	3	6
7. Fizyka i chemia	» »	4	—	—	4
8. Historia naturalna	» »	4	—	—	4
9. Nauka o handlu	» »	—	2	2	4
10. Korespondencya handlowa	» »	—	3	4	7
11. Buchalterya	» »	—	3	4	7
12. Kantor wzorowy w 2. półroczu kl. II. 8 godz. tyg. łączy w sobie naukę buchalteryi i koresp.					
13. Stenografia	» »	—	2	2	4
14. Kaligrafia	» »	2	2	1	5
Nadobowiązkowo:					
15. Pisanie na maszynie	» »	—	—	2	2
Razem tyg. godz.		28	30	31	89

c) Szczegółowy plan nauk w dwuklasowej szkole handlowej.

I. Religia. (tyg. godz. 2).

Nauki tego przedmiotu udziela się na kursie przygotowawczym w zakresie planu dla szkół wydziałowych.

II. Język polski.

Cel nauki: Biegłość i poprawność w ustnem i pisemnem wyrażaniu się. Poznanie najważniejszych dzieł literatury polskiej.

KLASA PRZYGOTOWAWCZA (tyg. godz. 3).

Biegłe i poprawne czytanie, objaśnianie słów i treści. Opowiadanie. Ćwiczenia ortograficzne z uwzględnieniem podobnie brzmiących wyrazów. Zasadnicze wiadomości z gramatyki polskiej. Piśmienne streszczanie czytanych ustępów, łatwe opisy, układanie łatwych listów prywatnych. Uczenie się na pamięć.

Co dwa tygodnie zadanie szkolne. W I. p. dyktaty.

KLASA I. (tyg. godz. 4).

Powtórzenie odmian. Zasady pisowni i ćwiczenia ortograficzne. Lektura prozaicznych i poetycznych ustępów. Opowiadanie. Uczenie się na pamięć. Zadania szkolne i domowe na przemian: streszczania czytanych ustępów, listy prywatne, opisy przedmiotów i rzeczy, znanych uczniom z życia codziennego, razem 10.

KLASA II. (tyg. godz. 3).

Powtórzenie przerobionego w kl. I. materiału gramatycznego. Ćwiczenia ortograficzne. Dyspozycja wzorowych ustępów. Czytanie arcydzieł literatury polskiej z podaniem krótkich wiadomości biograficznych. Opowiadanie czytanych ustępów. Zadania szkolne

i domowe na przemian, od łatwych reprodukcji aż do samodzielnego wypracowania na dany temat z praktycznego życia, razem 8.

III. Język niemiecki.

Cel nauki: Zrozumienie łatwych ustępów prozaicznych. Wprawa w układaniu zwykłych listów kupieckich w interesie towarowym. Dostateczna biegłość w prowadzeniu rozmowy w języku niemieckim.

KLASA PRZYGOTOWAWCZA (tyg. godz. 5).

Ogólne wiadomości z gramatyki niemieckiej. Deklinacja i konjugacja. Płynne i poprawne czytanie. Opowiadanie czytanych ustępów. Konwersacja niemiecka. Ćwiczenia ortograficzne. Pisemne streszczanie łatwych opowiadań i opisów. Uczenie się na pamięć.

Co dwa tygodnie zadanie szkolne. W I. p. dyktaty.

KLASA I. (tyg. godz. 4).

Lektura utworów prozaicznych treści opowiadającej. Przy sposobności ćwiczenia gramatyczne z zakresu odmian i składni. Opowiadanie czytanych ustępów. Konwersacja niemiecka. Uczenie się na pamięć. Ćwiczenia ortograficzne co tygodnia. Pisanie listów prywatnych, w dalszym ciągu kupieckich w interesie towarowym. Zadań szkolnych i domowych na przemian razem 10.

KLASA II. (tyg. godz. 3).

Lektura ustępów treści opowiadającej, z towaroznawstwa, geografii i t. d. W miarę potrzeby przygodne ćwiczenia gramatyczne. Opowiadanie czytanych ustępów. Konwersacja niemiecka. Uczenie się na pamięć.

Ćwiczenia ortograficzne w miarę potrzeby. Pisanie listów kupieckich w interesie towarowym rozmaitych handli. Zadań szkolnych i domowych na przemian razem 8.

IV. Geografia handlowa.

Cel nauki: Na ogólnych geograficznych zasadach oparta znajomość państw jako obszarów produkcji i handlu i ich stanowisko w obrocie światowym z uwzględnieniem monarchii austro-węgierskiej.

KLASA PRZYGOTOWAWCZA (tyg. godz. 3).

Ogólny przegląd części ziemi wedle układu poziomego i pionowego, oraz politycznego podziału. Dokładniejsze traktowanie monarchii austriacko-węgierskiej i krajów sąsiednich.

KLASA I. (tyg. godz. 3).

Wyjaśnienie potrzebnych do zrozumienia map pojęć z geografii matematycznej. Zasady geografii fizycznej z uwzględnieniem tych partyi, które są szczególnie ważne dla produkcyi, handlu i komunikacyi. Monarchia austro-węgierska, jej ero- i hydrografia, klimat, zaludnienie, produkcyja rolnicza i górnicza, przemysł, komunikacye zwłaszcza główne linie kolejowe i okrętowe.

Kraje sąsiadujące z Austrią, pod powyżej wymienionymi względami, odnośnie jednak tylko do tych produktów naturalnych i przemysłowych, które mają znaczenie w handlu światowym lub są charakterystycznymi dla owych krajów. Przy omawianiu stosunków komunikacyjnych tych państw, należy uwzględnić w pierwszej linii ich stosunek do monarchii austro-węgierskiej.

KLASA II. (tyg. godz. 3).

Inne państwa Europy i ich kolonie, oraz samoistne państwa pozaeuropejskie, traktowane tak samo jak kraje sąsiadujące z monarchią austro-węgierską. Najważniejsze środki i instytucye komunikacyjne (okrety pocztowe, kabel, międzynarodowy związek pocztowy). Przy nauce geografii używa się zawsze map ściennych i atlasów i kładzie się szczególny nacisk na dobre odczytywanie mapy.

V. Rachunki kupieckie.

Cel na uki: Pewność w wykonywaniu potrzebnych dla kupca obliczeń w interesie towarowym z ciąglem uwzględnianiem rzeczywistej praktyki kupieckiej.

KLASA PRZYGOTOWAWCZA (tyg. godz. 5).

Cztery główne działania na liczbach całych i dziesiętnych; osobne ćwiczenia w dodawaniu większych szeregów liczb; ułamki pospolite; działania na liczbach mianowanych; rozkładanie i redukcya. Objaśnianie systemu metrycznego miar i wag. Częste ćwiczenia w pamięciowem rachowaniu przy każdej sposobności.

Zadania szkolne według potrzeby, oraz częste ćwiczenia domowe.

KLASA I. (tyg. godz. 4).

Działania arytmetyczne liczbami całymi i dziesiętnymi; dodawanie długich kolumn, podzielność liczb; rachowanie zwykłymi ułamkami o najwyższej dwucyfrowych licznikach i mianownikach. Przy wszystkich tych operacjach rachunkowych, uwzględnia się praktyczne skrócenia. Rachowanie liczbami mianowanymi. Rozkładanie i redukcya, praktyka włoska, najważniejsze wiadomości z zakresu geometrycznych stosunków i proporcji. Reguła trzech, wnioskowanie, rachunek procentu i odsetek od sta, na sto i w stu. Reguła łańcuchowa, rachunek przeciętny, mieszaniny i spółki. Zużytkowanie nabytych wiadomości do celów praktycznych jak: obliczanie zysku, straty, kosztów, prowizji, straty na wadze i t. p. Wyjaśnianie metrycznego systemu miar i wag; monety, miary i wagi w monarchii austro-węgierskiej, Niemczech, Francji, Włoszech, Anglii, Szwajcaryi, Rosji i państw naddunajskich, Stanów Zjednoczonych Ameryki północnej. Obliczanie monet wedle odcuły wiedeńskiej. Pojedyncze kalkulacje w krajowej i zagranicznej walucie głównie dla krajowych zamówień towarów. Układanie not, faktur i rachunków wedle norm przyjętych w praktyce. Ćwiczenia w pamięciowem rachowaniu przy każdej sposobności.

KLASA II. (tyg. godz. 4).

Powtórzenie trudniejszych działów z materiału naukowego I-szej klasy zwłaszcza rachunek procentu i prowizji. Obliczanie liczb odsetkowych, rachunek odsetek od odsetek, rachunek terminowy, rachunek dyskontu. Środki wypłaty używane w handlu: waluta złota i srebrna, moneta zdawkowa, pieniądz papierowy, чеки, przekazy kasowe. Cel i urządzenie pocztowej kasy oszczędności; weksle; najważniejsze wiadomości o obrotach weksli (weksle krajowe, dewizy, dyskont weksli). Rachunek bieżący wedle zwyczajów krajowych. Rachunek towarowy; obliczanie towarów notowanych na wiedeńskiej giełdzie towarowej, zwłaszcza: kawy, cukru, zboża, mąki, nafty, olejów i t. p. Skomplikowana kalkulacja towarowa dla zagranicznych, a nawet zamorskich odbiorów.

Zadania: W klasie I i II rocznie 8 wypracowań szkolnych oraz częste ćwiczenia domowe, korygowane na następnej lekcji w szkole.

VI. Historia naturalna.

Cel nauki: Poznanie najbardziej rozpowszechnionych i dla życia najważniejszych płodów przyrody.

KLASA PRZYGOTOWAWCZA (tyg. godz. 4).

Łatwo zrozumiała pogładowa nauka systematyki mineralogii, botaniki i zoologii. Szczególne uwzględnienie tych gatunków, które dla nauki towaroznawstwa mają większe znaczenie.

VII. Fizyka.

Cel nauki: Poznanie najważniejszych i łatwo zrozumiałych zjawisk fizycznych i chemicznych z uwzględnieniem potrzeb praktycznych, oparte na eksperymentach.

KLASA PRZYGOTOWAWCZA (tyg. godz. 4).

Stany skupienia ciał, ciężar, waga, środek ciężkości, zmiana objętości ciał pod wpływem ciepła, termometr, powietrze, przeciąg, wiatr, barometr, przewodniki ciepła, topnienie, parowanie, wilgoć, opady. Magnes, kompas, elektryczność przez tarcie, burze, wzajemne przyciąganie się ciał, elektromagnes, telegraf, telefon. Węgiel, tlenek węgla, dwutlenek węgla, wypalanie wapna, światło gazowe i elektryczne. Gnicie, fermentacja. Żelazo. Woda. Naczynia połączone, lewar, rozchodzenie się ciśnienia w cieczach, prasa hydrauliczna, pływanie, pompy, bania Herona, sikawka pożarna. Głos i echo. Zwierciadło płaskie, załamanie się światła, soczewki, oko ludzkie, okulary, mikroskop, luneta, fotografia.

VIII. Korespondencya handlowa i ćwiczenia kantorowe.

Cel nauki: Biegłość w wykonaniu prac kantorowych w interesach towarowych.

KLASA I. (tyg. godz. 3).

a) Wygotowanie not i rachunków w handlu towarowym, noty, wagi, faktury, rachunek kupna i sprzedaży, kwity, wypełnianie weksli i przekazów; dokumenty odnoszące się do ruchu towarowego (listy przewozowe, ładunkowe, konosamenty i t. p.) dokumenty w obrocie pocztowym (adresy, listy pieniężne, przekazy pocztowe, zlecenia pocztowe, pakiety) telegramy, świadectwa.

a) Wiadomości wstępne o stylu kupieckim (znaczenie każdego słowa) forma listów, manipulacja z listami wchodzącymi i wychodzącymi wogólności. Szczegółowe opracowanie następujących rodzajów listów: okólniki, zlecenia listowe co do kupna, oferty, listy z fakturami, listy awizujące, skrypty dłużne.

Za wypracowania domowe uważa się przepisywanie na czysto przerobionego w klasie materiału. Wypracowań szkolnych rocznie 6.

KLASA II. (tyg. godz. 4) w pierwszym półroczu.

Deklaracje towarów dla manipulacji cłowej. Noty eskontowe, listy w sprawie rachunku bieżącego wedle używanych metod, cenniki, listy polecające, wywiadowcze, upominające, reklamacyjne i uniewinniające, listy w sprawach wekslowych (trat, ryces) i domicylowania. Listy kredytowe, pełnomocnictwa, rewersy, zwykle handlowe kontrakty, zwykle podania do władz np. o udzieleniu prokury, zmianie firmy, prośba o wciągnięcie firmy do rejestru handlowego i t. p.

Wypracowań szkolnych rocznie 6.

IX. Buchalterya.

Cel nauki: Teoretyczna i praktyczna znajomość różnych metod prowadzenia ksiąg w interesach towarowych sposobem kupieckim.

KLASA I. (tyg. godz. 3).

Buchalterya pojedyncza według obliczenia ilościowego i wartościowego w przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych.

a) Teorya: Zadanie buchalteryi, najważniejsze postanowienia kodeksu handlowego, odnoszące się do prowadzenia ksiąg handlowych. Objaśnianie wyrazów technicznych. Urządzenie primanty, księgi kasowej, księgi głównej, inwentarza i potrzebnych w handlu drobiazgowym ksiąg pomocniczych (stracy, księgi faktur, księgi magazynowej).

b) Praktyczne przeprowadzenie kilku zwykłych jednomiesięcznych interesów w rozmaitych handlach drobiazgowych z wykluczeniem interesów zamorskich.

KLASA II. (tyg. godz. 4 w I. półroczu).

Buchalterya podwójna wedle obliczenia ilościowego i wartościowego.

a) Teorya: Znaczenie i charakter podwójnego ksiązkowania. Urządzenie ksiąg pomocniczych.

b) Praktyczne przeprowadzenie przykładów przerobionych już w klasie I. wedle buchalteryi pojedynczej, dla wykazania różnicy między oboma sposobami ksiązkowania.

W drugim półroczu klasy II. łączy się korespondencya i buchalterya w (tyg. godz. 8).

X. Kantor wzorowy.

Praktyczne przeprowadzenie kilkomiesięcznego interesu w handlu hurtownym połączonym z handlem drobiazgowym.

Z interesów bankowych przerobi się tylko tyle, ile w handlu hurtownym zwyczajnie potrzeba, natomiast uwzględni się w przeprowadzonym interesie sprawy spedycyjne i komisowe; można poruszyć także interesa zamorskie w skromnym zakresie np. eksport produktów krajowych, zamknięcie ksiąg, spisanie inwentarza.

(W obu klasach muszą być wszystkie do książkowania odnoszące się dokumenta należyście wypracowane).

XI. Nauka o handlu i wekslach.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych stosunków i urządzeń dotyczących handlu. Nabycie niezbędnych w praktyce kupieckiej wiadomości z prawa wekslowego, handlowego i przemysłowego z uwzględnieniem przypadków w praktyce zachodzących.

KLASA I. Nauka o handlu. (tyg. godz. 2).

Handel w ogólności. Rodzaje handlu. Przedmioty handlowe. Handel towarowy. Kupno i sprzedaż. Handel zamienny. Pieniądz w ogólności, waluta, miary i wagi. Stan handlowy: kupiec, firma, personal pomocniczy, spółki handlowe. Pośrednicy handlowi, komisant, spedytor, agent, przewoźnik. Środki pomocnicze handlu: koleje żelazne, żegluga, poczta, telegraf, asekuracja, targi, składy publiczne i t. p., cła, monopole, ochrona patentów, wzorów i marek, handel wolny.

KLASA II. Nauka o handlu i wekslach. (tyg. godz. 2).

Zasadnicze postanowienia ustawowe odnoszące się do ksiąg handlowych firm, pełnomocników handlowych, zawierania i wypełniania interesów handlowych, środki zabezpieczenia z uwzględnieniem I. i IV. ks. aust. ust. handl.

Pojęcie i podział weksla. Zdolność wekslowa, istotne znamiona weksla, stempel, indos, akcept, zapłata, protest, zobowiązania wystawcy, prawo skargi wierzyciela, powielanie weksli, weksle zaginione, fałszywe, weksle zagraniczne, a zwłaszcza węgierskie.

Handel pieniężny, weksłowy, handel walorów w głównych zarysach, kredyt i papiery kredytowe (państwowe i prywatne), banki, giełdy (pieniężne i towarowe), ich znaczenie i organizacja.

XII. Towaroznawstwo.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych towarów handlu światowego wedle ich charakterystycznych własności, otrzymywania, użytku, fałszowania i przerabiania na całe i półfabrykaty. Stronę technologiczną uwzględni się tylko o tyle, o ile ją uczniom przez demonstrowanie i doświadczenia można uczynić dostępną.

W ogólności przerabia się materiały naukowy raczej encyklopedycznie niż systematycznie.

KLASA I. (tyg. godz. 3).

Podział towarów na grupy wedle płodów trzech działów przyrody. Towary z zakresu mineralogii: węgiel, nafta, kruszce i wyroby hutnicze, sole, wyroby gliniane i szklane, materiały budowlane, środki do ostrzenia i politurowania, kamienie młyńskie, przybory do pisania, rysowania i malowania, kwasy mineralne, materiały zapalne i wybuchowe itd.

Nadto z technologii: objaśnienia zwykłych maszyn i zasad używania różnych motorów na okazywanych modelach i rysunkach.

KLASA II. (tyg. godz. 3).

Towary roślinne: Najważniejsze odżywki i używki, korzenie, produkty fermentacyjne, rośliny włókniste i wyrabianie z nich przędzy, drzewa i kory, papier, barwiki, tłuszcze, żywice, gумы, oleje i t. d.

Towary zwierzęce: skóra zwierząt i jej części (skóra wyprawiona, włosy i wyrabiana z nich przędza), rogi, szylkret, fiszbin, zęby, artykuły spożywcze, (mięso, mleko, tłuszcze, ser, ryby, konserwy), sztuczne i naturalne nawozy, jedwab, воск, miód, barwnina.

Przy sposobności należy podać ważniejsze sposoby fałszowania towarów i rozpoznawania fałsyfikatów, niemniej jak wspomnieć o niebezpieczeństwie przy używaniu niektórych towarów i sposobach ich przechowywania.

Z uczniami II. klasy należy urządzać częste wycieczki do fabryk i większych zakładów. Ze względów praktycznych należy przy nauce towaroznawstwa zwracać uwagę na lokalne stosunki handlowe.

XIII. Kaligrafia.

Cel nauki: WYROBIENIE PIĘKNEGO I SZYBKIEGO PISMA.

KLASA PRZYGOTOWAWCZA. (tyg. godz. 2).

Ćwiczenia w piśmie łacińskim i niemieckim (zadania domowe).

KLASA I. (tyg. godz. 2).

Gruntowne ćwiczenie w piśmie angielskim, niemieckim i rondownem w rozmaitych wielkościach (zadania domowe).

KLASA II. (tyg. godz 1).

Pismo kupieckie z uwzględnieniem metody szybkiego pisanie, sygnatury handlowe. (Zadania domowe).

XIV. Stenografia.

Cel nauki: Zdolność pisanie 80—100 słów na minutę i pewność w odczytywaniu własnego stenogramu.

KLASA I. (tyg. godz. 2).

Tworzenie i skracanie słów.

KLASA II. (tyg. godz. 2).

Skracanie zdań i ćwiczenia w szybkim pisaniu.

d) Spis imienny uczniów.

do szkoły dwuklasowej w r. s. 1908/9 zapisanych.

(Uczniowie oznaczeni w spisie * wystąpili w ciągu roku szkolnego).

KLASA I.

1. Amster Izak z Babc,
2. Bielez Jerzy z Bystrzycy na Śląsku,
3. Czader Eugeniusz z Krakowa,
4. *Emmer Salomon z Jasła,
5. *Englisch Maryan z Krakowa,
6. Hemzacek Wacław z Krakowa,
7. Herok Paweł z Zarzecza na Śląsku,
8. Hlouschek Alojzy z Krakowa,
9. Horowitz Berisch z Nowej wsi narodowej,
10. Immerglück Józef z Babc,
11. Jeromin Wacław Jerzy z Warszawy w Król. pol.,
12. *Kaflikiewicz Feliks z Nowego Sącza,
13. *Kleinzeller Maurycy z Półwsia zwierzynieckiego.
14. Kletowski Edward z Warszawy w Król. pol.,
15. Klocek Aleksander z Krakowa,
16. *Kołat Otto z Ludwinowa,
17. Konatkowski Bruno z Berlina w Król. Pruskiem,
18. Kopeć Maryan z Krakowa,
19. Kucharski Mieczysław Romuald z Kielc w Król. pol.,
20. Landau Henryk z Krakowa,
21. Luska Bruno z Berna na Morawach,
22. Łowczyński Floryan z Krakowa,
23. Palmi Otton z Nowego Sącza,
24. Paszucha Stefan z Krakowa,
25. Przewoźnik Augustyn z Zarzecza na Śląsku,
26. Salawa Józef z Leńczy gór.,
27. *Schmukler Elias z Tarnowa,
28. Schönberg Szyja z Krakowa,
29. Sirko Jan z Folwarków wielkich,
30. Spatek Stanisław z Brzeżnicy,
31. Spiegel Joachim z Krakowa,
32. Szpórna Józef z Krakowa,

33. *Wachsberg Salomon z Krakowa,
34. Wart Roman z Krakowa,
35. *Weitzenhoff Józef z Podgórze,
36. Welanyk Adam ze Stanisławowa,
37. Winiarski Mieczysław z Radziechowa,
38. *Wroński Kazimierz z Olszanicy.

KLASA II.

1. Frischer Józef z Alwerni,
 2. Godek Józef z Tarnowa,
 3. Hacker Izak z Kołomyi,
 4. Kaliciński Ludwik z Krakowa,
 5. Olbrych Jan z Samokłesk w Król. pol.,
 6. Porwit Władysław z Gorlic,
 7. Rogowski Iwo z Krakowa,
 8. Schneider Herman z Krakowa,
 9. Świnarski Tadeusz z Zawiercia w Król. pol.,
 10. Veith Czesław z Podgórze,
 11. Zaczek Szymon z Kołomyi,
 12. Zarzecki Wiktor z Warszawy w Król. pol.,
 13. Zatora Wiktor z Jasła,
 14. Zauss Karol z Krakowa,
 15. Ziarko Ignacy z Jaworzna.
-

e) Statystyka uczniów Dwuklasowej szkoły handlowej.

1. Liczba uczniów:	Kl. I.	Kl. II.	Razem
Z początkiem roku szk. 1908/9 przyjęto	28	15	43
W ciągu roku szk. 1908/9 przyjęto	10	—	10
Razem	38	15	53

Z tych przyjęto:

a) tutejszych z promocją	—	15	15
b) obcych z promocją	36	—	36
c) repetentów	2	—	2
Razem	38	15	53

W ciągu roku wystąpiło	9	—	9
Liczba uczn. z końcem roku szk. 1908/9	29	15	44

2. Według miejsca urodzenia:

Z Krakowa	12	4	16
z powiatu krakowskiego	3	—	3
z Podgórza	—	1	1
z Galicyi	6	7	13
z innych prowincyi Austrii	4	—	4
z Królestwa Polskiego	3	3	6
z Prus	1	—	1
Razem	29	15	44

3. Według wyznania było:

Religii rzymsko-katolickiej	19	12	31
» grecko-katolickiej	1	—	1
» ewangelickiej	3	—	3
» mojżeszowej	6	3	9
Razem	29	15	44

4. Według języka ojczystego było:			
	Kl. I.	Kl. II.	Razem
Polaków	26	15	41
Rusinów	1	—	1
Czechów	2	—	2
Razem	29	15	44

5. Według wieku było:			
urodzonych w r. 1894	5	—	5
» 1893	5	2	7
» 1892	5	3	8
» 1891	9	3	12
» 1890	3	2	5
» 1889	1	3	4
» 1888	1	2	3
Razem	29	15	44

6. Według zamieszkania rodziców było:			
Z Krakowa	16	6	22
z Podgórza	1	1	2
z powiatu krakowskiego	2	—	2
z Galicyi	3	7	10
z Królestwa Polskiego,	3	1	4
ze Śląska	3	—	3
z Prus	1	—	1
Razem	29	15	44

7. Według zawodu rodziców, było synów:			
adwokatów, notaryuszy, inżynierów	1	—	1
kupców	7	2	9
nauczycieli	—	—	—
ofycjalistów pryw.	3	2	5
przemysłowców	4	2	6
robotników	3	2	5
rolników	4	—	4
urzędników	6	7	13
właścicieli dóbr i realności	1	—	1
Razem	29	15	44

8. Uczęszczało na przedmioty nadobowiązkowe:			
Śpiew	4	—	4
Pisanie na maszynie	—	12	12
Ćwiczenia w prac. towar.	—	15	15

g. Klasyfikacya za II. półr. r. szk. 1908/9.

	Kl. I.	Kl. II.	Razem
Otrzymało stopień celujący:	I	I	2
» » I.	20	12	32
» » II.	2	I	3
Przeznaczono do egzaminu poprawczego	6	I	7
Razem	29	15	44

f) Wykaz książek

dla dwuklasowej Szkoły handlowej na r. 1909/10.

KURS PRZYGOTOWAWCZY.

Język polski: *Benoni-Habura*. Książka do czytania dla VI. i VII. kl. szkół wydziałowych.

Język niemiecki: *German-Petelenz*. Ćwiczenia dla kl. III.

Geografia: *Klemensiewicz-Tatomir*. Wiadomości z nauki geografii.

Rachunki: *Dniestrzański*. Nauka rach. dla szkół wydz.

Fizyka i chemia: *Natanson*. Fizyka dla szkół wydział., *Alberti*,
Chemia dla szkół wydziałowych.

Historia naturalna: *Rostański*. Historia natur. dla szkół wydz.

KLASA I.

Język polski: *Próchnicki*. Wzory poezyi i prozy.

Język niemiecki: *A. Tuma*. Czytanka niemiecka jak w I. A. H.

Geografia: *Zehden-Cicalek*. Leitfaden der Handelsgeographie für 2-klassige Handelsschulen.

Rachunki kupieckie: *Pawłowski*. Podręcznik rachunków kupieckich.

Towaroznawstwo: *Hassack*. Leitfaden der Warenkunde f. 2-klassige Hs. T. I. Anorganische Waren. *Kujawski*, Towaroznawstwo Cz. I.

Nauka o handlu: *Kistryn*. Nauka o handlu i wekslach.

Korespondencya: *Haberer*. Lehrbuch der Handelskorrespondenz f. d. Unterricht an 2-klas. Hs.; *Chankowski*. wykład korespondencyi handlowej.

Buchalterya: *W. Góra*. Buchalterya pojedyncza.

Stenografia: *Bojarski*. Stenografia.

KLASA II.

Język polski: *Próchnicki*. jak w I.

Język niemiecki: *Tuma*. jak w I.

Geografia: *Zehden-Cicalek*. jak w I.

Rachunki kupieckie; *Pawłowski*. jak w I.; *Kreibig* Leitfaden der Kaufm. Rechnens f. 2 K. Hs.

Towaroznawstwo: *Hassack*. Leitfaden der Warenkunde f. Kl. Hs. T. 2. Organische Waren.

Nauka o handlu: *Kistryn* jak I.

Korespondencya: *Haberer* jak I. *Chankowski* jak I.

Buchalterya: *Schiller*. Leitfaden d. Buchhalt. f. 2-kl. Hs.

Stenografia: *Bojarski*. jak w I.

g) Ogłoszenie dotyczące wpisów

do dwuklasowej szkoły handlowej męskiej na r. 1909/10.

Na kurs przygotowawczy przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli 13 rok życia lub ukończą go w roku kalendarzowym, w którym się zapisują i złożyli egzamin wstępny. Przy tym egzaminie wykazać się muszą odpowiednią znajomością języka polskiego, niemieckiego, tudzież 4 zasadniczych działań arytmetycznych.

Do klasy I. przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli lub z końcem roku kalendarzowego, w którym się zapisują ukończą lat 14 i wykażą się świadectwem, że ukończyli z dobrym postępem kl. III wydziałową, gimnazjalną lub realną. W wyjątkowych wypadkach, o ile miejsca starczy, będzie się przyjmować uczniów nie mających powyżej podanych studyów, jeżeli złożą z pomyślnym skutkiem ścisły egzamin wstępny w zakresie nauk, udzielanych w klasie przygotowawczej dwuklasowej szkoły handlowej.

Do klasy II. przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem kl. I. dwuklasowej szkoły handlowej.

Każdy zgłaszający się po raz pierwszy do wpisu uczeń ma przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne oraz należycie wypełnioną kartę wpisową. Przy wpisie należy uiścić takse wstępną w kwocie 10 K. oraz 2 K. jako datki na zbiory naukowe.

Opłata szkolna wynosi rocznie 40 K.; w klasie przygotowawczej i kl. I (w I półroczu) nie uwalnia się od czesnego nikogo.

Wpisy odbędą się w dniach 27 do 30 czerwca i 1 do 3 września między 9 a 12 godz. rano w Dyrekcji Akademii Handlowej. Nowi wstępujący uczniowie mają się zgłosić w towarzystwie rodziców lub opiekunów.

Dnia 5. września odprawi się nabożeństwo wstępne — po nabożeństwie ewentualne egzamina wstępne — a 7. września rozpoczyna się regularna nauka szkolna.

3. Dwuklasowa Szkoła
handlowa żeńska.

a) REGULAMIN

Dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt.

§ 1.

Zadaniem Dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt, połączonej z Akademią handlową w Krakowie jest udzielić dziewczętom tych wiadomości kupieckich, zwłaszcza kantorowych, których potrzebować mogą jako buchalterki, kasyerki, korespondentki i t. p.

§ 2.

Językiem wykładowym jest język polski.

§ 3.

Szkoła składa się z dwóch kursów rocznych, na które materiały naukowy rozdzielony jest wedle planu zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty.

§ 4.

Dwuklasowa szkoła handlowa dla dziewcząt, połączona jest z Akademią handlową w Krakowie, a Kuratorya tejże szkoły sprawuje równocześnie obowiązki Kuratoryi Dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt w myśl postanowienia statutu org. Akademii handlowej.

§ 5.

Kierownikiem dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt w Krakowie jest każdorazowy dyrektor Akademii handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele Akademii handlowej ewentualnie inni nauczyciele pomocniczy, mające stałe posady przy tutejszych szkołach średnich lub instytucjach finansowych i t. p.

§ 6.

Do klasy I. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z dobrym postępowaniem trzy klasy szkoły wydziałowej (licealnej lub średniej), albo złożyły egzamin wstępny z języka polskiego, niemieckiego, rachunków, geografii i nauk przyrodniczych w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowej szkole wydziałowej. Uczennice muszą w roku, w którym się wpisują do szkoły ukończyć 14 lat.

Do klasy II. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z I stopniem ogólnym klasę I. Dwuklasowej szkoły handlowej, lub mając co najmniej lat 15 złożyły egzamin wstępny w zakresie nauk udzielanych w klasie I. Dwuklasowej szkoły handlowej.

§ 7.

Przy pierwszym wpisie ma każda uczennica złożyć wpisowe w wysokości 10 K. Każda zaś bez wyjątku składa co roku 2. K. jako datek na zbiory naukowe. Czesne wynosi 40 K. rocznie i ma być wniesione w dwóch ratach z góry (połowa do 15/10, druga połowa między 1/2 a 15/3). W pierwszym półroczu klasy I. nie uwalnia się wcale od opłaty szkolnej. Począwszy od II. półrocza klasy I. mogą uczennice uzyskać uwolnienie na warunkach przyjętych w szkołach średnich. Raz wpłaconych opłat szkolnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 8.

Wszystkie inne prawa i obowiązki uczennic nie wyszczególnione w niniejszym regulaminie zawierają odnośne przepisy dla uczniów Akademii handlowej względnie dla uczniów i uczennic szkół średnich.

§ 9.

Plan nauk obejmuje następujące przedmioty:

1. Język polski . . .	kl. I. 2 godz.	kl. II. 2 godz. razem	4
2. Język niemiecki . .	» 3	» 3	6
3. Rachunki kupieckie »	4	» 3	7
4. Nauka o handlu i wekslach . . .	» 3 (w I. półr.)	» 2	5
5. Buchalterya . . .	» 3 (w II. »)	» 4	7
6. Prace kant. i koresp.	» 3	» 2	5
7. Geografia handlowa	» 2	» 2	4
8. Stenografia . . .	» 2	» 2	4
9. Kaligrafia. . . .	» 2	» 1	3
Nadobowiązkowo:			
10. Pisanie na maszynie	» —	» 4	4
Razem tygodniowo w kl. I.	21 godz.	w kl. II. 25 godz. razem	46

b) Plan szczegółowy.

Język polski.

KLASA I.

Powtórzenie odmian. Zasady pisowni i ćwiczenia ortograficzne. Lektura prozaicznych i poetycznych ustępów. Opowiadanie. Uczenie się na pamięć. Zadania szkolne i domowe na przemian: streszczania czytanych ustępów, listy prywatne, opisy przedmiotów i rzeczy, znanych uczennicom z życia codziennego, razem 10.

KLASA II.

Powtórzenie przerobionego w kl. I. materiału gramatycznego. Ćwiczenia ortograficzne. Dyspozycja wzorowych ustępów. Czytanie arcydzieł literatury polskiej z podaniem krótkich wiadomości biograficznych. Opowiadanie czytanych ustępów. Zadania szkolne i domowe na przemian, od łatwych reprodukcji aż do samodzielnego wypracowania na dany temat z praktycznego życia. Razem 8.

Język niemiecki.

KLASA I.

Lektura utworów prozaicznych treści opowiadającej. Przy sposobności ćwiczenia gramatyczne z zakresu odmian i składni. Opowiadanie czytanych ustępów. Konwersacja niemiecka. Uczenie się na pamięć. Ćwiczenia ortograficzne co tygodnia. Pisanie listów w zakresie handlu i przemysłu. Zadań szkolnych i domowych na przemian razem 10.

KLASA II.

Lektura ustępów treści opowiadającej z towaroznawstwa, geografii i t. d. W miarę potrzeby przygodne ćwiczenia gramatyczne. Opowiadanie czytanych ustępów. Konwersacja niemiecka. Uczenie się na pamięć. Ćwiczenia ortograficzne w miarę potrzeby. Pisanie listów kupieckich w interesie towarowym rozmaitych handli. Zadań szkolnych i domowych na przemian razem 10.

Rachunki kupieckie.

KLASA I.

Działania arytmetyczne liczbami całymi i dziesiętnymi, mianowanymi i niemianowanymi, dodawanie długich kolumn, podzielność liczb; rachowanie zwykłymi ułamkami o najwyżej 3 cyfrowych licznikach i mianownikach. Przy wszystkich tych operacjach rachunkowych uwzględnia się praktyczne skrócenia. Rozkładanie i redukcya, najważniejsze wiadomości z zakresu stosunków i proporcji. Reguła trzech, wnioskowanie, rachunek procentu i odsetek od sta, na sto i w stu, obliczanie liczb odsetkowych rachunkiem odsetek od odsetek, rachunek dyskontu. Reguła łańcuchowa, rachunek przeciętny, mieszaniny i spółki. Zużytkowanie nabytych wiadomości do celów praktycznych jak: obliczanie zysku, straty prowizyi, kosztów, straty na wadze i t. p. Wyjaśnienie metrycznego systemu miar i wag. Ćwiczenia w pamięciowym rachowaniu przy każdej sposobności.

KLASA II.

Powtórzenie rachunku procentu i dyskontu. Rachunek dewiz i papierów wartościowych wedle ceduły wiedeńskiej. Rachunek srebra, złota i monet w zarysie. Zasady rachunku dewiz i papierów wartościowych na giełdach zagranicznych. Pojedyncza i skomplikowana kalkulacya towarowa. Obliczenia cłowe.

Zadania: W klasie I. i II. rocznie 6 wypracowań szkolnych oraz częste ćwiczenia domowe korygowane na następnej lekcji w szkole.

Nauka o handlu i wekslach.

KLASA I. Półrocze I.

Pojęcie, powstanie i pożytek handlu. Handlujący, firmy i personal kupiecki. Przedmioty handlu i mierzenie tychże. Systemy monet, miar i wag ze szczególnem uwzględnieniem systemu metrycznego. Handel towarowy. Sposoby wyrównania interesów towarowych. Weksle i ich rozmaite formy i rodzaje objaśnione teoretycznie i opracowane praktycznie. Protest z powodu odmówionego akceptu i protest z powodu odmówionej zapłaty. Przekazy i czeki. C. k. urząd pocztowych kas oszczędności. Zawody pomocnicze handlu i przemysłu. (Potem następuje w II. półroczu buchalterya pojedyncza).

KLASA II.

Krótkie powtórzenie tego co brano z nauki o handlu w kl. I. Handel towarowy w swoich rozmaitych formach i rodzajach.

Ogólne postanowienia (ustawy) dotyczące interesów handlowych. Kupno i wykonanie interesów handlowych. Interes komisowy. Agent. Stręczyciel handlowy. Przewoźnictwo (przewoźnik, kolej żelazna, żegluga rzeczna). Handel złotem, wekslami i papierami kredytowymi. Spółki handlowe. Zakłady popierające rozwój handlu: Targi, wystawy, doki, giełdy, izby handlowe, poczta i telegraf. Niewypłacalność i konkurs. Likwidacja. Powtórzenie wziętej w klasie I. nauki o wekslach i rozszerzenie tejże z uwzględnieniem postanowień ustawy wekslowej. Ważniejsze postanowienia ustawy przemysłowej. Wolny i koncesyjonowany przemysł, rękodzielnictwo. Stosunek prawny między przedsiębiorcą a personelem pomocniczym.

Buchalterya pojedyncza.

KLASA I. Półrocze II.

Jako dalszy ciąg nauki o handlu i wekslach.

Pojęcie i cel buchalteryi. Postanowienia prawne co do buchalteryi i ksiąg handlowych. Zasady buchalteryi pojedynczej. Księgi główne i pomocnicze buchalteryi pojedynczej. Strazza. Zamknięcie ksiąg podług metody pojedynczej. Przeprowadzenie przez księgi jednomiesięcznego interesu pojedynczego kupca przy stopniowym wprowadzeniu w czynności bieżące handlu towarowego. Zamknięcie wszelkich ksiąg zasadniczych i pomocniczych. Książkowanie w interesie drobiazgowym.

Trzy zadania szkolne w półroczu; wypracowania domowe w odpowiednich odstępach czasu.

Buchalterya podwójna.

KLASA II.

Krótkie powtórzenie buchalteryi pojedynczej. Zasady buchalteryi podwójnej. Kontowanie. Księgi zasadnicze buchalteryi podwójnej. Zamknięcie kontokorrentów podług metody najbardziej używanej. Przeprowadzenie buchalteryczne jednomiesięcznego interesu pojedynczego kupca hurtownego (połączonego z interesem drobiazgowym) przez wszystkie księgi zasadnicze i pomocnicze wraz z zamknięciem. Zamknięcie ksiąg w spółkach jawnych. Książkowanie interesów towarowych, komisowych, konsygnacyjnych. W zarysie książkowanie interesów towarowych na Conto mio i w spółkach czasowych. Cztery zadania szkolne w ciągu półrocza; wypracowania domowe w odpowiednich odstępach czasu.

Prace kantorowe i korespondencya.

KLASA I.

W związku z nauką o handlu i wekslach objaśnienia dotyczące sporządzenia not, rachunków, faktur, faktur konsygnacyj-

nych, rachunków sprzedaży, not wagi, rachunków kosztów, ceduł dostawy i poświadczeń odbioru, poświadczenia złożenia i otrzymania, listy przewozowe, konosamenty i telegramy. Objaśnienia dotyczące formy zewnętrznej listu kupieckiego. Listy w interesie towarowym na własny rachunek. Listy w sprawach wekslowych a mianowicie: awizacya trat, listy dotyczące przesłania rymes do inkasu i na rachunek bieżący, w sprawie zaakceptowania i umieszczenia weksli. Listy wypłat i przesyłek w gotówce oraz przekazów, przy szczególnem uwzględnieniu wypłat, przesyłek gotówki i uznania w rachunku bieżącym dokonywanych przez c. k. urząd pocztowy kas oszczędności. Listy wywiadowcze i informacyjne. Trzy zadania szkolne w półroczu. Jako zadania domowe przepisanie na czysto zadań wykonanych w szkole.

KLASA II.

Powtórzenie tego co wzięto w klasie I. Trudniejsze listy w sprawach wekslowych w szczególności listy w sprawie protestu z powodu odmówionego akceptu i protestu z powodu odmówionej zapłaty i rachunek zwrotny. Najniezbędniejsze listy w sprawie monet i papierów kredytowych, listy polecające i kredytowe. Listy w sprawie kontokorrentów. Zaległe zapłaty, niewypłacalność i upadłość. Listy w sprawach towarowych na obcy rachunek. Sprawozdania targowe. Listy spedycyjne. Okólniki i oferty usług. Na zakończenie powtórzenie całej nauki korespondencji, o ile możliwości w związku z jednomiesięcznym interesem przeprowadzonym przez buchalterję. Zadania szkolne i domowe jak w kl. I.

Geografia handlowa.

KLASA I.

Wyjaśnienie potrzebnych do zrozumienia map pojęć z geografii matematycznej i fizycznej tych partyi, które są szczególnie ważne dla produkcji handlu i komunikacji. Krótki przegląd części ziemi i oceanów. Monarchia austro-węgierska zwłaszcza główne linie kolejowe i okrętowe. Niemcy, Szwajcarya, Włochy, Bałkan i zamorskie posiadłości tureckie.

KLASA II.

Inne państwa Europy i ich kolonie, oraz samoistne państwa pozaeuropejskie wedle ich znaczenia dla handlu światowego. Najważniejsze środki i instytucje komunikacyjne, (okręty pocztowe, kabel, międzynarodowy związek pocztowy) o ile mają znaczenie dla handlu światowego. W obu klasach uwzględnia się oro- hydro i typografię o tyle, o ile są konieczne do zrozumienia stosunków handlowo geograficznych.

Stenografia.

KLASA I.

Tworzenie i skracanie słów.

KLASA II.

Skracanie zdań i ćwiczenia w szybkim pisaniu aż do 70 słów na minutę.

Kaligrafia.

KLASA I.

Gruntowne ćwiczenie w piśmie łacińskim i niemieckim w rozmaitych wielkościach (zadania domowe).

KLASA II.

Ćwiczenia w piśmie łacińskim i niemieckim. Pismo rondo. Zadania domowe.

c) Wykaz książek na rok szk. 1909|10
dla dwuklasowej szkoły handlowej żeńskiej.

KLASA I.

- Język polski:** *Próchnicki*. Wzory poezyi i prozy.
Język niemiecki: *A. Tuma*. Niemiecka czytanka jak w A. H.
Rachunki kupieckie: *Pawłowski*. Podręcznik rachunków kupieckich.
Nauka o handlu: *Kistryn*. Nauka o handlu.
Buchalteryja: *Góra*. Buchalteryja pojedyncza.
Prace kantor. i korespondencya: *Chankowski*. Wykład korespondencyi handlowej.
Geografia: *Zehden-Cicalek*. Leitfaden der Handelsgeographie für 2-klassige Handelsschulen.
Stenografia: *Bojarski*. Stenografia.

KLASA II.

- Język polski:** *Próchnicki*. Wzory poezyi i prozy.
Język niemiecki: *A. Tuma*. Niemiecka czytanka jak w A. H.
Rachunki: jak w kl. I.
Nauka o handlu i wekslach: jak w kl. I.
Buchalteryja: *Schiller*. Leitfaden der Buchhaltung für 2-klassige Handelsschulen.
Korespondencya: jak w kl. I.
Geografia: jak w kl. I.
Stenografia: jak w kl. I.
-

d) Ogłoszenie dotyczące wpisów

do dwuklasowej szkoły handlowej żeńskiej na r. 1909/10.

Do klasy I. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z dobrym postępowaniem 3 klasę szkoły wydziałowej (licelnej lub średniej, albo złożą egzamin wstępny z jęz. polskiego, niemieckiego, rachunków, geografii i nauk przyrodniczych w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowej szkole wydziałowej. Uczennice muszą w roku, w którym się wpisują do szkoły ukończyć 14 lat życia.

Do klasy II. przyjmuje się na rok szkolny 1909/10 uczennice, które ukończyły z I stopniem ogólnym klasę I kursów handlowych przy szkole wydziałowej im. św. Scholastyki w Krakowie, lub mając co najmniej lat 15 złożą egzamin wstępny w zakresie nauk udzielanych w I. klasie dwuklasowej żeńskiej szkoły handlowej.

Każda zgłaszająca się do wpisu uczennica ma przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne oraz należyte wypełnioną kartę wpisową. Przy wpisie należy uiścić takse wstępną w kwocie 10 K. oraz 2 K. jako datek na zbiory naukowe. Opłata szkolna wynosi 40 K. rocznie i ma być wniesiona w 2 ratach z góry (do 15/10 i do 15/3). W pierwszym półroczu klasy I. nie uwalnia się wcale od opłaty szkolnej; począwszy od II. półrocza klasy I. mogą uczennice uzyskać uwolnienie na warunkach przyjętych w szkole średniej.

Wpisy odbędą się w dniach 27 do 30 czerwca 1909 i od 1. do 3. września 1909, między 9 a 12, w kancelaryi Dyrekcyi Akademii. 6 września nabożeństwo wstępne — po nabożeństwie egzamina wstępne. Dnia 7. września rozpoczyna się nauka przy ulicy Kapucyńskiej l. 4.

4. Uzupełniająca
Szkoła handlowa.

a) Skład grona nauczycieli z końcem r. s. 1908|9.

1. Dyrektor Kannenberg Józef, j. w. uczył języka niemieckiego w kl. I., tyg. godz. 2.
 2. Dr. Bolland Arnold, j. w. uczył towaroznawstwa w kl. III., tyg. godz. 2.
 3. Sosnowski Kazimierz, gospodarz klasy I., j. w. uczył języka polskiego w kl. I., tyg. godz. 2.
 4. Weigt Herkulan, gospodarz klasy II., uczył geografii handlowej w kl. I., II. i III., tyg. godz. 3.
 5. Callier Oskar, j. w. uczył języka niemieckiego w kl. II., tyg. godz. 2.
 6. Miszkiewicz Wiktór, urzędnik banku gal. dla handlu i przem., uczył buchalteryi w kl. I. i II., tyg. godz. 2; korespondencyi w kl. I. i II., tyg. godz. 2.
 7. Peszkowski Ludwik, dyrektor szkoły wydziałowej, uczył kaligrafii w kl. I. i II., tyg. godz. 2.
 8. Schwarz Leon, j. w. uczył nauki o handlu w kl. III., tyg. godz. 1.
 9. Wacłęga Henryk, dyrektor szkoły wydziałowej, gospodarz klasy III, uczył rachunków w kl. I., II. i III., tyg. godz. 6.
-

b) Regulamin uzupełniającej szkoły handlowej.

§ 1.

Zadaniem uzupełniającej szkoły handlowej jest: osobom będącym w praktyce handlowej dać sposobność do uzupełnienia swych wiadomości i przyczynić się do podniesienia ich zarobkowości.

§ 2.

Uzupełniająca szkoła handlowa składa się z trzech kursów rocznych, na które materiały nauki jest rozdzielony według planu, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty.

Ogół godzin nauki w każdej klasie ustanawia się na 8 godzin tygodniowo — w poniedziałki, środy, czwartki i soboty od godziny 2 do 4 względnie od 4 do 6 w razie otwarcia klas równorzędnych.

Rok szkolny trwa od 16. września do 30. czerwca.

§ 3.

Uzupełniająca szkoła handlowa w Krakowie połączona jest z Akademią handlową, a językiem wykładowym jest język polski.

Wydział zarządu Akademii handlowej sprawuje równocześnie obowiązki Wydziału szkolnego szkoły uzupełniającej. Obraduje on nad sprawami szkoły uzupełniającej i zarządza nią w myśl postanowień statutu organizacyjnego Akademii handlowej.

§ 5.

Kierownikiem szkoły uzupełniającej jest dyrektor Akademii handlowej, sprawując równocześnie nadzór dydaktyczno-pedagogiczny.

§ 6.

Do uzupełniającej szkoły handlowej obowiązani są uczęszczać uczniowie i praktykanci handlowi w Krakowie, o ile nie ukończyli z pomyślnym skutkiem równoważnej szkoły uzupełniającej lub nie wykazą się wiedzą, odpowiadającą zakresowi nauki w szkole uzupełniającej (§ 99 b. now. ust. przem. z 23. lutego 1897 Dz. pr. p. Nr. 63).

Uczniów przyjmuje się przed rozpoczęciem nauki w terminach, które Dyrekcyja corocznie ogłosi.

Na kurs I. przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy wykazą się świadectwem uwolnienia ze szkoły ludowej co najmniej 4-klasowej (po odbyciu sześcioletniej obowiązkowej nauki szkolnej) lub świadectwem innej szkoły, które w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia szkoły ludowej, albo ukończyli z dobrym postępem naukę w uzupełniającej ogólnej szkole, albo przy egzaminie wstępnym okażą wiadomości, odpowiadające powyższemu warunkom.

Do klasy II. przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem I. klasę uzupełniającej szkoły handlowej. Wyjątkowo mogą być przyjęci do II. klasy ci uczniowie, którzy wykazą się świadectwem z ukończonej III. klasy wydziałowej lub gimnazjalnej (realnej).

Do klasy III. przyjmuje się tylko uczniów, którzy z dobrym postępem ukończyli klasę II. uzupełniającej szkoły handlowej.

§ 7.

Każdy uczeń zgłaszający się do wpisu po raz pierwszy ma przedłożyć świadectwo uwolnienia ze szkoły ludowej względnie inne równoważne świadectwo, metrykę chrztu względnie urodzenia i złożyć takse wstępną 2 K. oraz corocznie 2 K. jako datkę na środki naukowe. Datki na środki naukowe składają również uczniowie wpisujący się na nowo do szkoły.

Od taksy wstępnej nie uwalnia się nikogo. Od datku na zbiory naukowe może Kuratorya uwolnić uczniów będących na praktyce u członków Krakowskiej Kongregacji kupieckiej. Uczniowie nie będący na żadnej praktyce lub nie obowiązani do nauki uzupełniającej płacą oprócz taksy wstępnej i datku na środki naukowe chesne szkolne 10 K. rocznie z góry przy wpisie. Raz wpłaconych opłat nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 8.

Każdy uczeń jest obowiązany uczęszczać regularnie na naukę według przepisów planu naukowego, unikać wszelkiego przeszkadzania nauce, szanować urządzenia szkolne i środki naukowe i wogóle stosować się do zarządzeń szkoły.

Każdy uczeń otrzymuje książeczkę kontrolną pilności i uczęszczania i obowiązany jest do przestrzegania zawartych w niej przepisów niemniej jak i regulaminu domowego przez Kuratoryę szkoły wydane.

§ 9.

Przy końcu roku szkolnego otrzymuje każdy uczeń wykaz zachowywania się, pilności i postępu w każdym przedmiocie nauki, a po ukończeniu całego trzechlecia nauki świadectwo końcowe.

c) Plan nauki

Szkoły handlowej uzupełniającej, połączonej z Akademią Handlową w Krakowie.

I. Język polski.

Cel nauki: Względna poprawność i biegłość w mowie i piśmie, mianowicie w zakresie praktyki kupieckiej.

KLASA I. (2 godziny tygodniowo).

Płynne i wyraziste czytanie, objaśnianie słów i treści, opowiadanie czytanych ustępów. Ćwiczenia ortograficzne. Powtórzenie i utrwalenie zasadniczych wiadomości gramatycznych, potrzebnych do należytego wysłowienia się i poprawnej pisowni. Układanie listów prywatnych na podstawie dyspozycji. Lektura stosownej książki do czytania. Zadania: co 14 dni szkolne a w miarę możliwości domowe.

II. Język niemiecki.

Cel nauki: Rozszerzenie i pogłębienie nabytej już poprzednio przez uczniów znajomości języka w mowie i piśmie w celu nauczania się korespondencji handlowej.

KLASA I. (2 godziny tygodniowo).

Plan nauki jak dla języka polskiego w klasie I.

KLASA II. (2 godziny tygodniowo).

Niemiecka korespondencya handlowa według planu naukowego dla polskiej korespondencji handlowej w klasie II. Zadania w kl. I. i II. co 14 dni, głównie szkolne. Czystopisy listów uważa się jako zadania domowe.

III. Rachunki.

Cel nauki: Pewność i biegłość w wykonywaniu najważniejszych dla kupca rachunków w interesie towarowym.

KLASA I. (2 godziny tygodniowo).

Cztery działania główne na liczbach niemianowanych, całkowitych, ułamkach dziesiętnych i zwyczajnych z ograniczeniem do jedno- a co najwyżej dwucyfrowych mianowników. Istotnie praktyczne sposoby rachowania. Ciągłe ćwiczenia w liczeniu szybkim i pamięciowym. Układ metryczny miar i wag, najważniejsze wiadomości o monetach, miarach i wagach państw europejskich i Stanów Zjednoczonych Ameryki północnej. Rozkładanie i redukcja. Wnioskowanie. Co 14 dni zadania szkolne i domowe.

KLASA II. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie ważnych w praktyce sposobów rachowania, tudzież wiadomości o monetach, miarach i wagach. Wnioskowanie, praktyka włoska, rachunek łańcuchowy. Najważniejsze wiadomości o stosunkach i proporcjach, reguła trzech, rachunek spółki i najzwyczajniejsze wypadki rachunku średniego podziału i mieszaniny. Rachunek procentu i jego zastosowanie w praktyce z uwzględnieniem wydatków i straceń na wadze, obliczenie zysku i strat. Najważniejsze wiadomości z rachunku monet. Obliczenie monet według ceduły wiedeńskiej. Opłata cła. Proste kalkulacje towarowe. Zadania jak w kl. I.

KLASA III. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie nauki o monetach, miarach i wagach, jako też rachunku procentu. Rachunek odsetek na lata, miesiące i dni. Zastosowanie liczb odsetkowych. Rachunek dyskontu. Obliczenie dewiz i najważniejszych papierów wartościowych według ceduły wiedeńskiej. Obliczenie odsetek w kasach oszczędności. Pocztowa kasa oszczędności. Łatwe przykłady złożonej kalkulacji towarowej. Powtórzenie materiału naukowego. Zadania jak w kl. I.

IV. Buchalterya.

Cel nauki: Biegłość w praktycznym prowadzeniu ksiąg interesu drobiazgowego i hurtownego według zasad buchalteryi pojedynczej oraz wystarczające do tego wiadomości teoretyczne.

KLASA II. (1 godzina tygodniowo).

Buchalterya w interesie drobiazgowym: Cel buchalteryi, najważniejsze §§ prawa handlowego, które odnoszą się do prowa-

dzenia ksiąg. Objaśnienie wyrazów technicznych. Strazza, księga kasowa, księga główna, inwentarz. Z ksiąg pomocniczych: księga zapadłości, księga faktur, wchodzących i wychodzących.

Praktyczne przerobienie jednomiesięcznego tematu dla interesu drobiazgowego. W każdym półroczu najmniej 2 zadania szkolne.

KLASA III. (1 godzina tygodniowo).

Buchalterya pojedyncza w interesie hurtownym. Prima-nota, księga kasowa. Księgi pomocnicze: księga towarów, księga magazynowa, księga zamówień, księga rymes i trat, księga towarów komisowych. Praktyczne przerobienie jednomiesięcznego tematu dla interesu hurtownego w połączeniu z interesem drobiazgowym. Zadania jak w kl. II.

V. Korespondencya i prace kantorowe.

Cel nauki: Dostateczna biegłość w wypracowywaniu listów i prac kantorowych, najczęściej się zdarzających w interesie towarowym. Przy nauce korespondencyi uważa się szczególnie na ćwiczenia we wstępnych i końcowych formułach listów.

KLASA II. (1 godzina tygodniowo).

Wiadomość: wstępne o stylu kupieckim. Forma listu kupieckiego. Opracowanie następujących rodzajów listu w związku z odpowiedniami pracami kantorowymi: listy z zamówieniem i listy z fakturą. Wyrównanie faktury gotówką, przez zapisanie na rachunek i przez pocztową kasę oszczędności. Przesłanie towaru: list przewozowy, deklaracya słowa. Odwołanie zlecenia zakupna, listy w komisowym interesie towarowym: komisowe kupno i komisowa sprzedaż. Listy upominające.

KLASA III. (1 godzina tygodniowo).

Oferty w interesie towarowym, okólniki, listy polecające i wywiadowcze, listy w sprawach kredytowych. Najzwyczajniejsze listy w sprawach wekslowych: awizacya traty, przesłanie rymesu do zapisania na rachunek i do eskontu, wyrównanie faktury wekslem, postaranie się o akcept, zlecenie inkasowania. Reklamacya towaru. Różne poświadczenia: poświadczenie dostawy i odbioru, potwierdzenia, kwity. Zwykle podania do władz. W obu klasach co najmniej 2 zadania szk. w półroczu.

VI. Nauka o handlu i wekslach.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych stosunków i urzędzeń, dotyczących się handlu. Wyjaśnienie działów nauki o wekslu,

najniezbędniejszych w praktyce kupieckiej, w związku z przykładami praktycznymi.

KLASA III. (1 godzina tygodniowo).

a) Nauka o handlu: Zasadnicze pojęcia o handlu w ogólności i jego organizacyi. Rodzaje i przedmioty handlu, handel towarowy. Miary i wagi. Pieniądz. Kupno i sprzedaż, środki zapłaty. O kupcach i firmie. Prokura, spółki handlowe, rejestr firm. Personal handlowy. Przemysł pomocniczy w handlu. Krótka charakterystyka monopolów państwowych, ochrona patentu, wzoru i marki. Najniezbędniejsze wiadomości o papierach wartościowych.

b) Nauka o wekslach: Pojęcie i podział weksla. Zdolność wekslowa. Istotne cechy weksla. Stempel wekslowy. Przyjęcie, obieg i zapłata weksla, protest wekslowy, regres. Fałszywe i podrobione weksle. Weksel własny. Najważniejsze wiadomości o handlu wekslami. Wszystkie działy z nauki o wekslu wyjaśnia się praktycznie na formularzach wekslowych. W każdym półroczu najmniej 1 zadanie szkolne.

VII. Geografia handlowa.

Cel nauki: Poznanie najważniejszych państw handlowych, jako obszarów produkcyi i handlu, na podstawie ogólnych stosunków geograficznych z ciąglem zastosowaniem karty.

KLASA I. (1 godzina tygodniowo).

Układ poziomy i pionowy części ziemi w zarysie, główne wiadomości o klimacie i sferach. Oryentacya na karcie, czytanie mapy.

KLASA II. (1 godzina tygodniowo).

Krótkie powtórzenie materiału z kl. I. Monarchia austriacko-węgierska i sąsiadujące z nią państwa, jako obszary produkcyi i handlu, z ograniczeniem na najbardziej zasadnicze właściwości poszczególnych państw. Najważniejsze linie kolejowe i okrętowe. Objasnienie jednego z powszechnie używanych rozkładów jazdy.

KLASA III. (1 godzina tygodniowo).

Reszta państw Europy i ich kolonie, jako też samoistne państwa innych części świata z ograniczeniem na artykuły i miejsca, odgrywające w handlu światowym pierwszorzędne znaczenie. Objasnienie karty komunikacyi światowej. (Linie parowców i kable). W kl. II. i III. w każdym półroczu najmniej 1 zadanie szkolne.

VIII. Kaligrafia.

Cel nauki: WYROBIENIE biegiego i pieknego pisma.

KLASA I. (1 godzina tygodniowo).

Ćwiczenia w piśmie łacińskim, pismo szybkie.

KLASA II. (1 godzina tygodniowo).

Pismo rondowe. Pismo kupieckie. W kl. I. II. w każdym półroczu po 2 zadania szkolne.

IX. Towaroznawstwo.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych towarów handlu światowego wedle ich charakterystycznych właściwości, otrzymywania, użytku i najzwyczajszego fałszowania.

KLASA III. (2 godziny tygodniowo).

Nauka ograniczy się tylko do tych artykułów, które wchodzi w handel światowy jako masowy towar i pomagać będzie praktyce w ten sposób, że poda główne łatwo poznawane sposoby fałszowania, sposoby przechowywania itd. w łatwej do zapamiętania formie.

Najważniejsze odżywki i używki ze świata roślinnego i zwierzęcego. Tłuszcze. Najważniejsze eteryczne oleje. Przybory do pisania, garbniki i skóry. Rośliny włókniste (bawełna, konopie, jedwab, wełna), przędza, tkaniny, papier. Węgiel, nafta, kilka najważniejszych metali, kwasy, sól, saletra, azun, wapno i gips.

Przegląd planu nauki.

Przedmiot	I kl.	II kl.	III kl.	Razem
1. Język polski	2	—	—	2
2. Język niemiecki	2	2	—	4
3. Rachunki	2	2	2	6
4. Buchalterya pojedyncza	—	1	1	2
5. Korespondencya i prace kantorowe	—	1	1	2
6. Nauka o handlu i weksłach	—	—	1	1
7. Geografia handlowa	1	1	1	3
8. Kaligrafia	1	1	—	2
9. Towaroznawstwo	—	—	2	2
Razem	8	8	8	24

d) Spis imienny uczniów w r. s. 1908|9 do Uzupełniającej szkoły handlowej zapisanych.

(Uczniowie oznaczeni w spisie * wystąpili w ciągu roku szkolnego).

KLASA I.

Nazwisko i imię ucznia:	Firma pryncypała:
1. Armatys Stanisław z Częstochowy w Kr. polsk.	J. Kurkiewicz,
2. Bednarski Kazimierz z Działoszyc w Kr. polsk.	M. Dutkiewicz,
3. Czernigiewicz Tadeusz z Krakowa	A. Ryglicki,
4. Dattner Alfred z Krakowa	J. Lauer,
5. Dębski Bolesław z Czulic	A. Menšík,
6. Fruziński Stanisław z Hyk	J. Barberowski,
7. Gajewski Antoni z Bobowej*	J. Wojciechowski,
8. Gątkiewicz Tadeusz z Krakowa	A. Lisowski,
9. Gliwa Jan z Osobnicy	K. Mildner,
10. Jadowski Maryan z Pinczowa w Król. polsk.	P. Jadowski,
11. Jakobsohn Filip z Krakowa	Goldlust i Spka,
12. Kleinmann Michał z Nowej wsi narodowej*	—
13. Koczur Józef z Będzina w Kr. pol.	Z. Nasalik,
14. Kurnal Michał z Żalesia	A. Hawełka,
15. Kuzak Tadeusz z Półwsia Zwierzynieckiego	W. Olszowski,
16. Malik Zygmunt z Krakowa	M. Dutkiewicz,
17. Matter Brunon z Libiąża w W. Ks. Krak.	St. Komperda,
18. Michalik Antoni z Bochni	M. Ogieński,
19. Nadarzyński Franciszek z Dębowca	A. Suski,
20. Reczyński Alojzy ze Lwowa*	St. Nikiel,
21. Reichhart Ludwik ze Stryja	L. Aksmann,
22. Rogowski Jan z Tarnowa	M. Dutkiewicz,
23. Smenda Roman z Krakowa*	W. Młodecki,
24. Stachowicz Jerzy z Krakowa	E. Smidowicz,

Nazwisko i imię ucznia:

Firma pryncypała:

25. Szubert Eugeniusz z Nowego Sącza . . .	W. Olszowski,
26. Weissner Franciszek z Podgórze * . . .	M. Suski,
27. Wójcikiewicz Józef z Gorlic	M. Jawornicki,
28. Ziemia Zygmunt z Zawady w Kr. pol.	A. Hawelka.

KLASA II.

1. Bobowski Stefan z Jasionowa *	J. Fischer i Spka,
2. Burda Franciszek z Podłęża.	Szarki i Syn,
3. Chmura Stefan z Krakowa	A. Suski,
4. Dąbrowski Kazimierz z Krakowa * . . .	Z. Kutrzeba,
5. Denenfeld Kazimierz z Tyśmienicy * . .	J. Fischer i Spka,
6. Dziukiewicz Maryan z Kańczugi	J. Wentzl,
7. Grohs Stefan z Pawlikowic	J. Massar,
8. Jakóbek Józef z Olszy	J. F. Fischer,
9. Jeż Andrzej z Krakowa	Bazar krajowy,
10. Kalczyński Roman z Jezierny	St. Karliński,
11. Klameczyński Stanisław z Jurkowic w Kr.
polsk.	Wł. Czarnek,
12. Kubik Jan z Grzegórzek	J. Erker,
13. Lewandowski Andrzej z Szczucina . . .	W. Tomaszewski,
14. Lidwin Franciszek z Krakowa	J. Wentzl,
15. Luks Maks Herman z Rabki	Br. Perlberger,
16. Pająk Zygmunt z Tarnowa	Br. Bilewscy,
17. Piechocki Julian z Ostrowa w Ks. Pozn.	G. Reim i Spka,
18. Ścieszka Franciszek z Nowego Wiśnicza	J. Barberowski,
19. Słowikowski Tadeusz z Zagórza	A. Hawelka,
20. Sołtys Jan z Krakowa	Fr. Bałabuszyński,
21. Trzos Henryk z Woli Batorskiej	J. Kulczyński,
22. Trzynicki Józef z Krakowa *	Zajączek i Lankosz,
23. Wojtych Włodzimierz z Krakowa . . .	C. Szczurkowski,
24. Wurm Antoni z Majdanu	Zw. hand. Kółek rol.,
25. Wyrobiec Jan z Rudek	» »
26. Zakrzewski Tadeusz z Rzeszotar * . . .	A. Suski.

KLASA III.

1. Birnbaum Jakób z Krakowa	—
2. Busch Adolf z Wieliczki	J. Göttel,
3. Cebulski Józef z Bugaju	J. Angrabajtis,
4. Cieślik Józef z Wieliczki	M. Jawornicki,
5. Czechowicz Franciszek z Bohorodczan .	G. Reim i Spka,

Nazwisko i imię ucznia:	Firma pryncypała
6. Dobrowolski Włodzimierz z Szczakowy	A. Hawełka,
7. Klimczak Seweryn ze Lwowa	M. Prauss,
8. Kowalówka Stanisław z Facimiechu	A. Gralewski,
9. Kuzak Adam z Krakowa	Wł. Czarnek,
10. Lipiński Władysław z Krakowa ,	—
11. Łoś Józef z Krakowa	G. Reim i Ska,
12. Marjanowicz Roman z Świątnik górny	W. Gawlas,
13. Michalik Wincenty z Wieliczki	J. Federowicz,
14. Pec Stanisław z Jodłowej	A. Hawełka,
15. Popek Karol z Brzoskwini	Fr. Grzesiak,
16. Reder Albert z Krakowa	K. Gottlieb,
17. Senowski Roman ze Lwowa	H. Schwarz,
18. Sieńkowski Stanisław z Krakowa ,	Fr. Martin,
19. Skowronek Jan z Wadowic	M. Ogieński,
20. Sztabinski Stanisław z Zabłocia	J. Pułczyński,
21. Szulc Bolesław z Czatkowic	M. Jarra,
22. Tellek Wilhelm z Nowego Sącza	K. Zajączkowski,
23. Zaleski Juliusz z Chrzanowa	Wł. Czarnek,
24. Zawadziński Karol z Brzezia	M. Nodzeński.

e) Statystyka uczniów Uzupełniającej Szkoły Handlowej

	Kl. I.	Kl. II.	Kl. III.	Razem
Z początkiem r. s. 1908/9 przyjęto uczniów	22	24	24	70
W ciągu r. s. 1908/9 przyjęto uczniów . .	6	2	—	8
Razem . .	28	26	24	78
W ciągu r. s. 1908/9 wystąpiło uczniów . .	5	5	—	10
Z końcem r. s. 1908/9 pozostało uczniów .	23	21	24	68

Z tych było według miejsca urodzenia:

Z Krakowa	6	5	6	17
Z powiatu Krakowskiego	2	2	1	5
Z Galicyi	10	12	17	39
Z Ks. Poznańskiego	—	1	—	1
Z Król. Polskiego	5	1	—	6
Razem . .	23	21	24	68

Według wyznania:

Rzymsko-katolickiego	21	19	22	62
Grecko-katolickiego	—	1	—	1
Mojżeszowego	2	1	2	5
Razem . .	23	21	24	68

Według narodowości:

Polaków	23	20	24	67
Rusinów	—	1	—	1
Razem . .	23	21	24	68

Według zatrudnienia:

Pomocników handlowych	1	—	5	6
Praktykantów i uczniów handlowych . . .	22	21	17	60
Bez zatrudnienia	—	—	2	2
Razem . .	23	21	24	68

Według wieku:

Liczyło lat	14	15	16	17	18	19	20	21	Kl. I.	Kl. II.	Kl. III.	Razem
uczniów									2	—	I	3
"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	I	—	3
"	"	"	"	"	"	"	"	"	4	4	—	8
"	"	"	"	"	"	"	"	"	8	7	4	19
"	"	"	"	"	"	"	"	"	6	3	7	16
"	"	"	"	"	"	"	"	"	I	3	9	13
"	"	"	"	"	"	"	"	"	—	3	2	5
"	"	"	"	"	"	"	"	"	—	—	I	I
Razem									23	21	24	68

Wynik klasyfikacji za II-gie półrocze 1908/9.

Stopień celujący otrzymało uczniów					—	2	5	7
" I.	"	"	"	"	19	18	18	55
" II.	"	"	"	"	2	I	—	3
" III.	"	"	"	"	2	—	I	3
Razem					23	21	24	68

f) Wykaz książek

Uzupełniającej Szkoły handlowej na r. 1909/10

KLASA I.

Język polski: *Benoni-Habura*. Książka do czytania dla V. i VI. klasy szkół wydz.

Język niemiecki: *German-Petelenz*. Ćwiczenia niemieckie dla kl. I.

Rachunki: *Dniestrzański*. Nauka rachunków dla szkół wydziałów.

Geografia: *Klemensiewicz*. Wiadomości z nauki geografii.

KLASA II.

Język niemiecki: *German-Petelenz*. Ćwiczenia niemieckie dla kl. II.

Rachunki: *Dniestrzański*. Nauka rachunków dla szkół wydziałów.

Buchalterya: *Odenthal*. Kaufmännische Buchhaltung mit Rücksicht auf den Gebrauch für kaufm. Fortbildungsschulen.

Korespondencya: *Haberer*. Leitfaden der Handelskorrespondenz.

Geografia: *Klemensiewicz*. Wiadomości z geografii.

KLASA III.

Korespondencya: *Haberer*. Leitfaden der Handelskorrespondenz.

Rachunki: *Dniestrzański*. Nauka rachunków dla szkół wydz.

Buchalterya: *Odenthal*. Kaufmännische Buchhaltung.

Nauka o handlu: *Berger*. Einführung in die Handelskunde für kaufm. Fortbildungsschulen.

Geografia: *Klemensiewicz*. Wiadomości z geografii.

g) Ogłoszenie o wpisach

do Uzupełniającej Szkoły handlowej na r. s. 1909/10.

Do klasy I. szkoły handlowej uzupełniającej przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy:

1) wykazą się świadectwem uwolnienia Szkoły ludowej lub świadectwem innej szkoły, która w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia Szkoły ludowej;

2) albo ukończyli z dobrym postępem naukę w ogólnej szkole uzupełniającej;

3) albo przy egzaminie wstępnym okażą wiadomości, odpowiadające warunkowi 1. lub 2.

Każdy uczeń Szkoły handlowej uzupełniającej, ma przy pierwszym przyjęciu złożyć takse wstępną w wysokości dwóch koron i corocznie dwie korony, jako datek na środki naukowe.

Uczniowie nie będący na żadnej praktyce płacą oprócz taksy wstępnej i datku na środki naukowe czesne w kwocie 10 Kor. z góry przy wpisie.

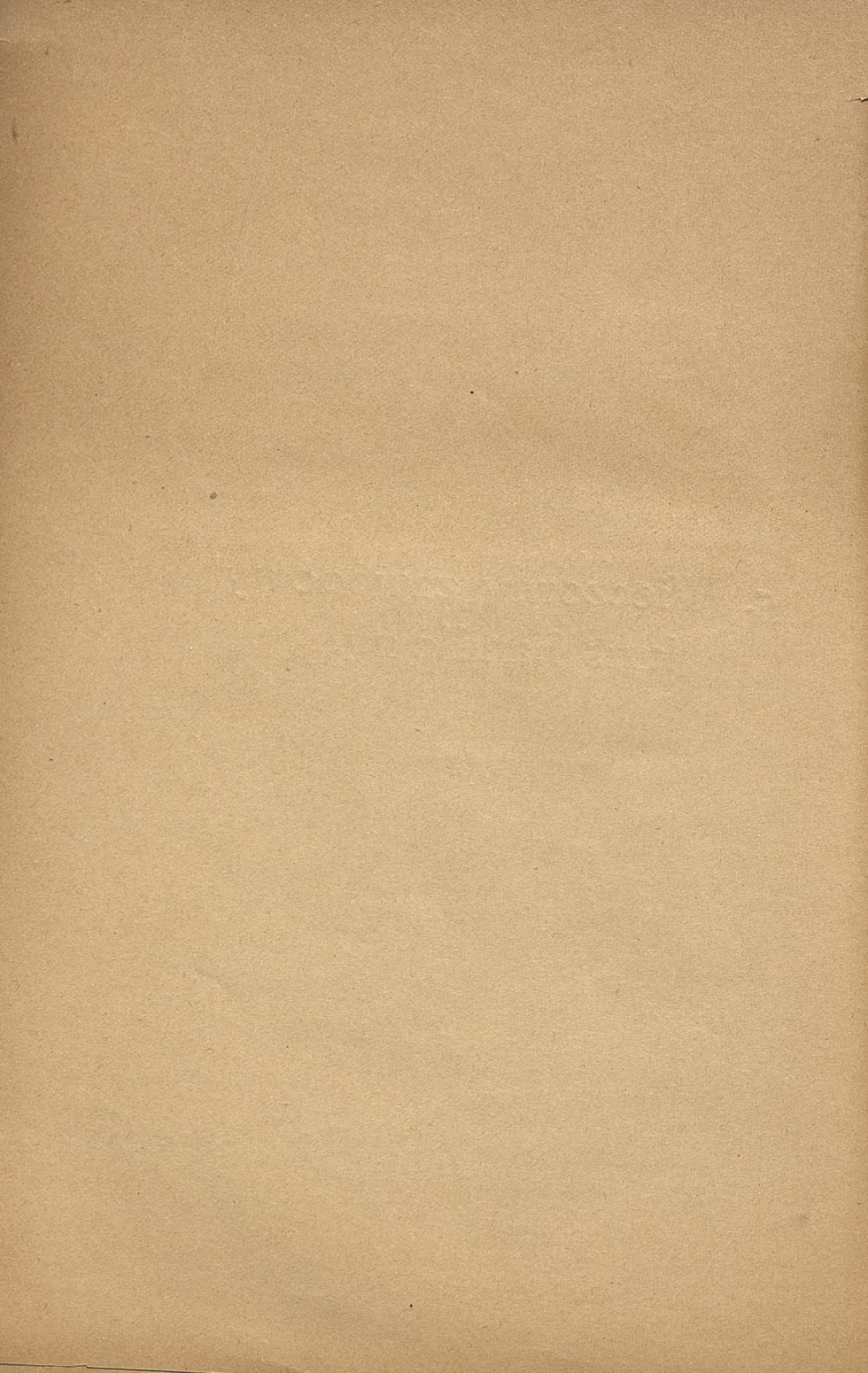
Do klas wyższych przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę poprzednią uzupełniającej szkoły handlowej. Ci pomocnicy lub uczniowie, którzy ukończyli III. klasę szkoły średniej lub wydziałowej, mogą być przyjęci wprost do klasy II.

Wpisy odbędą się w dniach 11. do 14. września w kancelaryi Dyrekcyi. — W tych samych dniach odbędą się egzamina poprawcze i uzupełniające.

Nauka rozpoczyna się dnia 16. września 1909 w dniach i godzinach, które Dyrekcyja później ogłosi.

Każdy uczeń otrzyma książeczkę kontrolną pilności i uczęszczania i obowiązany jest do przestrzegania zawartych w niej przepisów.

5. Wieczorny zawodowy
kurs handlowy.

a) Skład grona nauczycieli z końcem r. s. 1908/9.

1. Dr. Lulek Tomasz, j. w. rachunki kupieckie, tyg. godz. 2. Prawo wekslowe i handlowe, tyg. godz. 1.
 2. Oleś Andrzej, j. w. buchalterya w 2 oddziałach, tyg. godz. 6. Korespondencya, tyg. godz. 2.
 3. Dr. Patkiewicz Władysław, j. w. rachunkowość państwowa, tyg. godz. 2.
 4. Rymar Leon, j. w. stenografia, tyg. godz. 2.
-

b) Regulamin kursów wieczornych z r. 1908|9.

Przyjętym na kurs ten obejmujący naukę buchalteryi, prac kantorowych, korespondencyi, rachunków kupieckich, prawa wekslowego i handlowego, rachunkowości państwowej i stenografii może być każdy, kto ukończył 17. rok życia, wykaże się stosownem wykształceniem przedwstępnem, podlegającym uznaniu dyrekcyi i uiści opłatę z góry.

Opłata za cały kurs trwający 8 miesięcy tj. od 1/10 do 31/5 wynosi 100 koron płatnych z góry przy wpisie.

Stosownie do uznania dyrekcyi oraz w miarę wolnego miejsca przyjmować się będzie także słuchacze nie tylko na wszystkie przedmioty objęte programem, ale także na poszczególne przedmioty wedle wyboru, opłata wynosić będzie w takim razie po 20 koron od godziny tygodniowej.

Po ukończeniu kursu odbędą się egzamina ze wszystkich przedmiotów, na które słuchacze uczęszczali. W razie pomyślnego wyniku egzaminu wyda się świadectwo. Świadectw frekwencyjnych nie wydaje się wcale.

Taksa egzaminacyjna wynosi za każdy z wymienionych przedmiotów 5 K.

Plan nauk obejmuje:

1. Buchalteryę pojedynczą i podwójną	tyg.	godz.	3
2. Prace kantorowe i korespondencyę handlową	"	"	2
3. Rachunki kupieckie	"	"	2
4. Prawo handlowe i wekslowe	"	"	1
5. Rachunkowość państwową	"	"	2
6. Stenografię	"	"	2
Razem	"	"	12

c) Plan nauk z r. 1908/9.

1. Buchalterya. (Tyg. godz. 3).

Majątek i jego części — wymiana części majątkowych — zaszczości buchalteryjne — cel buchalteryi — przepisy ustawy o prowadzeniu ksiąg i ich stępowaniu. Zasadnicze pojęcia buchalteryczne. Różne systemy i formy zapisów buchalteryjnych. Cechy buchalteryi pojedynczej. Księgi główne i pomocnicze tej metody. Inwentarz, Kasa, Dziennik, księga dłużników i wierzycieli, rachunków bieżących, strazza. Księga składowa, towarowa, remes, trat, monet, papierów wartościowych (walorów), terminarz remes, trat, towarowy, księga kupna i kalkulacyi, księga sprzedaży, księga spedycyi, drobnych wydatków itp.

Jednomiesięczny przykład w handlu towarowym przeprowadzony we wszystkich księgach głównych i pomocniczych.

Odmiana zamknięcia rachunkowego przy spółce.

Teorya buchalteryi podwójnej, jej charakterystyka i odmiany, tudzież różnica od buchalteryi pojedynczej.

Przeprowadzenie tego samego przykładu, który przeprowadzono już metodą pojedynczą, dla wykazania różnic metodą podwójną.

Drugi, większy przykład obrotów w handlu towarowym i bankowym przeprowadzony we wszystkich księgach głównych i pomocniczych.

Odmiana zamknięcia rachunków przy spółce.

Buchalterya w obrotach komisowych i konsygnacyjnych, fabryczna, rolnicza.

2. Korespondencya handlowa. (Tyg. godz. 2).

a) *Prace kantorowe.* Sporządzanie dokumentów handlowych, jak not, rachunków, faktur, faktur konsygnacyjnych, rachunków sprzedaży, rachunków kosztów, ceduł dostawy i poświadczeń odbioru, czeków, przekazów i weksli, listów przewozowych pocztowych, kolejowych i konosamentów, deklaracyj cłowych, warantów, not eskontowych, dokumentów w obrocie pocztowym

i pocztowych kas oszczędności, kwitów, kwitów depozytowych, deklaracji mortyfikacyjnych itd.

b) *Korespondencya*. Cechy korespondencyi handlowej i różnice od korespondencyi prywatnej oraz urzędowej (władz). Forma listów kupieckich — poczta przychodząca i wychodząca, przechowywanie listów — odnośne przepisy ustawy handlowej i o należytościach. Korespondencya w sprawach wypłat, przesyłek gotówki, bonifikacji, czeków i przekazów, w sprawach trat i remes, własnych i komisowych, monet i walerów, w sprawach kredytu akceptacyjnego, listy wywiadowcze, informacyjne, akredytywy, w sprawach rachunków bieżących i zaległości, oferty towarowe (cenniki), zamówienia, odwołania, reklamacje, listy frachtowe, — oferowanie usług, okólniki w sprawach handlowych i bankowych, korespondencya z władzami.

3. Rachunki kupieckie. (Tyg. godz. 2).

Powtórzenie 4 działań liczbami całymi jako też ułamekami zwyczajnymi i dziesiętnymi. Stosunki i proporcje, wnioskowanie, reguła trzech prosta i złożona, rachunek łańcuchowy, rachunek spółki. Obliczanie odsetek i zamknięcie rachunku bieżącego. Obliczanie monet i papierów wartościowych, rachunek dyskontu według zwyczajów austriackich.

Kalkulacya towarowa prosta i złożona kalkulacya produkcyjna.

4. Prawo wekslowe i handlowe. (Tyg. godz. 1).

Pojęcie i powstanie weksla; weksel własny i przekazowy. Podpisy na wekslu i ich znaczenie. Przyjęcie, indos, zapłata, protest wekslowy; powielenie weksla (duplikat, opis). Skutki niezapłaty, rēgres wekslowy, rachunek zwrotny; przedawnienie wekslowe.

Kupiec, firmy, rejestr handlowy, personal kupiecki; prokura. Spółki handlowe (krótka charakterystyka). Najważniejsze wiadomości z nauki o czynnościach handlowych.

5. Rachunkowość państwowa. (Tyg. godz. 2).

Wstęp tj. o najważniejszych pojęciach ekonomicznych, mających zastosowanie w rachunkowości gospodarstw prywatnych. Nauka o inwentarzu i budżecie w gospodarstwach prywatnych i państwowych. Rachunkowość w gospodarstwach prywatnych według metody kameralistycznej i merkantylistycznej, porównanie obu tych systemów rachunkowości i nauka o kontroli.

Austryacka rachunkowość państwowa wraz z organizacją austryackiej służby rachunkowej i kontrolnej.

6. Stenografia. (Tyg. godz. 2.).

Tworzenie wyrazów, znaczki i skracanie słów. Nauka skracaniu zdań i jej zastosowanie do skracania źródłosłowem, formą i do skracania logicznego. Dyktaty stenograficzne i ich odczytywanie.

d) Spis imienny uczestników zawodowego kursu wieczornego dla dorosłych z końcem r. s. 1908|9.

1. Basista Maksymilian z Bogunic na Śląsku,
2. Brzeska Janina z Tarczyna w Król. polsk.,
3. Choczner Aleksander z Krakowa,
4. Ciośniński Stanisław z Kielc w Król. polsk.,
5. Cynkówna Zofia z Krakowa,
6. Glassnerówna Salomea z Krakowa,
7. Goławski Stanisław z Kowla w Rosyi,
8. Halabski Władysław z Krakowa,
9. Hirsch Maksymilian z Krakowa,
10. Hochstim Maks Józef z Krakowa,
11. Jaśko Władysław z Krakowa,
12. Kościelny Antoni z Padwi w Galicyi,
13. Kraus Zygmunt z Półwsia Zwierzynieckiego,
14. Kulikowska Jadwiga z Kielc w Król. polsk.,
15. Kwaśnicki Adam z Krakowa,
16. Landwirthówna Jadwiga z Gorlic,
17. Latomska Lucyna z Radomia w Król. polsk.,
18. Micewski Stanisław z Nowego Sącza,
19. Michalska Marya z Krakowa,
20. Nichthausen r. Scheuer Szymon z Krakowa,
21. Oborzyński Wiktor z Halicza,
22. Polek Zygmunt z Zaleszczyk,
23. Radwański Józef z Krakowa,
24. Regel Juliusz z Wilna na Litwie,
25. Rittermanówna Laura z Krakowa,
26. Schönfeldówna Helena z Drohobycza,
27. Stachiewiczówna Anna z Krakowa,
28. Strycharski Tadeusz z Tenczynka,
29. Sulikowski Tadeusz z Warszawy,
30. Trybalski Mieczysław z Rygi w Rosyi,
31. Walicki Stefan z Nowego Targu,
32. Waśkowska Helena z Krakowa,
33. Waśkowska Zofia z Krakowa,
34. Wiehler Kazimierz z Krakowa,
35. Wojciechowski Jan z Zaleszczyk,
36. Wojnowska Anna z Chrobrza w Król. polsk.
37. Zembrzycki Adam z Bochni,
38. Zielenkiewicz Mieczysław z Krakowa.

słuchaczy wieczornego kursu.

Według wieku było: liczących lat	18 .	.	.	.	.	.	.	.	4
»	»	19 .	.	.	.	.	.	.	2
»	»	20 .	.	.	.	.	.	.	8
»	»	21 .	.	.	.	.	.	.	4
»	»	22 .	.	.	.	.	.	.	2
»	»	24 .	.	.	.	.	.	.	2
»	»	25 .	.	.	.	.	.	.	2
»	»	26 .	.	.	.	.	.	.	I
»	»	27 .	.	.	.	.	.	.	2
»	»	28 .	.	.	.	.	.	.	I
»	»	29 .	.	.	.	.	.	.	I
»	»	31 .	.	.	.	.	.	.	2
»	»	33 .	.	.	.	.	.	.	I
»	»	37 .	.	.	.	.	.	.	I
»	»	39 .	.	.	.	.	.	.	I
		Razem	.	.	.	.	.	.	34

Wedle zajęć było:

Zajętych w handlach	3
» w przedsiębiorstwach przemysłowych	7
» w urzędach państwowych i prywatnych	4
» w instytucjach finansowych	4
Bez zajęcia	16
Razem	34

Wynik egzaminu końcowego:

Z buchalteryi	złożyło egzamin	31
Z prac kantorowych i korespondencyi	» »	28
Z rachunków kupieckich	» »	22
Z prawa handl. i weksl.	» »	27
Z rachunkowości państwowej	» »	20
Ze stenografii	» »	6

f) Ogłoszenie dotyczące wpisów

na zawodowy wieczorny kurs handlowy dla dorosłych.

Na kurs ten przyjmuje się mężczyzn i kobiety, o ile wykaza się stosownym wykształceniem przedwstępnym i ukończonym 17 rokiem życia. Opłatę wynoszącą za cały kurs 100 K. należy złożyć przy wpisie. Wpisy odbywają się od 1. do 25. września — dnia 1. października rozpoczną się wykłady w godzinach, które dyrekcyja później ogłosi. Przy wpisie należy przedłożyć ostatnie świadectwo szkolne i wypełnioną kartę wpisową.
